

Părintele Patric Ranson

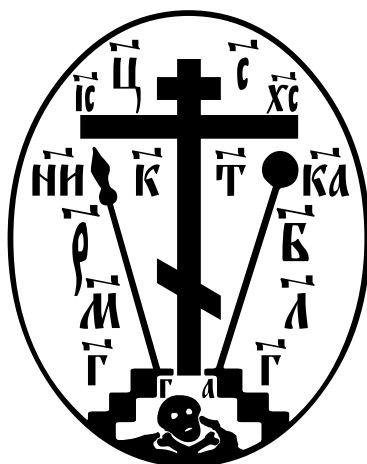
***PRIGONIREA MONAHILO
DIN MUNTELE ATHOS
DE CĂTRE
PATRIARHIA DE CONSTANTINOPOL***

FRĂȚIA ORTODOXĂ A SFÂNTULUI GRIGORIE PALAMA
PARIS, 1992

Carte tradusă și oferită de redacția

<http://TraditiaOrtodoxa.wordpress.com>

Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri.

Matei 10, 32

Domnul Hristos a numit Biserică Sobornicească pe cea care păzește mărturisirea de Credință cea adevărată și mântuitoare. Pentru această dreaptă mărturisire l-a numit El pe Petru fericit și a spus că va întemeia Biserica Sa pe această mărturisire.

Sfântul Maxim Mărturisitorul

Acolo unde este ierarhul care drept învață Cuvântul Adevărului, care merge pe urmele Sfinților Părinți în mijlocul turmei sale, acolo este Biserica lui Hristos. Vai nouă dacă, în loc să vedem Biserica în ierarhul ce propovăduiește și mărturisește Adevărul, noi privim către un anume ierarh pentru că este patriarh într-un oraș mare, fie el și Constantinopolul, dar rămânem nepăsători față de propovăduirea lui! Astfel făcând, vom merge împreună cu el la pierzarea sufletelor noastre!

Părintele Ambrozie Fontrier

Această icoană înfățișează pe aghiorții care, după Sinodul falsei uniri de la Lyon (1274) au refuzat să-l pomenească pe patriarhul latinizant Ioan Vekkos (în stânga în icoană) și prin urmare au fost prizoniți și uciși. Cei din Mănăstirea Zografu (în dreapta în icoană), au fost arși de vii în mănăstirea lor. Toți acești monahi mărturisitori ai credinței sunt sfinți în calendarul Bisericii Ortodoxe și ocrotesc cu rugăciunile lor monahii și mireni credincioși Ortodoxiei și Predaniei Părinților.

CUPRINS

Prezentare.....	5
Scurtă cronologie a rezistenței athonite.....	6
Introducere.....	9
Capitolul I	
Izgonirea monahilor din Schitul Sfântului Prooroc Ilie.....	14
A. Faptele.....	14
B. Prigonirea ziloșilor după 1924.....	16
C. Prigoanele uneltite de neo-athoniți.....	22
Capitolul II	
Drepturile omului în Muntele Athos	
Mărturia Părintelui Maxim din Marea Lavră.....	25
Introducere.....	25
Drepturile omului în Muntele Athos.....	28
Concluzii.....	34
Capitolul III	
Imposibila motivare a prigonirii.....	35
A) Există dreptul de a prigoni pe cineva?.....	35
1. Adevărul care vă va face liberi (<i>Ioan 8, 32</i>) poate să se dovedească prin constrângere?.....	35
2. În afara Adevărului nu există nici Biserică, nici succesiune apostolică.....	38
a) Cazul de separare din cauza păcatelor personale care pot fi extrem de grave.....	38
b) Cazul ruperii canonice din motive de credință.....	39
B) Este Patriarhatul de Constantinopol centrul Ortodoxiei?	42
C) Problema ecumenismului.....	50
Concluzii.....	55
Anexa 1	
Patriarhia Constantinopolului, încotro?.....	58
Anexa 2	
Scrisoare a ziloșilor din Muntele Athos.....	66
Anexa 3	
Despre Părintele Efrem.....	70
Concluzii.....	70
Neo-athoniții condamnă Biserica Ortodoxă Rusă din Afara Granițelor.....	70
Scrisoare de protest către Sfânta Chinotită a Sfântului Munte pentru tot ceea ce a scris împotriva Părintelui Efrem.....	73

Drapelul monahilor în rezistență de la Mănăstirea Esfigmenu și al părinților ziloți

PREZENTARE

Scrisă la începutul anilor '90, în contextul perioadei în care presa internațională vorbea de violarea drepturilor omului în Europa de Est, dar în același timp trecea sub tăcere același fel de încălcări petrecute în țările Occidentului și cele din sfera de influență a acestuia, cartea își păstrează actualitatea mai ales prin informațiile la care ortodoxul român sincer căutător nu a avut acces din pricina cenzurii oficiale bisericești, dezvăluindu-ne procesul de decădere a Muntelui Athos, început de aproape un secol. Astăzi, Athosul oficial, având o ortodoxie de fațadă și transformat într-un soi de muzeu al monahismului, ne demonstrează că Proorociile Sfântului Nil Izvorătorul de Mir despre decăderea Sfântului Munte (pe care redacția noastră vi le oferă de asemenea) au ajuns foarte actuale.

Pornind de la prigonirea monahilor din Schitul Sfântului Prooroc Ilie, petrecută în 1992, când monahii au fost alungați din Athos de forțele de poliție la cererea Patriarhiei de Constantinopol, autorul acestei cărți, Părintele Patric Ranson, ucenic al Părintelui Arhimandrit Ambrozie Fontrier – numit pe drept cuvânt *Nou Apostol al Franței*, dezbate chestiunea prigonirii tradiționaliștilor în trei capitole. Mai întâi analizează faptele punându-le în legătură cu alte exemple de prigoană din Muntele Athos. Apoi rezumă o carte a monahului Maxim din Marea Lavră, comemoraționist, dar care a denunțat public încălcările ce se petrec în Athos asupra ziloților – fapt în urma căruia a ajuns să fie el însuși exilat... În cele din urmă, Părintele Patric analizează problema din punct de vedere eclezialogic și patristic, al Tradiției Ortodoxe.

Prin prigoana pe care Ortodoxia oficială a dezlănțuit-o încă de acum aproape un secol asupra mărturisitorilor Adevăratei Orthodoxii, aceasta se face călcătoare atât a legilor de drept elementar cât și – cu mult mai important decât primele – a Sfintei Predanii a Bisericii Orthodoxe. După cum vom vedea, tocmai pe această Predanie se întemeiază poziția și atitudinea ziloților aghioriți de îngrădire față de ierarhii apostatați și de rezistență și de luptă duhovnicească împotriva apostaziei Patriarhiei de Constantinopol și împotriva politicii eretice a Bisericilor oficiale aflate în comuniune cu aceasta, adică a ceea ce îndeobște poartă numele de „Ortodoxie oficială”.

Ar mai fi poate de adăugat că pururea-pomenitul Părinte Patric Ranson a trecut la Domnul în 1992, împreună cu fiica sa cea mică, Fotinia, și cu citețul Mihail, în urma unui accident al automobilului cu care se aflau în pelerinaj în Grecia – circumstanțele acestui accident rămânând până astăzi învăluite în mister...

Mulțumim celor ce au mijlocit ca această lucrare de importanță deosebită să poată fi tradusă și în Românește. Dumnezeu să-i întărească pe calea cea foarte anevoioasă a mărturisirii Adevăratei Orthodoxii, atât de greu încercată pretutindenea, iar Părinților Ambrozie Fontrier și Patric Ranson veșnică pomenire!

Redacția TraditiaOrtodoxa.wordpress.com

SCURTĂ CRONOLOGIE A REZISTENȚEI ATHONITE

1924: Patriarhia Constantinopolului adoptă “calendarul nou”¹. Comunitatea Muntelui Athos [Sfânta Chinotită a Athosului] întrerupe comuniunea cu Patriarhia încetând pomenirea patriarhului², cu excepția Mănăstirii Vatoped, care adoptă calendarul nou, pe care îl utilizează până în anul 1971³.

1927: Patriarhia Constantinopolului și Muntele Athos ajung la un compromis: Comunitatea athonită acceptă să pomenească din nou pe patriarh în așteptarea unui promisiu sinod ecumenic care să trateze chestiunea calendarului.

1965: Al doilea pas important pe calea ecumenismului după cel al adoptării calendarului nou: Patriarhia Constantinopolului “ridică” anatema aruncată asupra Bisericii papiste la 1054. Una după alta, mănăstirile întrerup comuniunea cu patriarhul Atenagoras⁴, încetând pomenirea sa.

1971: O reuniune extraordinară a reprezentanților celor 20 de mănăstiri (mari) ale Muntelui Athos decide să lase fiecare mănăstire liberă să pomenească sau nu patriarhul ecumenic potrivit propriei conștiințe. La puțină vreme după aceea, stareții mănăstirilor Sfântul Pavel și Xenofont, Andrei și Evdochim, favorabili acestei hotărâri, sunt înlocuiți la intervenția Fanarului⁵, și expulzați din Muntele Athos.

---

¹ Un studiu cu privire la chestiunea calendarului poate fi citit la sv-luka.org/misionar/n3_churchandtime.htm Un alt studiu teologic și mai amplu la http://web.archive.org/web/20070712190430rn_1/ournet.md/~calendarortodox/?checked

² Întreruperea comuniunii din motive de credință este stabilită de Canonul 15 de la Sinodul I-II din anul 861: „... cei ce pentru oarecare eres osândit de Sfintele Soboare, sau de Sfinții Părinți se despart de împărtășirea cea către întâiul stătător al lor care predică eresul în public și cu capul descoperit îl învață în Biserică, unii ca aceștia din pricina îngrădirii de sine de împărtășirea cu numitul episcop înainte de cercetarea Sinodicească, nu numai că nu sunt supuși certării canonice, ci și de cinstea cea cuvenită dreptslăvitorilor se vor învrednici, căci n-au osândit episcopi, ci mincinoși-episcopi și mincinoși-învățători; și n-au rupt unitatea Bisericii prin schismă, ci s-au silit [astfel] a izbăvi Biserica de schisme și dezbinări.” (vezi *Pidalion*).

³ Mănăstirea Vatoped primește un vapor din partea Anglicanilor ca răsplată pentru adoptarea noului calendar (vezi Boldurile Sfintei noastre Biserici Ortodoxe de Răsărit editată la Muntele Athos în anul 1924 de către schimonahii athoniți români Arsenie Cotea și Teofilact).

⁴ Indiferent de patriarhii care s-au perindat de atunci și până în prezent la conducerea Patriarhiei de Constantinopol, se poate constata continuitatea politicii ecumeniste. Începutul modernismului la Constantinopol coincide cu primii ani ai secolului XX, când “patriarhii de Constantinopol se duc în Anglia la studii teologice” unde de fapt sunt inițiați în lojile masonice (vezi colecția *Protests of the Orthodox World against the Visit of the Patriarch of Constantinople to the Pope of Rome in December 1987*, ed. Riurik, pg. 5; revista *Православије или смъртъ*, nr. 1, Moscova 1997, pg. 66-67). Astfel, Meletie Metaxakis (patriarh între 1921-1923; alungat în iulie 1923 din scaunul patriarhal de furia mulțimii) cel care a început procesul de distrugere a Tradiției Ortodoxe prin introducerea necanonică a calendarului nou, era cunoscut ca nr. 44 în loja masonică greacă “Armonia”, după cum arată publicația masonică “Pythagore-Equerre” (vol. 4, part. 7-8, 1935). Frații săi succesori la conducerea Patriarhiei Ecumenice a Constantinopolului sunt de asemenea masoni de rang înalt: Vasilios III (patriarh între 1925-1929): membru al lojii englezești “Velewood”, Atenagoras (1948-1972) (cel cu “ridicarea” anatemei): mason de grad 30 în loja “Athenian East” (Orthodoxos Typos, 16.VII.1982), lojă din care făcea parte și Dimitrios (patriarh între 1972-1991). Actualul patriarh Bartolomeu, numit în 1991, este ales președinte al lojii masonice “H.A.N.”. (vezi ecumenizm.tripod.com).

⁵ Un sinonim pentru Patriarhia Ecumenică de Constantinopol, după cartierul din Istanbul în care își are reședința.

1972: Monahii de la Esfigmenu ridică steaguri negre pentru a protesta împotriva rugăciunilor comune între patriarhul Atenagoras și papă.

1974: Comunitatea Muntelui Athos la instigarea Patriarhiei de Constantinopol îl condamnă pe starețul de la Esfigmenu și pe trei dintre monahii de la aceeași mănăstire la expulzarea din Muntele Athos. În fața refuzului acestora de a se supune, armata greacă (!) impune o blocadă maritimă și terestră vreme de patru luni; monahii desfășoară deasupra mănăstirii lor binecunoscutul steag cu inscripția „Ortodoxie sau moarte”.

1992: În luna mai patriarhul de Constantinopol îi expulzează în forță cu poliția înarmată (!) pe monahii Schitului athonit rusesc Sfântul Ilie, pe care îl confiscă. Monahii viețuitori ai schitului nu îi pomeneau încă din anii '50 pe patriarhii constantinopolitani, din pricina ecumenismului lor, iar Schitul Sfântul Ilie era de drept proprietatea Bisericii Ruse din Afara Granițelor.

1993-1994: În luna decembrie a anului 1993 Comunitatea Muntelui Athos scrie o scrisoare patriarhului în care condamnă Acordul de la Balamand unde Patriarhia de Constantinopol și unele dintre Bisericile locale (inclusiv B. O. Română) recunosc papismul a fi “Biserică soră”. Patriarhul Bartolomeu nu doar că nu îngăduie nici o discuție asupra ereziei ecumenismului, ci reacționează în forță depunând câțiva stareți și dând pedepse severe celorlalți. Supuși la presiuni foarte mari aceștia dau înapoi, și într-o scrisoare de apel din mai 1994 imploră iertarea... Astfel, protestul împotriva Balamandului a fost redus la tăcere.

2002: În luna noiembrie, Comunitatea Muntelui Athos convoacă pe monahii de la Esfigmenu în fața unui tribunal pentru a răspunde la 88 “capete de acuzare”. Monahii nu se prezintă însă răspund în scris. Comunitatea Muntelui Athos declară obștea Mănăstirii Esfigmenu ca ilegală și impune ca termen 8 ianuarie 2003 pentru părăsirea mănăstirii.

2003: Poliția greacă asediază mănăstirea începând din luna ianuarie. În februarie, un tânăr monah moare la volanul unui tractor al mănăstirii care rămăsese afară și pe care încerca să-l recupereze la adăpostul întunericului nopții. În martie, la presiunea mișcărilor de protest în sprijinul Mănăstirii Esfigmenu, Consiliul de Stat al Greciei dispune ridicarea blocadei asupra mănăstirii.

2005: Patriarhul Constantinopolului Bartolomeu înființează o obște monahală impoastă, căreia îi sunt atribuite toate bunurile Mănăstirii Esfigmenu (conturile din bancă, vaporul...) În octombrie, blocada revine și mai în forță; mănăstirea nu se mai poate aproviziona cu alimente și medicamente, nici nu mai poate primi vizite ale medicilor. Acestea pricinuesc moartea a patru monahi.

2006: În octombrie un tribunal (civil!) grec îi condamnă pe monahii de la Esfigmenu la doi ani de închisoare pentru “ocupație ilegală” și “tulburarea liniștii publice”... Monahii fac apel în justiție contestând sentința.

La 20 decembrie, membrii obștii impoastă a patriarhului Bartolomeu îi atacă violent în timpul nopții cu bare de metal și topoare pe monahii din birourile Mănăstirii Esfigmenu din Careia (capitala peninsulei Athos) pe când aceștia dormeau. În urma bătăii patru monahi esfigmeniți au multiple răni, unul dintre ei chiar fractură craniană.

La 25 decembrie, sub o puternică presiune mediatică, guvernul grec anulează operațiunea expulzării monahilor Esfigmeniți; cu toate acestea însă, blocada dură impusă mănăstirii nu este ridicată.

La 30 decembrie cele 20 de mănăstiri mari⁶ (inclusiv noua obște înființată de patriarh), ca urmare a recente vizite a papei la Constantinopol, publică la presiunea credincioșilor un comunicat în care condamnă ecumenismul⁷ și afirmă că se întorc la hotărârile dublei întâlniri din 1980 a Sfintei Sinoduri a Athosului, [la care a luat parte și Mănăstirea Esfigmenu]⁸. Unele dintre mănăstiri au chemat la a urma Mănăstirea Esfigmenu în întreruperea comuniunii cu Patriarhia prin încetarea pomenirii patriarhului, iar Părintele Efrem – ucenic și urmaș al lui Gheron Iosif – fost stareț al Mănăstirii Filotheu, a cerut de asemenea potrivit învățaturii Sfinților Părinți, ca mănăstirile athonite să oprească pomenirea patriarhului eretic.

La 31 decembrie, Patriarhia Moscovei găsește încă un prilej de a-și “atinge” rivala sa de la Constantinopol, cu care se războiește pentru întâietate ca “principală biserică ortodoxă”: prin mitropolitul Chiril de Smolensk – de altfel tot atât de ecumenist ca și patriarhul Bartolomeu! – “invită Patriarhia Ecumenică să nu folosească forța pentru rezolvarea problemei monahilor de la Esfigmenu”...

Drumul dintre Vatoped și Sfânta Mănăstire Esfigmenu – blocat cu sârmă ghimpată!

⁶ Situația astăzi în Muntele Athos arată astfel: toate mănăstirile grecești sunt cumpărate cu banii Uniunii Europene afară de Esfigmenu. Cele mai fanatic obediente patriarhului de Constantinopol sunt Vatoped și Dohiariu. În afara celor 20 de mănăstiri mari, în Muntele Athos se găsesc foarte multe chilii și schituri mici, iar majoritatea celor ce viețuiesc în ele au orientare zilotistă, refuzând comuniunea cu patriarhul Constantinopolului. Tot despre situația din Athos și la ecumenizm.tripod.com/ECUMENIZM/id33.html iar despre mișcarea ziloților din Muntele Athos un foarte interesant material la <http://traditiaortodoxa.wordpress.com/2007/09/06/scrisoare-privind-atitudinea-parintelui-iosif-isihastul-de-la-sfantul-munte-cu-privire-la-problema-calendarului/>.

⁷ În scrisoarea trimisă de reprezentanții celor 20 de mănăstiri patriarhului Bartolomeu, după ce în introducere își exprimă supunerea față de acesta, ei spun: “...simțim că avem o răspundere apăsătoare față de credincioșii... care ne socotesc un paznic neclintit al Sfintei Predanii... Din aceasta pricină, cu durere, declarăm că nu suntem de acord cu rugăciunea în comun făcută de preafericirea voastră și cu participarea voastră la adunări liturgice și cu caracter religios care dau impresia ca Biserica Ortodoxă îi acceptă pe romano-catolici și pe Papa ca fiind episcopul canonic al Romei. [...] Recent încheiata vizită a Papei în Fanar și vizita Înalt Preasfinției sale Arhiepiscopul [Hristodul al Atenei] la Vatican ne-au îndurerat profund inimile. Se prea poate să se fi dobândit vreun folos lumesc din toate acestea, însă în decursul acestor vizite s-au petrecut lucruri care sunt în conflict cu practicile ecleziologice ortodoxe. Primirea Papei de către Prea Fericirea voastră ca și când ar fi fost episcopul canonic al Romei, șederea sa pe scaunul arhieresc în timpul Dumnezeieștii Liturghii Ortodoxe, purtând omoforul; rostirea de către el a rugăciunii ‘Tatăl nostru’, sărutarea liturgică cu Patriarhul – toate depășesc o simplă rugăciune în comun și sunt oprite de Sfintele Canoane. Iar toate acestea au avut loc în condițiile în care tradiția papală nu s-a schimbat în nici un fel, păstrându-și politica și învățăturile eretice...” (scrisoarea completă la: esphigmenou.com).

⁸ Hotărârea din 1980 semnată de toate mănăstirile mari din Sfântul Munte Athos inclusiv Esfigmenu afirmă: “... credem că Sfânta noastră Biserică Ortodoxă este cea Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolească Biserică a lui Hristos, având plinătatea Harului și a Adevărului.” Și “Biserica Papei este lipsită de succesiune apostolică și fără har”.

INTRODUCERE

Scopul acestei mici cărți este să pună conștiința ortodoxă și opinia publică în fața unui exemplu clar de intoleranță și de fanatism bisericesc: scoaterea forțată a călugărilor din Muntele Athos cu ajutorul poliției și al autorităților civile, de către Patriarhia de Constantinopol. Acest act nu se justifică, precum vom arăta, nici prin canoane sau prin rânduielile Tradiției Ortodoxe, nici prin legile civile, ce nu trebuie să intervină în chestiunile bisericești.

Tulburând apele, patriarhul de Constantinopol arată două fețe. La arătare pretinde că a „restabilit” binefacerea, conducându-se, cum spunea și patriarhul Atenagoras, după „ideile umaniste ale dreptății, ale adevărului și ale binelui, cele sociale de pace, de colaborare, de fraternitate și de unitate.” Iar în același timp, în Muntele Athos, fortăreață a conștiinței ortodoxe și monahale, el își arată iubirea expulzând *manu militari* [prin folosirea forței armate] pe cei care-i contestă autoritatea. Patriarhul Constantinopolului pretinde în mod oficial că a intrat într-o nouă perioadă a istoriei Bisericii, bazată pe pace și iubire, dar el reacționează ca și cum ar fi în plin ev mediu occidental – când autoritatea civilă era mână în mână cu episcopii feudali, când seniorul local și Monseniorul se înțelegeau să persecute orice disidență.

În Grecia, Patriarhia își plânge adesea situația dificilă din Turcia, fără protecția nici unei autorități civile creștine, fără popor și fără turmă în urma masacrelor din Asia Mică înfăptuite (cu premeditare) în 1923-1924 și a emigrărilor în masă ce au urmat. Dar în singurul colț al pământului unde el revendică o autoritate, Sfântul Munte Athos, loc de rugăciune și de pace duhovnicească, patriarhul alungă și exilează pe cei ce nu-i sunt supuși orbește.

Nu suntem primii care semnaleză încălcarea canoanelor ortodoxe, ca și a legilor civile, tiranie ce domnește astăzi peste Sfântul Munte Athos. Bineînțeles, numeroși monahi au protestat în Grecia împotriva sorții care le era făcută. Dar acele broșuri, scrise în grecește sau apărute în micile ziare puțin accesibile, au rămas necunoscute cititorilor apuseni. Primul care a publicat o lucrare în afara Greciei pe această temă a fost Ieromonahul Maxim din Marea Lavră. Mica sa carte a apărut în Anglia cu titlul *Human Rights on Mount Athos, An appel to the Civilized World (Drepturile omului în Muntele Athos. Un apel către lumea civilizată)*. Că protestul Părintelui Maxim de la Marea Lavră⁹ față de prigoana din Athos era suficient de obiectiv o garanta chiar faptul că nu rupsese comuniunea cu Patriarhul de Constantinopol. În ciuda acestui lucru, și în ciuda unui ecou important în presa engleză, nici un monah, cleric sau mănăstire complice la prigoana împotriva fraților lor nu a îndrăznit să-i răspundă public și niciuna dintre acuzațiile sale grave împotriva neaplicării drepturilor omului nu a fost în acea zi respinsă. Dar această liniște nu era aceea a isihasmului!

Prigoana, prin folosirea autorităților civile pentru a-și impune dreptul bisericesc, nu este un obicei ortodox. Fără îndoială, istoria nu a fost lipsită în totalitate de astfel de atitudini, dar Biserica Ortodoxă nu a îndreptățit niciodată intrarea cu forța în „disidenți”. Părinții Bisericii chiar au scris adesea împotriva unei astfel de opinii. Ei au fost adesea victimele acestei atitudini, în perioada arianismului, a iconoclasmului și a falsului sinod de la Lyon. Unii, chiar sfinți în calendarul ortodox, în trecut, în perioada marilor crize ale ereziilor hristologice sau ecleziologice, au refuzat să mai pomenească pe patriarhii Constantinopolului, ieșind așadar din comuniune cu aceștia; pentru a cita doar trei dintre cei mulți, iată pe Sfântul Maxim Mărturisitorul, Sfântul Theodor Studitul și Sfântul Grigorie Palama.

---

⁹ Marea Lavră este cea mai veche mănăstire din Muntele Athos, construită de Sfântul Atanasie în secolul al X-lea.

În schimb, justificarea prigoanelor este un fel de tradiție în Apus. De fapt, ea se bazează teologic pe scrierile episcopului Augustin al Hiponei, mai precis pe câteva scrisori din vremea polemicilor cu donatiștii. *Scrisoarea de la Vincențiu* și *Scrisoarea de la Bonifaciu* au fost astfel folosite oricând a trebuit să exileze sau să constrângă, ba chiar săucidă, în timpul Războaielor Religiei, la masacrele „Sfântului Bartolomeu” și cu ocazia Revocării Edictului de la Nantes. Câțiva protestanți, precum Calvin la Geneva, s-au servit de aceleași texte ca să persecute pe cei ce nu erau în asentimentul lor.¹⁰

Ortodoxia nu a cunoscut augustinismul politic.¹¹ Când se pune problema toleranței, mai ales în secolul al XVIII-lea, după atâtea secole de intoleranță religioasă, anumite autorități bisericești ortodoxe își fac auzită vocea ca să pledeze pentru toleranță.

Astfel Evghenie Bulgaris, care a fost monah în Muntele Athos și mai târziu episcop al Bisericii Ruse, publica în 1768, ca urmare a traducerii sale *Studiu istoric asupra disensiunilor din Biserica Polonă* de Voltaire, un text intitulat *Schiță asupra îngăduinței*, care este reeditată în 1890 în Alexandria de Sfântul Nectarie din Eghina. Bulgaris susține conceptul de îngăduință în chip diferit față de Locke, de Bayle sau de Voltaire. Pentru Locke, toleranța trebuie să se fondeze pe separația puterilor.¹² Pentru Bayle, care critică în mod explicit augustinismul politic în cartea sa *Commentaire philosophique (Comentariu filosofic)*, toleranța este necesară tocmai prin imposibilitatea unui dialog veritabil între celelalte confesiuni și creștini, într-un univers religios marcat de predestinare și de păcatul originar și, prin urmare, de absența libertății.¹³

Pentru Voltaire, toleranța este justificată de dreptul natural.¹⁴ Una dintre tezele lui Voltaire susține că creștinismul este, în esență, intolerant; pentru că el nu face diferența între creștinismul autentic și augustinismul politic. Bulgaris pleacă, dimpotrivă, de la îngăduința ortodoxă, care mărturisește sinergia, împreună-lucrarea dintre libertatea omului și harul dumnezeiesc. Dumnezeu a zidit omul liber, i-a dat puterea de temut ca să poată respinge harul și iubirea Ziditorului său. Biserica mărturisește și propovăduiește mărturia evanghelică, adică pune fiecare persoană în fața unei alegeri duhovnicești: a primi sau a respinge revelația și credința adevărată. Astfel, prigoana, constrângerea, impunerea cu forța, ar fi o tăgăduire a acestei libertăți de mântuire pe care o propovăduiește Evanghelia. A folosi o astfel de constrângere ar însemna să-i privezi pe cei ce pot plăcea lui Dumnezeu în mod liber de răsplata lor, adică de vederea slavei dumnezeiești în această lume sau în cealaltă, răsplată care prin constrângere ar deveni gratuită.

Adevărata toleranță, care este îngăduința, pe care trebuie să o practice creștinismul nu este deci indiferența, ci o dragoste autentică ce avertizează pe fiecare că este responsabil înaintea lui Dumnezeu de

---

¹⁰ Se cunoaște modul în care Calvin a ars pe Michel Servet, cel care nega Treimea. Calvinistii au fost adesea partizanii persecuțiilor religioase, chiar dacă în Franța au fost ei înșiși victimele. Astfel, pentru Jurieu, mare adversar al lucrării lui Bayle (v. mai departe), catolicii nu au dreptul să persecute pentru că doctrina lor e falsă, dar calvinistii ar putea apela la forță deoarece credința lor e justă.

¹¹ Augustinismul politic este o doctrină politico-religioasă fondată pe două principii ale episcopului de Hipona: 1. Biserica are dreptul să recurgă la forță pentru a face să intre în sânul său pe cei ce sunt separați de ea; 2. Aleșii sunt singurii proprietari legitimi ai pământului. Primul aforism justifică persecuțiile, al doilea războaiele de cucerire „în numele lui Hristos” (Fernando Cortez etc.).

¹² Locke, J., *Lettres sur la Tolérance (Scrisori despre toleranță)*, 1686-1687. Prima ediție este din 1689. Ediție critică: R. Klibansky, Paris, 1965; ediție mai recentă, cu prezentarea lui P. Verniere: Geneva, 1980.

¹³ *Comentariu filosofic asupra acestor cuvinte ale lui Iisus Hristos: „Siliți-i să intre”, în care se arată prin multe rațiuni demonstrative că nu e nimic mai înfiorător ca aceste convertiri forțate și în care se înlătură toate sofismele convertitorilor prin forță și apologia pe care Fer. Augustin a făcut-o prigonitorilor*, 1686; reluată în *Oeuvre diverses*, t. 2, La Haye, 1727, pg. 355 sq.

¹⁴ *Traité sur la Tolérance à l'occasion de la mort de Jean Calas (Tratat asupra toleranței cu ocazia morții lui Jean Calas)*, 1763, în *Oeuvres complete*, t. 25, Paris, 1879, pg. 39-40. În *Dictionnaire philosophique*, Geneva, 1764 se spune: Ce este toleranța? Este apanajul omenirii. (art. Toleranța).

alegerea sa duhovnicească și că și cea mai mare binefacere și cel mai înalt adevăr nu pot face nimic dacă omul nu se responsabilizează pe sine însuși, dacă nu ia asupra sa conlucrarea liberă cu Cel care îi este revelat și propovăduit. De aceea zice Hristos în Evanghelie: „Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri. Iar de ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, și Eu Mă voi lepăda de el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri”¹⁵. Hristos va mărturisi pentru acela care L-a mărturisit pentru că această mărturie a fost liberă. Adevărul nu constrânge. Spre deosebire de sistemele filosofice care concep adevărul după modelul adevărilor raționale, necesare și universale, și care cred deci că doctrina trebuie să se impună tuturor – prin urmare, dacă trebuie, atunci ei fac ideologii pe care trebuie să le impună tuturor – vestea evanghelică se propovăduiește cu smerenie, ca un „cuvânt” pe care fiecare e liber să-l primească sau să-l respingă după cum îi spune conștiința sa.¹⁶

Invers, am zice noi, în istoria Bisericii puterile civile au putut constata că cea mai mare intoleranță, cele mai violente prigoane nu reușeau mare lucru în fața libertății sufletești a celui care a ales să se unească cu Hristos. Dovadă este întreaga istorie a mucenicilor și a mărturisitorilor Bisericii, de la primii mucenici creștini până la noii mucenici greci ai dominației turcești și la noii mucenici ruși ai puterii sovietice și atee. Istoria dovedește că prigoana este în mod clar inutilă pentru adevărații creștini, care aleg Împărăția Cerurilor în locul unei puteri sau al unui rol politic trecător.

Călugării din Muntele Athos care refuză astăzi să pomenească la liturghie numele patriarhului Constantinopolului se situează în planul libertății duhovnicești. Reacționând astfel, ei resping, nu-și asumă responsabilitatea în fața lui Dumnezeu pentru faptele patriarhului pe care le socotesc potrivnice întregii Tradiții a Bisericii Ortodoxe. Ei nu prigonesc patriarhul și nu-l împiedică să existe, dar refuză să fie părtași la mărturisirea lui de credință de astăzi, pe care o consideră, în anumite puncte, opusă celei a Părinților și a Ortodoxiei. Ei nu sunt nici fanatici, nici integriști din această cauză. Fanaticul este cel care nu ezită să producă violență și să ucidă pentru a-și impune ideile. Sunt fanatici cei pe care îi trimiți la poliție. De asemenea, integristul este, în general, cel care vrea să impună tuturor, și mai ales societății, propria sa concepție despre tradiția și adevărul religios. Integristul face cruciade.¹⁷ Călugării „ziloți” din Muntele Athos sunt victimele unei cruciade care nu-și spune numele pentru că e incapabilă să găsească în istoria Bisericii cea mai mică motivație pentru intoleranța sa.¹⁸

În Apus, integrismul are o altă caracteristică, el presupune paradoxul unei autorități pe care o recunoaște separându-se de ea cu totul. El presupune o papalitate infailibilă, care e recunoscută ca atare în

---

¹⁵ Matei 10, 32-33. După Sfântul Ioan Hrisostomul, expresia „a mărturisi pentru Mine” implică sinergia, cooperarea dintre libertatea umană și harul care dă omului putere. „A mărturisi în Hristos” înseamnă deci nu a mărturisi pe Hristos cum înțeleg eu, ci a-L mărturisi pe Hristos cum înțelege El, a mărturisi cu Hristos, cu ajutorul Lui, împreună cu El.

¹⁶ Tertulian scria: „Permiteți-i unuia să-L iubească pe adevăratul Dumnezeu, altuia pe Jupiter; unuia să-și ridice mâinile la cer, altuia către altarul credinței; aceluia să numere, cum ziceți voi, norii, acestuia panourile unui lambriu; unuia de a se oferi, în sfârșit, lui Dumnezeu, celuilalt de a oferi un țap. Luați aminte ca acesta să nu fie un mod de a nu fi religios, de a lua libertatea religiei și alegerii lui Dumnezeu, de a nu-i permite să-L iubească pe Dumnezeu pe care vrea el să-L iubească și să-l constrângeți să-l iubească pe cel pe care nu vrea să-l iubească. Ce, Dumnezeu primește slăviri silite? Un om nu le-ar vrea!” (*Apologeticum*, 24). „O religie – îi scria el în continuare lui Scapula, proconsul de Africa – trebuie îmbrățișată din convingere, nu silit; pentru că jertfele aduse Dumnezeirii cer consimțământul inimii.”

¹⁷ Acest fel de a acționa a fost odată pentru totdeauna osândit de Însuși Domnul nostru Iisus Hristos, când i-a spus lui Petru în grădina Ghetsimani, atunci când veneau să-L aresteze: „Bagă-ți sabia în teacă!”

¹⁸ Mitropolitul Atanasie, care a ordonat alungarea monahilor din Schitul Sfântului Prooroc Ilie, nu le-a dat acestora nici un argument ecleziologic sau din tradiție.

materie de dogmă, și de care, cu toate astea, se rupe.¹⁹ Dar niciodată în istorie Biserica Ortodoxă, patriarhul Constantinopolului nu a fost considerată ca o papalitate sau ca un unic criteriu de credință.²⁰ Dimpotrivă, el a fost adesea contestat, și sunt numeroși mărturisitori care s-au separat de el. Alte dați el are cu siguranță un rol decisiv în istoria Bisericii; dar în sine separarea de Constantinopol nu a fost niciodată considerată ca un semn de schismă. În Biserica Ortodoxă nu există schismă în raport cu construcțiile sale, într-o Biserică locală, oricare ar fi istoria sa, ci în raport cu conținutul credinței, cu Ortodoxia sa, adică potrivit mărturiei scripturistice și patristice transmise și trăite de-a lungul veacurilor.²¹

După Tradiția Ortodoxă, călugării ziloți au dreptul de a evalua corectitudinea dogmatică a declarațiilor episcopilor din Constantinopol. Dacă ei găsesc erezii la aceștia, au datoria, după canoane, să nu mai pomenească numele patriarhului și de atunci să nu-l mai recunoască. Cum vom vedea, canoanele bisericești sunt făcute pentru a garanta libertatea duhovnicească în Hristos, de care vorbeam la început: ele se întemeiază pe sinergie. Patriarhul are dreptul, bineînțeles, de a spune ce vrea pentru a se îndreptăți, dar are datoria de a nu prigoni cu ajutorul poliției pe cei ce nu sunt de acord cu el. Are dreptul de a locui la Istanbul, dar nu pe acela de a reacționa ca turcii, intoleranți prin tradiție.

Procedând astfel, patriarhul Constantinopolului se opune rânduielii și istoriei Bisericii Ortodoxe, amintind de vremea falsei uniri de la Lyon (1274), când Patriarhul Vekkos, ales pentru a face unirea cu latinii, a ars de vii în propriile mănăstiri pe monahii care nu-l pomeneau la Sfânta Liturghie; dar, mai mult, el încalcă libertatea de conștiință care este un drept universal recunoscut în societățile noastre democratice. În martie, Patriarhul Bartolomeu a spus că el se bucură de unificarea europeană, dar el este primul care nu-i respectă drepturile.

Nu îl judecăm ca om. Și el are dreptul de a face o alegere și de a prefera să se asemene cu Patriarhul Vekkos mai degrabă decât cu Sfântul Ioan Hrisostomul sau cu Sfântul Fotie. Dar noi avem de asemenea de făcut alegerea noastră și dreptul de a rămâne credincioși față de învățătura Sfântului Ioan Gura de Aur și a Sfântului Fotie mai curând decât față de cea a Patriarhilor Vekkos și Bartolomeu.

Poliția nu este un argument. În schimb, monahii ziloți au argumente bune, dar din păcate sunt înăbușite din fașă pentru că nu sunt difuzate în afara granițelor Greciei. Cuvântul și scrierile sunt necesare. Desigur, nu ne facem iluzii, pentru că sunt multe interese în joc în toate aceste probleme și știm, de exemplu, că monahii patriarhului s-au grăbit să pună stăpânire pe bunurile abandonate și pe locurile golite de poliție. Nu ne facem iluzii, dar credem că poporul creștin are dreptul de a fi informat despre activitatea propriei sale ierarhii, de a cărei atitudine anticreștină din Sfântul Munte nu știe nimic. Înainte ca Domnul să facă pentru noi toți o zi a Judecării Sale, poporul creștin poate are dreptul de a cere socoteală episcopilor la a căror hirotonie ei au strigat *Axios!* („Vrednic este!”).

Ortodoxia nu cunoaște clericalismul. Preotul sau episcopul nu are un drept sau o putere prin însuși statutul său, datorită căreia ar putea chiar să recurgă la puterea civilă ca să-și garanteze autoritatea. Nu, el este preot sau episcop dacă propovăduiește în duhul Evangheliei, dacă-i păstrează mărturia prețioasă, nu ca fiind a sa proprie, ci a Duhului Sfânt, a Bisericii, a tuturor creștinilor adevărați²². Dumnezeu nu i-a

---

¹⁹ Atitudinea aceasta contradictorie s-a lămurit în istorie prin multe căi. De exemplu, sedevacantiștii recunosc infailibilitatea papei, dar admit că Scaunul Vaticanului este actualmente vacant, iar actualul papă îl ocupă prin uzurpare.

²⁰ Însăși noțiunea unui asemenea centru de credință este împotriva canoanelor sinodale și a conștiinței Bisericii.

²¹ Ideea principală este că la ortodocși transmiterea harului nu se face *ex opere operato*, fără mărturisirea dreptei credințe. Vezi capitolul 3.

²² Profesorul Muratides, Profesor de Drept Canonic la Universitatea din Athena, scria: „Din fericire, Ortodoxia nu se identifică niciodată cu patriarhii săi, oricare ar fi ei, contrar papalității. Aceasta încuviințează vestitul

cerut să acționeze ca un tiran, ci să slujească: „Știți că ocârmuitorii neamurilor domnesc peste ele și cei mari le stăpânesc. Nu tot așa va fi între voi, ci care între voi va vrea să fie mai mare să fie slujitorul vostru; și care între voi va vrea să fie întâiul să vă fie vouă slugă, după cum și Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți.” (Matei 20, 25-28). „Nu este sluga mai mare decât stăpânul său” (Ioan 13,16), „Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții” (Ioan 13,35).

Câțiva dintre părinții ziloți aghiorți vestiți: Ieronim Aghioritul, Ioachim Aghioritul, Avvacum Zilotul Descult, Nicodim de la Karulia (care ține în mână craniul duhovnicului său, eruditul isihast zilot Theodosie de la Karulia), Ieroschimonahul Arsenie Cottea, Savva de la Esfigmenu. Din păcate nu s-au păstrat fotografiile ale altor părinți ziloți aghiorți renumiți, precum Calinic Isihastul – considerat a fi probabil ultimul părinte neptic, sau Isaac de la Dyonisiu.

---

răspuns către papă al Patriarhilor Ortodocși, din 6 mai 1848: *Păzitorul Ortodoxiei, Trupul Bisericii, este poporul însuși?*. (Catéchèse Orthodoxe (Cateheza Ortodoxă), V, 17, pg. 41.)

Capitolul I

IZGONIREA MONAHILODIN SCHITUL SFÂNTULUI PROOROC ILIE

Izgonirea monahilor ruși mădulare ale Bisericii Ortodoxe Ruse din Afara Granițelor, care trăiau de mult timp în rugăciune și pocăință în Schitul Sfântului Prooroc Ilie, are cel puțin trei cauze generale:

1). Intenția de a reduce orice opoziție față de Patriarhia de Constantinopol, considerată ca o nouă papalitate, și de a face să dispară, prin orice mijloace, o rezistență care, după 1920, în Grecia, se opune *aggiornamento*-ului Bisericii Ortodoxe.

2). Preluarea controlului Sfântului Munte prin călugări care nu au „tundere” (monahală) athonită, adică aceia care nu provin din Sfântul Munte, și pe care îi numim neo-athoniti²³. Acești călugări, proveniți din frății sau din grupări de rugăciune străine de monahismul tradițional au fost impuși Sfântului Munte în vremea dictaturii Coloneilor. Puțin câte puțin, cu complicitatea patriarhului ecumenic, ei au preluat controlul în unele mănăstiri – în principal în Stavronichita, Grigoriu, Simonos Petras – ceea ce le-a permis să obțină majoritatea în Sfânta Chinotită.²⁴

3). O politică destul de veche a patriarhului față de slavi, urmărind să facă din Sfântul Munte un loc exclusiv grecesc și nu pan-ortodox, cum a și fost de-a lungul istoriei. Schitul Sfântului Prooroc Ilie era, de fapt, o mănăstire făcută de monahii ruși, unde veneau, înainte de Revoluție, mii de pelerini pe drumul de la Ierusalim și de la Locurile Sfinte. Cu noua situație politică din fosta URSS, acești neo-athoniti și patriarhul se tem acum că mii de monahi ruși vor veni în Sfântul Munte și vor modifica etnic raportul de forță. Astfel de motive l-au determinat și pe patriarhul de Constantinopol să interzică după Revoluție intrarea monahilor ruși emigrați în Athos. Astfel, Mitropolitului Antonie Hrapovițki nu i s-a permis să intre aici pentru pocăință.

Oricare ar fi, nici unul din cele trei motive menționate nu este întemeiat pe Sfintele Canoane și pe Tradiția Bisericii. Și aceasta face ca izgonirea monahilor din schitul Sfântului Prooroc Ilie să fie nedreaptă, ilegală și anti-ortodoxă.

A. Faptele

La 20 mai 1992, ziua în care Biserica sărbătorește Înjumătățirea praznicului Cincizecimii, dintre Paști și Cincizecime, călugării din Schitul Sfântului Prooroc Ilie au văzut, către amiază, că a sosit un jeep, de unde au coborât secretarul guvernului civil din Athos, M. Omiros Photiadis, și polițiști în civil. Acest schit rus este subordonat Mănăstirii Pantocrator. Egumenul său este Părintele Serafim, un călugăr venit din America, ce a reușit, împreună cu obștea lui, să restaureze acest frumos lăcaș. Zilot, Părintele Serafim, care trăiește în Muntele Athos de mai bine de douăzeci de ani, nu pomenea la Liturghie numele patriarhului din Constantinopol, și din acest motiv era victima presiunilor din partea călugărilor aliniați la politica oficială a Fanarului.²⁵

²³ Potrivit Tradiției, cel ce vrea să devină monah în Sfântul Munte trebuie să dobândească tunderea în monahism din mâinile unui călugăr athonit. Cel ce a fost călugărit în altă parte trebuie, în principiu, să rămână în locul său de metanie, cu alte cuvinte în mănăstirea unde a fost închinoviat.

²⁴ Conducerea Athosului, consiliul format din reprezentanții celor douăzeci de mănăstiri mari, redus astăzi de fapt la nouăsprezece, prin excluderea ilegală a Sfintei Mănăstiri Esfigmenu.

²⁵ Fanarul este palatul patriarhului din Constantinopol.

Secretarul guvernului explică părinților de la schit ce se petrecea la mănăstirea Pantocrator: o comisie a patriarhului a introdus 12 călugări veniți din mănăstirea Xenofont și, schimbând consiliul de conducere a mănăstirii, călugării fost xenofonțiți au devenit majoritari. Această intruziune era ilegală, mănăstirile fiind autonome, potrivit Cartei Athosului.

În mijlocul după-amiezii, aceeași comisie patriarhală se întoarce la schit, condusă de Mitropolitul Athanasie de Heliopolis. Din jeepuri și din mașini ies, de asemenea, călugări și polițiști în civil. După ceremonia din Biserică, Mitropolitul și suita sa sunt invitați să servească ceva răcoritor. Mitropolitul anunță că de atunci înainte la Xenofont va fi o nouă comunitate; apoi, după câteva informații luate de la părinții din schit, întreabă ce episcop pomenesc. Părintele Serafim răspunde: „Pe toți dreptslăvitorii ierarhi”. Mitropolitul declară că părinții de la schit care nu-l pomenesc pe patriarhul Constantinopolului sunt schismatici și pronunță expulzarea lor imediată. Zadarnic au cerut dreptul să se apere, arătând o rezoluție ce le garanta autonomia, care anula expulzarea; zadarnic au cerut un răgaz de două-trei zile pentru a-și aduna lucrurile personale. Le-a fost permis doar să meargă să strângă în saci, sub ochii paznicilor cruzi de la poliție, câteva lucruri, apoi să se închine pentru ultima oară la icoanele și moaștele bisericii și să cânte, în fața ușii, troparul Sfântului Ilie, înainte să se urce într-un jeep care i-a lăsat în portul Dafni. De acolo, unul dintre vapoarele care serveau la schi nautic i-a dus până în Ouranopolis, unde au fost abandonați pe chei. Soarele apunea.

Călugării ce aparțineau de schit și care nu au fost prezenți la descinderea poliției, n-au mai fost lăsați să intre. Mai mult, alți monahi, mânați chiar de slujitorii Patriarhiei, au pus stăpânire pe locurile lor.

Presa greacă a relatat evenimentele, dar ziarele s-au despărțit după modul de a le înțelege. Unii au găsit un prilej pentru a insista pe latura națională: monahii erau ruși sau americani, ba chiar spioni americani! Alții au protestat împotriva încălcării drepturilor omului, a constituției elene și a Cartei Athosului, lucruri pe care această izgonire le-a implicat. *Orthodoxos Typos* a titrat: „Monahi din Athos expulzați fără somație” (nr. 982, 26 iunie 1992); *Agios Kyprianos* relatează procesul și semnaleză că monahii alungați sunt încă prizoniți de statul care refuză să le recunoască pașapoartele americane și conchide: „Monahii din schitul Proorocului Ilie protestează împotriva expulzării lor ilegale în afara Grădinii Maicii Domnului; ei denunță comportamentul anticreștin, nefrățesc și barbar al celor care i-au alungat: călugări, ieromonahi și polițiști; și anunță că o mare prigoană se pregătește împotriva tuturor părinților din Sfântul Munte care se opun mișcării ecumeniste și anti-ortodoxe a patriarhului ecumenic și declară hotărât că vor folosi toate mijloacele legale pentru a se întoarce în schitul lor.”

Agios Agathangelos publică o scrisoare deschisă primului ministru, semnată de șizeci și patru de monahi, în care denunță faptele care constituie un atentat la libertatea de conștiință, și subliniază că monahii ziloți sunt privați de Sfânta Chinotită de dreptul de a tunde în monahism pe unul dintre ucenicii lor și de a-i lăsa acestuia prin testament bunurile lor, ceea ce este împotriva legii. Se gândesc că scopul prigoanelor anti-zilote este de a îndepărta orice obstacol în calea unei viitoare uniri asemănătoare celei de la Lyon, care a făcut atâția mucenici în timpul patriarhului Vekkos (1274). Ei adaugă că o conștiință ortodoxă nu va primi niciodată o asemenea unire cu heterodocșii, chiar dacă asta se va întâmpla cu prețul muceniciei, și citează o voce care zice: „Prigonirile religioase s-au terminat în Rusia și încep în Grecia!” (*Agios Agathangelos* nr. 130 A, din 23 mai 1992).

În realitate, pentru a înțelege bine această izgonire, trebuie să o situăm în contextul prigoanelor care, încă din 1924, îi fac să sufere pe cei ce nu primesc, potrivit conștiinței lor, *aggiornamento*-ul Bisericii Ortodoxe.

B. Prigonirea ziloților după 1924

În 1920 patriarhul Constantinopolului a pregătit *aggiornamento*-ul Bisericii Ortodoxe, afirmând într-o enciclică celebră că diferențele dogmatice erau secundare și nu trebuie separată Ortodoxia de alte confesiuni. Politica bisericească a patriarhului Constantinopolului în acești ani a provocat scandal din mai multe motive. În primul rând Patriarhia a fost atunci condusă de un aventurier ecleziastic de tristă amintire, Meletie Metaxakis, care, în ciuda canoanelor Bisericii, a schimbat de mai multe ori scaunul episcopal și patriarhal, fiind succesiv înscăunat la Arhiepiscopia Atenei, de unde a fost demis, apoi la Patriarhia Constantinopolului, de unde a fost alungat, iar într-un final la Arhiepiscopia Alexandriei. Avea sprijinul diplomației engleze, foarte puternică atunci în Orientul Mijlociu. Formați în Anglia, episcopii Constantinopolului au fost de atunci înaintea pregătiți să accepte teoria ramurilor, înțeleasă în sens protestant, dar care este străină de Tradiția Bisericii Ortodoxe. Când acești ierarhi au vrut să reformeze Ortodoxia pentru a favoriza relațiile cu anglicanii, nu au consultat și alte Biserici Locale, introducând ecumenismul ca o lovitură de stat într-un moment cu totul tragic din viața popoarelor ortodoxe. De fapt, aceste proiecte de reformă bisericească au fost anunțate și au fost aplicate pentru început în momentul în care Ortodoxia din Rusia era în plină prigoană din partea autorităților sovietice. Patriarhul Tihon era închis, numeroși episcopi erau uciși sau deportați. Comuniștii creaseră o biserică paralelă și revoluționară, Biserica Vie, care cu ajutorul autorităților atee aplica o reformă asemănătoare cu cea propusă de Patriarhatul Constantinopolului: suprimarea tuturor barierelor care separă Biserica de lume, reforma ritmurilor liturgice – adoptarea calendarului civil, restricționarea monahismului, activismul etc. ...

Patriarhul Constantinopolului se grăbește să recunoască această Biserică Vie și să ceară Patriarhului Tihon să se retragă. La Constantinopol episcopii ruși și trimișii lor au fost foarte rău primiți. În continuare, până la începutul Războiului al Doilea Mondial, marile decizii ale Constantinopolului au fost luate fără consultarea Bisericii Ruse sau împotriva ei.

Masacrarea grecilor de către turci în Asia Mică, exilarea celor ce au putut fugi (1923), situația politică foarte confuză în Grecia și, încă din secolul al nouăsprezecelea, subordonarea ierarhiei Bisericii Elene față de puterea civilă au permis patriarhului de Constantinopol să înceapă punerea în aplicare a reformei sale. În 1924, prin decizie guvernamentală, fără consultarea nici a clerului, nici a poporului, calendarul bisericesc a fost schimbat – nu din motive științifice, nici din motive liturgice, ci doar pentru ca sărbătorile să fie comune cu cele anglicane, fapt care se împlinea, după ei, prin adoptarea calendarului gregorian.

Modul autoritar în care a fost schimbat calendarul, alegerea unui calendar²⁶ care a fost anatemitizat oficial în secolul al XVI-lea, sub patriarhul Ieremia al doilea, în mai multe sinoade pan-ortodoxe – toate acestea au provocat o vie reacție populară și monahală.

Toți monahii din Muntele Athos – cu excepția unei singure mănăstiri [Vatoped], care a retractat după aceea – au refuzat reforma calendaristă și, în general, *Enciclica din 1920*. Numeroși credincioși le-au urmat și au continuat să se roage după rânduiala liturgică de până atunci [potrivit calendarului ortodox].

Drama a fost că Biserica din Grecia, condusă de arhiepiscopul Hrisostom Papadopoulos, s-a sprijinit pe puterea civilă pentru a prigoni pe cei numiți în derâdere „vechi-calendariști” sau „stiliști”, dar

---

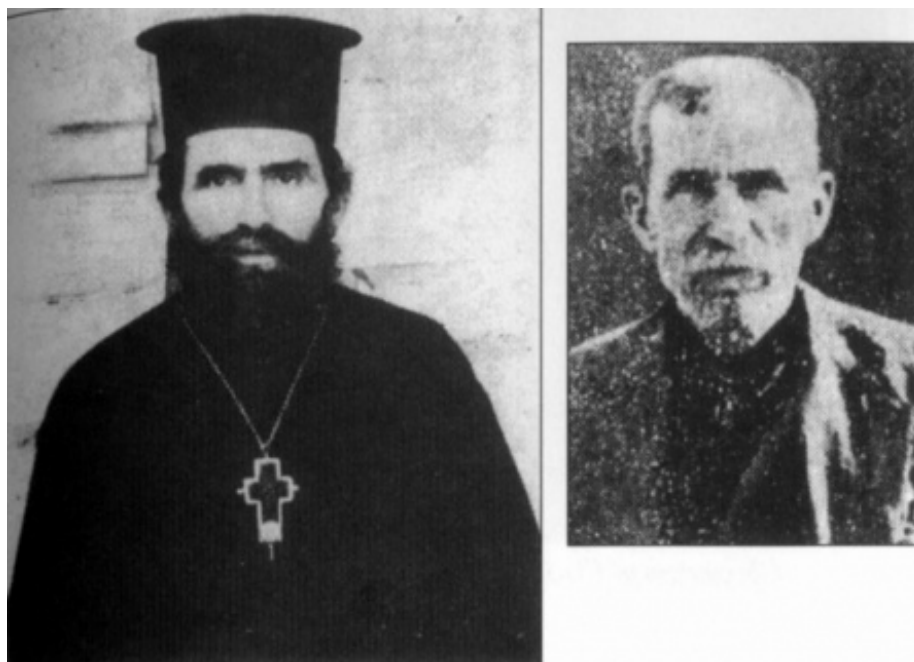
²⁶ Calendarul gregorian contravine hotărârilor privind data Paștilor, luate de Sinodul I Ecumenic de la Niceea, în 325.

care în realitate alcătuiau majoritatea copleșitoare a mănăstirilor și a mirenilor cu adevărat credincioși. Poliția le-a luat bisericile, a alungat monahii din mănăstirile lor, i-a exilat, i-a închis. S-au arestat credincioși și clerici, li s-au tăiat bărbile preoților, li s-au luat sutanele, iar unii chiar au fost uciși în lovituri de baston ale polițiștilor. Prigoana a fost foarte dură în anii '30, apoi în anii '50, în timpul episcopului Spiridon al Atenei, la sfârșitul dictaturii coloneilor.

Arhimandritul Gherasim Skourtsaniotis din Kuvara înainte și după pușcărie

Preotul Nicolae Smyrlis din Kalamata înainte și după pușcărie

1935: Poliția la îndemnul lui Hrisostom Papadopoulos, primatul Bis. oficiale a Greciei atacă credincioșii vechi-calendariști

1951: Vinerea Mare: Sf. Epitaf al tradiționiștilor este răsturnat de forțele de poliție la Pireu

2009: Monahii și mireni ce doreau să participe la hramul Mănăstirii Esfigmenu - numiți în presă fanatici, extremiști, violenți - bruscați și împiedicați de trupele de poliție

Cert este că avem de a face cu un caz de intoleranță religioasă la care au colaborat biserica și statul împotriva unei părți din preoțime și din poporul credincios Tradiției Ortodoxe.

Cum Atenagoras, membru al înaltei masonerii americane și specialist în teoria ramurilor, deveni patriarh al Constantinopolului, lucrurile se agravară foarte rău. La început el a fost impus de politica americană, dornică să asigure cele mai bune relații posibile între Grecia și Turcia, țară cu totul special răsfățată, pentru rațiuni strategice evidente. Patriarhul Maxim V, mult mai tradițional decât Atenagoras, a fost demis fără motiv și închis ca nebun în Elveția, unde nu avea dreptul de a sluji sau de a acționa ca ierarh. Cele câteva persoane care au putut să-l întâlnească la sfârșitul anilor '50 au depus mărturie că el nu era nici nebun, nici iresponsabil.

Politica patriarhului Atenagoras este cunoscută: oricine știe că el se angajase într-o apropiere cu Roma și începea să promoveze o unire pan-creștină și chiar pan-religioasă în afara dogmei. Această politică a fost urmată de succesorii săi.

În schimb, ceea ce este mai puțin cunoscut este că au fost reacții foarte profunde în toată lumea ortodoxă, mai ales în Grecia și în Muntele Athos, împotriva acestei răvășiri a Tradiției Ortodoxe produsă de Atenagoras.

Toate mănăstirile din Muntele Athos au refuzat pur și simplu să pomenească numele său la Sfânta Liturghie. În nordul Greciei mai mulți episcopi din biserica mamă, au făcut același lucru sau au protestat energic. Aceștia au fost mitropoliții Ambrozie de Elevtheropolis, Pavel de Paramythia, Policarp de Sisianos și Sitistis și Augustin de Florina. În același timp, prigoanele împotriva „vechi-calendariștilor” s-au întezit.

Toți acești călugări, preoți, episcopi, aveau dreptul să protesteze – pe de o parte, cum vom vedea, potrivit canoanelor Bisericii Ortodoxe și, pe de alta, în virtutea legilor civile care presupun sprijinirea pluralismului. Evident, odată cu căderea dictaturii coloneilor în 1974, a fost mai greu să se înăbușe opoziția pe teritoriul grec prin forțele poliției. Dar statutul aparte și independent al Muntelui Athos permitea „o preluare a controlului”, ceea ce necesita timp, dar atunci era aproape momentul potrivit.

Totul a început cu o primă tentativă de lovitură prin surprindere a poliției împotriva Sfintei Mănăstiri Esfigmenu care a refuzat să cedeze. În 1974, patriarhul Dimitrie a îndrăznit să-i declare depuși din cinul monahal pe egumenul mănăstirii Esfigmenu, Părintele Athanasie, și pe alți câțiva monahi. Datorită credințelor lor pentru „credința veșnic neschimbată și întocmai cu cea a Părinților”²⁷, călugării care s-au hotărât să fie într-un cuget cu starețul lor și să-i rămână alături, au fost prigoniți în propria mănăstire: forțele de ordine le-au încercuit centrala telefonică din Careia, le-a tăiat telefonul, poșta centrală l-a reținut corespondența; orice mijloc de comunicare pe pământ sau pe mare fiindu-le interzis, călugării nu au putut nici măcar să iasă să se ocupe de grădinarit... Asediați, ei nu au încetat să slăvească Sfânta Treime și să laude pe Prea Sfânta Născătoare de Dumnezeu, ocrotitoarea Sfântului Munte. Deasupra turnurilor mănăstirii fălăiau două steaguri negre și pancarte mari cu inscripția: „Ortodoxie sau moarte!” Statornicia monahilor și-a dat roadele: înșiși jandarmii au fost îngroziți de ordinul anticreștin care le-a fost dat să-l îndeplinească.

În cele din urmă, în fața neputinței de a-i împrăștia pe monahi prin fel de fel de propuneri, guvernatorul civil al Athosului refuză să provoace atâta suferință acestor nevinovați într-un fel atât de ostentativ.

De atunci, în ciuda hărțuirilor, Mănăstirea Esfigmenu a devenit simbolul rezistenței în fața arbitrarului patriarhului. Monahii primesc să trăiască mai bine în sărăcie decât să cedeze: de fapt, majoritatea mănăstirilor au multe bunuri, le-au fost date pământuri în afara Muntelui Athos... În mod ilegal, autoritățile au privat pe monahii din Esfigmenu de veniturile mănăstirii lor, ca și de dreptul de a fi reprezentați în Sfânta Chinotită, acel for de conducere al Sfântului Munte. Câțiva dintre monahi au fost alungați sau amenințați, ca și editorul ziarului *Agathangelos*, Părintele Iacov care, în revista sa, denunța periodic prigoanele împotriva monahilor ziloți.

Lumea, cu patimile și violența ei a năvălit și în schituri, în aceste mici sihăstii legate administrativ de marile mănăstiri ale neo-athoniților, dar în care trăiesc, de fapt, asceți dăruți cu totul isihasmului. Mulți călugări au fost alungați sau constrânși prin tot felul de mijloace să părăsească locul lor de metanie.

Să dăm câteva exemple.

Mai întâi Părintele Theodorit, autor a numeroase cărți de teologie și de credință și care publica *Aghioritul*, un mic ziar ortodox. Din cauza acestei publicații – pe care autoritățile au vrut să o interzică – el a trebuit să părăsească Sfântul Munte pentru a se duce la Paros. A publicat la Atena în 1987 *Apologia unui isihast*, în care povestește toate greutățile pe care părintele lui duhovnicesc, Calinic, și el însuși le-au întâmpinat din cauza autorităților din Sfântul Munte.

Mai menționăm un caz al altui monah zilot, Părintele Damian, care trăia de cincisprezece ani în Sfântul Munte și care a fost alungat cu forța, în ciuda împotrivirilor sale. Părintele Damian a refuzat să recunoască validitatea actului de expulzare care nu era făcut pe drept, scriind printre altele guvernatorului din Sfântul Munte, la Careia:

„Respectabilului Guvernator al Sfântului Munte, Careia.

Domnule Guvernator, prin funcționarii de la poliția din Careia, am aflat că ați dat ordin să mă expulzeze din Sfântul Munte, unde sunt călugăr de mai bine de cincisprezece ani. Ați decis să puneți în aplicare și să ascundeți în spatele legii hotărârile călugărilor ortodoxomahi din Mănăstirea Dohiariu, care încalcă o mulțime de articole din Carta Sfântului Munte și din Constituția Greacă, hotărâri anticonstituționale, anti-creștine, potrivnice oricărei idei de dreptate și de morală și care fac din dumneavoastră un vinovat. (...) Prin forță și constrângere vreți să-mi forțați libertatea religioasă pe care

---

²⁷ *Encyclique des Patriarches Orthodoxes (1848) (Enciclica patriarhilor ortodocși (1848))*, editată în franceză în *Encycliques des Patriarches Orthodoxes Enciclicele patriarhilor ortodocși*, Frăția Sfântului Grigorie Palama, Paris, 1986.

constituția elenă o recunoaște oricărui cetățean. Purtarea dumneavoastră amintește de sumbrul regim dictatorial, pentru că mă pedepsiți fără să-mi dați dreptul de a mă apăra, drept recunoscut cetățenilor chiar și de triștii tirani ai țărilor sus menționate.”²⁸ Monahul Damian preciza de asemenea că a promis, depunând voturile monahale, că va rămâne în Sfântul Munte până la moarte.

Părintele Theodorit protestează împotriva atitudinii guvernatorului și a altor prigonitori, scriind în *Aghioritul*: „Nu plângem pe cei prigoniți, ci pe prigonitori. Cei prigoniți merg pe calea fericită a mărturisitorilor. Dar vai de cei ce prigonesc pentru a plăcea mai marilor lor cacodocși și adepților lor! Căci cine nu știe că prin prigoană, ei vor să înăbușe glasul disidenței, al celor ce opun rezistență, astfel încât poporul lui Dumnezeu să nu afle nimic din ceea ce se uneltește în Grădina Maicii Domnului?” Același ziar, *Aghioritul*, nr. 34, din septembrie 1985, a publicat o scrisoare deschisă adresată de către un mare număr de credincioși, către Sfânta Chinotită din Muntele Athos, către cele douăzeci de mănăstiri, guvernatorului civil, ministrului afacerilor externe și asociației de corespondenți ai presei străine din Atena. Această scrisoare sublinia: „Cuvioși Părinți, cu uimire și amărăciune am aflat despre anumite lucruri petrecute în Sfântul Munte, în Grădina Maicii Domnului, și care, după părerea noastră, compromit monahismul ortodox și neliniștesc profund poporul nostru ortodox... Respectabilul egumen al mănăstirii Dohiaru a organizat „asaltul” schitului sărac al pustnicului Damian Bulgarides, forțându-i ușa, răvășindu-i lucrurile și obiectele, sustrăgându-i micile economii făcute din rucodelia sa. Iar acum pregătiți alungarea sa ilegală din Sfântul Munte!”

În continuare au fost alungați mulți alți călugări; dar vizita la Roma a patriarhului Dimitrie care în decembrie 1987 a participat la masa papală, purtându-și omoforul²⁹, și lăsând pe diaconul său să citească ecteniile³⁰ și Evanghelia, a suscitat multe reacții în Sfântul Munte pentru ca momentul propice unui asalt final împotriva ziloților să fie astfel făcut posibil. Anumite schituri au refuzat chiar să pomenească atunci numele patriarhului Dimitrie. Chilioții din Careia și din împrejurimi, monahi ce depind de mănăstirile din Nordul Athosului, precum și mănăstirile din Grigoriu și din Cutlumuș – care nu aparțineau ziloților din Athos – au încetat atunci pomenirea patriarhului la Sfânta Liturghie.³¹

Acesta din urmă se întoarse apoi în Muntele Athos și apără în fața Mănăstirii Esfigmenu, însoțit de numeroși polițiști. După spusele monahilor athoniți, asaltul mănăstirii era ca și încheiat, dar pentru a evita acest lucru egumenul, Părintele Eftimie, a refuzat să deschidă porțile.

Mai recent egumenul unei mănăstiri athonite, Părintele Efrem din Filotheu, mergând în Statele Unite și în Canada, descoperi în ce grad domnea sincretismul religios în bisericile grecești din acele țări. El rupse deîndată comuniunea cu patriarhul Constantinopolului și intră în Biserica Rusă din Afara Granițelor condusă de Mitropolitul Vitalie, care îi hirotoni preoți. Părintele Efrem suferi atunci o așa înfricoșătoare prigoană din partea neo-athonitilor, încât se sperie și se întoarse în Muntele Athos lăsând Biserica Rusă din Afara Granițelor. Pentru a se răzbuna pe Mitropolitul Vitalie, Sfânta Chinotită îi proclamă Biserica „schismatică”, „fără har și în afara Bisericii”. Această poziție a produs reacții ale unor credincioși cucernici. Prezentăm în Anexă această corespondență.

Expulzarea din Schitul Sfântului Prooroc Ilie s-a petrecut, și acum o așteptăm probabil pe aceea a monahilor ziloți din Esfigmenu – care va fi mai dificilă, pentru că au o susținere mare în rândul poporului din Grecia. Patriarhul Bartolomeu a reunit episcopii Patriarhiei Ecumenice la Fanar de pe 29 până pe 1

²⁸ Apud. *La Lumière du Thabor*, № 9, trimestrul I, 1986, pg. 104.

²⁹ Sfânt veșmânt al ierarhului ortodox, simbolizând turma ce i-a fost încredințată.

³⁰ Rugăciuni care revin la toate slujbele.

³¹ Despre toate aceste reacții, a se vedea *Protestations orthodoxes à la suite de la visite du Patriarche de Constantinople au Pape en Décembre 1987 (Proteste ortodoxe în urma vizitei patriarhului Constantinopolului la papa, în decembrie 1987)*, Paris, 1988.

septembrie 1992, și le-a declarat că ar dori să se ducă în Muntele Athos în noiembrie 1992 și că ar vrea să vadă rezolvată problema cu Esfigmenu. Răbdare...

C. Prigoanele uneltite de neo-athonii

Ar fi greșit să se creadă că ziloții sunt singurele victime ale neo-athonitilor, ce au pus stăpânire pe Muntele Athos. Chiar și sufletele sincere, care nu au rupt comuniunea cu Patriarhia, dar care nu sunt dispuse să accepte orice act de tiranie bisericească, au fost prigonite pentru grija lor lăudabilă de a-și păstra libertatea de conștiință în credință și pentru grija de a respecta canoanele bisericești.

Astfel, M. Mario Pilavski, corespondent la Londra al *Orthodoxos Typos*, a fost expulzat din Athos pentru că a criticat un „text despre educația națională” redactat de doi egumeni reformiști convinși, de la Stavronichita și de la Grigoriu. Același text, care implica Muntele Athos în toate altercațiile politice sau sociale din Grecia, a fost criticat de asemenea de călugărul Maxim din Marea Lavră, în pofida susținerii lui de către mulți teologi oficiali bine cunoscuți. Drept răspuns, Părintele Maxim a întâmpinat foarte multe greutăți din pricina neo-athonitilor. În cele din urmă a trebuit să părăsească Sfântul Munte, pentru a se duce în Anglia, unde este parohul unei parohii grecești. Acolo și-a publicat cartea *Drepturile omului în Muntele Athos*, pe care o vom rezuma în capitoul următor.

Mai surprinzătoare încă este expulzarea unui mitropolit care a avut scaunul în Grecia de Nord și care îl pomenea pe patriarhul Constantinopolului, anume IPS Augustin de Florina. Într-o scrisoare vestită, apărută în aprilie 1985, adresată patriarhului Dimitrie, acest episcop a denunțat toate încălcările canoanelor care, după spusele lui, caracterizează propria lui biserică și este scandalizat de complicitatea anumitor monahi din Muntele Athos care, în loc să se ridice împotriva acestor nedreptăți, îi sancționează duhovnicește pe cei care îi denunță: „Dacă fiii credincioși ai Bisericii Ortodoxe ce îndrăznesc să protesteze împotriva celor ce încalcă sfintele canoane sunt prigonii de conducătorii Bisericii Ortodoxe, excomunicați și pedepsiți de către Părinții din Muntele Athos care călătoresc în străinătate și le aplică sancțiuni severe, atunci așa ceva este foarte grav.”³²

În ultimii ani Mitropolitul Augustin de Florina a continuat să atenționeze poporul ortodox grec împotriva acțiunii anumitor ierarhi ai patriarhiei. Astfel, în Australia, arhiepiscopul Stylianos a fost acuzat de neo-nestorianism de proprii săi credincioși, apoi de monahi din Muntele Athos, ca Părintele Theoclit Dionisiatul. În Australia s-au organizat frății ce refuzau autoritatea arhiepiscopului Stylianos. Nu numai mitropolitul Augustin de Florina, ci și patriarhul Ierusalimului au susținut pe foarte numeroșii preoți și credincioși care s-au rupt de episcopul nestorianizant al Australiei. Dar când Mitropolitul Augustin a fost invitat în Muntele Athos, la Mănăstirea Cutlumuș, și când și-a exprimat părerea despre situația bisericească din Australia, a primit sfatul incisiv de a pleca cel târziu a doua zi dimineață, ca să nu fie alungat de poliție.

La puțin timp după acest incident, *Ecclesiasticos Agon*, jurnal al bisericii de stat, afirma public că se teme de „acapararea Muntelui Athos”. Iată ce declara acest important ziar grecesc, făcând aluzie la diferite evenimente petrecute în Sfântul Munte, mai ales la acapararea Ivironului de către starețul reformist al mănăstirii Stavronichita, neo-athonitul părinte Vasile Gontikakis.

„În istoria monahismului athonit, revenirea mănăstirii Iviron la forma cenobitică este un fapt important. Cu toate acestea, anumite evenimente legate de această revenire justifică unele neliniști în ce privește bunul mers al monahismului athonit. Și iată de ce: poporul ortodox grec și prietenii sinceri ai

³² Apud *La Lumière du Thabor*, № 6, Paris, trimestrul al II-lea, 1985, pg.109.

Sfântului Munte au fost surprinși de „alegerea”, ca egumen, a unei persoane din afara obștii Ivironului: potrivit rânduielilor monahale tradiționale, egumenul este ales de către frații din mănăstire dintre frații acelei mănăstiri.

La iviriți există părinți de calitate, „născuți și crescuți” în această sfântă mănăstire, și nimic nu-i obliga să meargă să „împrumute” sau să „aducă” un egumen din altă mănăstire! Iar acest egumen „ales” sporește neliniștea. Părintele Vasile Gontikakis – căci despre el este vorba – era egumen al mănăstirii Stavronichita. Cum a acceptat să abandoneze biata sa mănăstire și să-și facă „mutație” – pentru că despre mutație este vorba – într-o mănăstire bogată și la vedere?

În plus, acest egumen „adus” și „împrumutat” este cunoscut pentru acrobațiile sale ecumeniste, pentru scrierile anti-monahale – destinate să susțină arhiepiscopul eretic Stylianos al Australiei – și pentru incapacitatea sa de a se adapta la tradiția monahismului athonit; evident, el este influențat de duhul apusean, modernist, străin de tradiția aghiorită!

În afară de această dubioasă „mutație”, comportamentul patriarhului ecumenic neliniștește în aceeași măsură! El pare a fi amestecat în această afacere, spre păgubirea mănăstirilor athonite, și a reacționa după un plan prestabilit, pentru a așeza în posturi de egumeni pe subordonații Fanarului și propagandiștii ecumenismului, ca și ai neo-vekkismului care îi urmează!

Ni s-a atras atenția că arhimandritul Vasile Gotikakis, cel „adus” și „împrumutat” a urzit calomniile împotriva Mitropolitului Augustin de Florina și tot el a grăbit alungarea mitropolitului din Sfântul Munte, acuzându-l că a criticat reprezentanții Patriarhiei Ecumenice în Australia pentru comportamentul lor anti-ortodox!

Tot ce se petrece în jurul acestei „cenobitizări” a mănăstirii Iviron îndreptățește neliniștile poporului ortodox grec și ale prietenilor sinceri ai Sfântului Munte, care pun tragică întrebare: „S-a stabilit oare un plan pentru acapararea Sfântului Munte? Oare la orizontul athonit se vor agita „umbrele nălucilor” lui Varlaam, Mihai Paleologul și a mișelului „patriarh” Ioan Vekkos?³³”

Un alt ziar grec, *Orthodoxos Typos*, de asemenea organ de presă al bisericii de stat, dar cu orientare destul de tradițională, comenta astfel izgonirea Mitropolitului Augustin și declarația sa potrivit căreia „în Sfântul Munte, pe toate mănăstirile, schiturile și chiliile ar trebui să fâlfâie mereu drapelul *Ortodoxie sau moarte!*”:

„Credem că în acele cuvinte înflăcărâte ale Mitropolitului Augustin de Florina își găsește îndreptățirea și răsplata mănăstirea cenobitică athonită care, de mai mulți ani, a ridicat deja drapelul *Ortodoxie sau moarte!*, în ciuda reacțiilor violente ale altor mănăstiri din cetatea athonită; este vorba de Mănăstirea Esfigmenu...”

În cele din urmă, *Agathangelos* semnala, scandalizat de modul de a acționa al neo-athoniților care, la un simplu discurs al unui episcop, au răspuns prin expulzare:

„Pe 6/19 august, praznicul Schimbării la Față, mitropolitul Augustin Kantiotis a fost invitat să slujească slujba arhierescă la hramul Mănăstirii Cutlumuș, aproape de Careia.

Patriarhia Ecumenică și-a dat acordul și mitropolitul a vizitat mai întâi Sfânta Chinotită, care l-a primit cu toate onorurile cuvenite demnității sale, așa cum face pentru toți episcopii nou-calendariști...

Praznicul s-a desfășurat firesc în timpul Sfintei Liturghii slujite de Mitropolitul Augustin împreună cu starețul mănăstirii și cu ieromonahii prezenți. În seara aceleiași zile, în timpul vecerniei și al slujbei de pomenire a ctitorilor adormiți, Părintele Augustin a vrut să adreseze câteva cuvinte și să dea câteva sfaturi călugărilor mănăstirii și credincioșilor prezenți. Erau prezenți la slujba arhierescă și reprezentanții Sfintei Chinotite. Mitropolitul Augustin a vorbit de vizita mult așteptată a „patriarhului”, de linia ecumenistă

---

³³ *Ecclesiaticos Agon*, № 261, septembrie 1990.

urmată de „patriarhul” Dimitrie și de toleranța acestuia și a sinodului său de a menține în post pe „arhiepiscopul Australiei”, Stylianos, în ciuda scandalurilor sale și a activității anti-bisericești și anti-naționale printre grecii emigrați!...

Această critică împotriva lui Dimitrie nu a fost apreciată de reprezentanții ecumeniști fanatici ai Chinotitei, care au protestat și au plecat furioși... hotărâți să-l denunțe pe Mitropolitul Augustin, chiar din ziua următoare în adunarea Chinotitei și să-l alunge, prin forțele civile (după obiceiul lor), pe Mitropolitul Augustin. Punând în practică aceste amenințări, M. Loulis, guvernatorul civil (și omul patriarhului), îl convinse... cu mult înainte de ivirea zorilor(!!!) să părăsească Sfântul Munte ca să nu fie alungat în mod violent, ca urmare a hotărârii Chinotitei!... În ciuda protestelor sale, s-a lăsat convins de Loulis și l-au pus pe drumuri noaptea, pentru că a avut îndrăzneala să-și manifeste opoziția.

Cu toate mijloacele terestre și maritime de care dispune guvernatorul civil, a fost condus în portul Dafni, și de acolo, afară din Sfântul Munte!... A doua zi, Sfânta Chinotită îl denunță la „patriarhul ecumenic” pe mitropolit și ceru să fie sancționat la locul său de slujire.

Iată trista și îndrăzneța dictatură din Sfântul Munte! Câtă josnicie!!! Iată autoritatea spirituală feudală a „ștabilor ecumeniști”!... Dacă voiau să susțină pe „patriarh”, trebuia să-l invite politicos pe Părintele Augustin să vorbească Sfintei Chinotite și să corecteze o eventuală greșală a acestuia. Doar că... ar fi avut curajul să tăgăduiască adevărurile pe care el le-ar fi spus? Alungarea îi aranja mai bine!

Credeți că au reacționat așa... din dragoste pentru patriarh???... Ei nu au dragoste pentru nimeni, decât pentru lucrurile acestui veac!... Și fac totul ca să nu le piardă. Patriarhul are astăzi statul de partea lui, iar locurile pe care ei le ocupă sunt nesigure fără favorurile lui Dimitrie, în consecință ei se grăbesc să afișeze o servilitate slugarnică către stăpânii lor, insinuând lamentabil: „Vedeți cum vă susținem noi, aveți deci grijă, la rândul vostru, de posturile noastre”...

Până la o asemenea înălțime, la un asemenea respect s-a ridicat autoritatea duhovnicească a Sfântului Munte în zilele noastre!”³⁴

Nu am vrut să dăm aici decât câteva exemple din această situație anticreștină care domnește peste Muntele Sfânt al Athosului împotriva oricărui drept bisericesc și civil. Știm că, în câțiva ani, unii călugări vor scrie istoria acestor prigoniri, vor da toate documentele istorice și științifice; dar Sfântul Munte al Athosului va mai fi ca în trecut? Standardizarea sa nu este decât un prim pas către dispariție, către transformarea sa într-un muzeu al monahismului răsăritean, unde călugării, transformați în gardieni, vor formula opinia Athosului despre ce se întâmplă în lume, cum au făcut-o deja neo-athoniții, și vor face conversații și conferințe școlare despre viața duhovnicească care va fi astfel arătată, și nu practică. Indiferență și plictiseală ucigătoare. Europa va avea muzeul său folcloric despre „Părinții din pustie”, dar monahismul ortodox autentic va dispărea din Sfântul Munte.

³⁴ *Agios Agathangelos*, № 120, iulie-august 1990.

Capitolul II

DREPTURILE OMULUI ÎN MUNTELE ATHOS

MĂRTURIA PĂRINTELUI MAXIM DIN MAREA LAVRĂ

Odată cu expulzarea monahilor schitului Sfântului Prooroc Ilie de către poliție, din ordinul patriarhului de Constantinopol, cartea Părintelui Maxim de la Marea Lavră devine o carte de referință. Părintele Maxim a devenit călugăr într-o mare mănăstire din Muntele Athos, cea mai veche, Marea Lavră. Devotat monahismului tradițional, om cultivat, bun cunoscător al scrierilor Părinților Bisericii, Părintele Maxim nu s-a supus neo-athoniților și, obligat să trăiască de atunci înainte în Anglia, a publicat acolo o lucrare pe care am amintit-o deja, *Drepturile omului în Muntele Athos*.

Cartea Părintelui Maxim, publicată în engleză³⁵, nu își propune a fi o carte de controversă religioasă: el denunță o stare de fapt, acapararea Muntelui Athos de către un grup de egumeni care nu respectă nici chiar drepturile cele mai elementare ale altor monahi, „vechi aghioriți”, „ziloți”, călugări de origine slavă, ruși sau sârbi. Nu este vorba de rânduiețile dumnezeiesc-omenești ale Evangheliei, ale monahismului și ale Bisericii, ci de simple drepturi ale omului, așa cum sunt recunoscute de cartele internaționale, ce se pare că ele sunt disprețuite în Muntele Athos.

Această lucrare se deschide cu o prefață a lui Sir John Lawrence, președintele Colegiului Keston, specialist mai ales în studiile despre încălcarea drepturilor omului în țările din Europa de Est. Importantul ziar britanic, *The Independent*, a consacrat un lung articol, o pagină dublă, cărții Părintelui Maxim – căruia nu i-a replicat nimeni în Franța. Vom prezenta deci aici un rezumat al acestei cărți.

Introducere

În introducerea sa, Părintele Maxim amintește începuturile Muntelui Athos și caracterul lui internațional: „Încă din 963, data zidirii mănăstirii Marea Lavră de către Sfântul Athanasie, cu sprijinul împăratului Constantinopolului, Muntele Athos aparține mănăstirilor ortodoxe care s-au întemeiat aici. Depinde de autoritatea duhovnicească a patriarhului de Constantinopol. Încă din acea perioadă (secolul al X-lea), așezările monahicești și dependențele lor s-au dezvoltat rapid și au prins un caracter internațional, incluzând nu numai ctitorii grecești, ci din toate familiile Ortodoxiei: Serbia, Georgia, Rusia, Bulgaria, România și, pentru un timp, Italia. Această ligă cosmopolită de mănăstiri găsește destul de repede potrivit să aibă o adunare comună, care să poată alcătui un folositor Sfat reprezentativ; au numit-o Sfânta Chinotită sau Sfânta Comunitate”.

Părintele Maxim remarcă apoi că Sfânta Chinotită a funcționat foarte bine și că sistemul de confederație a servit perfect intereselor Athosului timp de zece secole. Capitala aleasă pentru această republică a fost Careia, în centrul peninsulei. Egumenii s-au reunit sub conducerea confratelui lor, *Protosul* de Careia. Fiecare mănăstire a rămas cu totul autonomă. Independența și scutirea de impozit a mănăstirilor au fost respectate până când Athosul a căzut în mâinile invadatorilor succesivi ai Imperiului Roman: latini (franci), slavi, otomani.

³⁵ Fr. Maximos, Monk of Great Lavra, *Human Rights on Mount Athos, an Appeal to the Civilized World*, Stylite Publishing, Welshpool, Powys, 1990.

Amintește, de asemenea, că autoritatea teologică a Athosului a fost nemărginită în trecut, mai ales în secolul al XIV-lea, prin mișcarea isihastă care „a marcat în mod specific popoarele ortodoxe din Rusia, din Balcani și din Orientul Mijlociu și care are o înrâurire însemnată asupra creștinismului răsăritean, esențializat astfel la înălțimea cea mai înaltă prin isihasm”. În timpul turcocrăției Muntele Athos a avut un statut quasi-autonom acordat de sultan, dar asta până în 1917, când Sfântul Munte a trecut sub controlul grecilor.

În 1922, o dată cu catastrofa din Asia Mică, în urma căreia au văzut exilul forțat șase milioane de greci din Anatolia, mai multe sute de refugiați devin monahi în Muntele Athos, reprezentând ultima generație de „născuți și crescuți în acest mediu tradițional”. De altfel, călugării din Athos nu erau exclusiv greci; în 1923, erau pe Muntele Athos aproximativ cinci mii de monahi ruși.

Din păcate în această perioadă guvernatorul grec a determinat eliminarea monahilor care nu erau greci, ca să-și apere ideea șovină a unui popor omogen pe acest teritoriu dobândit recent. Dar tratatele internaționale (Berlin 1878, Sevres 1913, Lausanne 1923) au făcut din menținerea minorităților etnice în Athos o obligație. Intențiile guvernului grec găseau un sprijin în situația de schismă creată de „introducerea calendarului gregorian³⁶ în anumite părți ale Bisericii Ortodoxe, decisă unilateral de Patriarhia de Constantinopol în 1924. Ea cauzează o dezbinare gravă printre monahii athoniți, dintre care majoritatea considerau această schimbare o inovație nedorită, destinată să ruineze unitatea popoarelor ortodoxe” – ceea ce s-a și întâmplat. S-au petrecut atunci – și se mai petrec și acum – prigoane împotriva athoniților care protestează împotriva acestei schimbări: aceștia sunt așa-numiții ziloți care au rupt orice legătură liturgică cu ceilalți monahi comemoratori ai patriarhului de Constantinopol. Un mare număr dintre acești călugări prizonieri – și chiar deportați apoi în afara Athosului – proveneau din minoritățile negrești”.

Părintele Maxim amintește apoi că în 1926, noua constituție greacă introduce patru stipulații fixând viitorul mod de administrare a Athosului:

- 1). Egalitatea și autonomia locală a celor douăzeci de mănăstiri principale;
- 2). Egalitate în drepturi și cetățenie grecească acordate tuturor monahilor, oricare ar fi naționalitatea lor;
- 3). Stabilirea unei Carte Constituționale furnizând confederației athonite un regim administrativ, legislativ și judiciar;
- 4). Numirea unui administrator civil care are ca misiune să vegheze asupra aplicării exacte a Cartei.

Toate constituțiile grecești au reluat aceste patru principii. Încă din 1926 Carta Constituțională, compusă din 188 de articole, pe care principalele mănăstiri au aprobat-o, cu excepția mănăstirii rusești Sfântul Pantelimon, a fost adoptată de către Parlamentul grec și are caracter de lege constituțională.

---

³⁶ Calendarul tradițional al Bisericii Ortodoxe este o adaptare a calendarului lunar biblic și a calendarului iulian al Imperiului Roman. Părinții, cunoscând „defectele” astronomice, l-au adoptat pentru a rezolva certurile asupra datei Paștilor, care a fost fixată pentru mult timp. Biserica nu este un observator. Calendarul unic pentru toate Bisericile locale nu are alt scop decât să permită tuturor să sărbătorească în același timp, pentru a manifesta o unitate liturgică. Biserica Ortodoxă a respins calendarul papei Grigorie VII, de altfel în aceeași măsură greșit din punct de vedere astronomic, osândindu-l în sinoadele ținute la Constantinopol în 1583, 1587 și 1593, și acceptate de toate Bisericile Ortodoxe. A se vedea *Callinique l'Hesychaste*, Paris, 1988, pg. 78-83.

Carta distinge clar între mănăstirile de obște și cele idioritmice (art. 84 și 142)³⁷. Orice alterare a statutului celor douăzeci de mănăstiri și a celor douăsprezece dependințe numite schituri³⁸ este strict interzisă. În afară de asta, monahii cu regim de obște nu au voie să devină idioritmici, în timp ce invers este posibil dacă majoritatea membrilor o cere – și cu rezerva ca Sfânta Chinotită să o probeze (art. 85). Până în 1968, nu se punea această problemă, și nici o mănăstire idioritmă nu se gândea să-și schimbe modul de viață tradițional; și niciuna nu s-ar fi gândit vreodată, dacă unele nu ar fi fost constrânse prin forță.

Apoi Părintele Maxim arată că sărbătorirea împlinirii a 1000 de ani ai Athos-ului în 1963 a fost umbrată de scăderea numărului de călugări: din 1903 până în 1963 au trecut de la șapte mii cinci sute până la o mie cinci sute și zece de monahi, în puțin peste o jumătate de secol.

Îl cităm în continuare pe Părintele Maxim: „Când junta militară puse mâna pe putere în 1967, s-a folosit din plin de scăderea Athosului. În 1968, jandarmeria greacă, condusă de guvernatorul civil, ia cu asalt mănăstirea Stavronichita. Ei năvălesc în chilii și aruncă afară viețuitorii, apoi îi alungă din mănăstire. Majoritatea părinților a trebuit să se pună la adăpost sub copaci sau să doarmă afară înainte să găsească unde să meargă. În ziua următoare, guvernatorul civil a declarat că luase sfârșit modul de viețuire idioritmă la mănăstirea Stavronichita, care a devenit mănăstire de obște, și a anunțat alungarea tuturor monahilor din motive de imoralitate. Sfânta Chinotită din Careia nu a reacționat în nici un fel când guvernatorul impune, ca egumen ideal, un tânăr preot de la un schit idioritmă, a cărui moralitate fusese garantată de regimul coloneilor!

Acest eveniment marchează, pentru Athos, începutul unei noi perioade. Unele după altele, mănăstirile au schimbat stareții. Nu numai mănăstirile idioritmice, dar și acelea de obște locuite de monahi bătrâni și mai puțin numeroase au făcut obiectul unei oferte de acaparare de către stareți care se trăgeau din comunitățile mai tinere venite din toată Grecia. Aceasta a fost o ocazie unică pentru clericii greci celibatari și ambițioși, să devină stareți în Sfântul Munte. Atunci, ca și mai înainte, fiecare trebuia să înceapă prin ucenicie într-o mănăstire, iar acum putea să devină starețul mănăstirii fără mare greutate.

În 1968 și 1986, douăsprezece mănăstiri au primit noi frați. Cinci dintre ele a trebuit de asemenea să abandoneze de voie sau forțat modul anterior de viețuire și să devină mănăstiri de obște. Modul de viețuire idioritmă a fost defăimat pe o scară atât de largă, încât monahii s-au văzut obligați să-și predea mănăstirile...

În cele din urmă, curentul reabilitării Athosului a produs o fascinație seducătoare prin orașe și prin universități. Numeroși tineri cu educație se grăbesc să se alăture comunităților nou formate sau reorganizate, fără să-și pună nici un fel de întrebări despre autenticitatea lor monahală sau despre originea lor. Acești noi recruți frânează scăderea numerică a populației athonite. Tinerii egumeni din vârful acestor comunități erau adesea respectați ca niște eroi demni de o mare onoare, pentru că ei reprezentau centrul

---

³⁷ Mănăstirile idioritmice diferă de cele cenobitice sau de obște prin trei puncte: 1). În primele nu există un singur egumen pentru toată mănăstirea, ci mai multe mici frății, fiecare sub conducerea unui bătrân; 2). Mesele nu sunt servite de către toți la comun: frățiile se îngrijesc fiecare de nevoile proprii și se invită adesea unele pe altele; 3). Călugării cenobitici nu au teoretic dreptul de a dobândi bunuri sau de a le lăsa moștenire, decât mănăstirii lor, dar votul sărăciei este mai bine păzit de idioritmici.

³⁸ În Athosul actual un schit este o mănăstire, un grup de chilii monahale cu administrație locală și depinzând legal de una dintre mănăstirile conducătoare. Schiturile sunt prevăzute pentru a fi idioritmice; totuși, pentru a evita ca non-grecii să fie reprezentați în Chinotită, patru mari mănăstiri străine, de obște, s-au văzut proclamate „schituri”. Idioritmice sau cenobitice, schiturile nu-și pot schimba statutul (art. 143 din Cartă). În sfârșit, trebuie notat că două treimi din monahii athoniți trăiesc în schituri sau în sihăstrie, adică urmează felul de viețuire idioritmă.

acestor grupuri. Majoritatea începătorilor – mai ales cei mai inculți – au cedat în fața ispitei de a face din egumenii lor obiectul unui cult al personalității sau al proiectării lor în eroism.

Toate aceste condiții au produs o mentalitate excentrică ce nu mai are nimic în comun cu tradiția monahală aghiorită anterioară.

Mișcarea neo-ortodoxă s-a născut astfel cu puțin înainte de restaurarea democrației în Grecia (1974) și a sedus pe unii politicieni de dreapta ca și pe unii socialiști. Unul dintre cei din urmă scria aceste rânduri în prefața unui calendar publicat de Centrul de Protecție a Patrimoniului Muntelui Athos: „Muntele Athos reprezintă continuarea vieții în Ortodoxie și în elenism. El a ținut timp de unsprezece secole această flacără, exersând o influență puțin vizibilă, dar profundă asupra progresului *Națiunii ...*” Pe scurt, Hristos nu prețuiește mai mult decât hainele grecești cu care l-au împopoțonat.

Această mentalitate, explică Părintele Maxim, este orientată puternic spre misionarism în poporul grec, considerat ca o „națiune religioasă” a cărei funcție unică este de a răspândi în lume un elenism ortodox nostalgic după trecut și puternic naționalist. Și tocmai în numele acestor idealuri și al acestor iluzii Sfântul Munte, odinioară port al păcii și al rugăciunii, a devenit un loc de nedreptate, de tulburări și de zbucium pentru monahii ce nu acceptă abuzurile neo-ortodocșilor!

Drepturile omului în Muntele Athos

Părintele Maxim denunță apoi încălcările Drepturilor omului săvârșite în Muntele Athos:

„Nu te-ai fi așteptat să întâlnești încălcări ale drepturilor omului într-o comunitate care are ca țel depășirea limitelor omenești prin asceza creștină, și care caută, prin definiție, să atingă un ideal care nu este omenesc, ci dumnezeiesc-omenesc. Din păcate realitatea este opusă acestor aspirații; ea nu lasă loc nici măcar aparențelor. Astăzi, într-o epocă socotită ca avansând cu pași rezezi spre uniunea europeană și cetățenia europeană comună, într-o țară membră a CEE, ne referim la Grecia, câteva dintre drepturile cele mai esențiale subzistenței întregii comunități omenești sunt călcate nebunește în picioare. Împotriva constituției grecești și a Convenției Europene a Drepturilor Omului (C.E.D.O.) care le garantează, sunt încălcate parțial sau total următoarele drepturi:

Libertatea de expresie (Articolul 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului)

„Sub pretextul ascultării,” constată Părintele Maxim, „există o cenzură inadmisibilă. Este cu neputință să spui ceva sau să publici contrariul unei opinii a autorităților fără să te expui la persecuții și la alungarea din Athos, printr-o simplă hotărâre a Sfintei Chinotite. Călugării trebuie să ceară, înaintea oricărei publicări pe subiect teologic sau pe alt tip de subiect, autorizația de tipărire eliberată de egumeni, care adesea nu cunosc problema tratată. Este o deviație sau mai curând o utilizare ilegală a ascultării monahale de către egumeni, care se folosesc de ea în interesul lor. Potrivit tradiției monahale autentice, ascultarea se face de bună voie, iar starețul nu are nici un drept să vatăme libertatea ucenicului său. Dacă totul ar merge cum trebuie, potrivit idealului creștin călugărul s-ar exprima liber și stareții ar fi încântați, căci cuvintele lui ar fi rodul învățăturii lor. Pomul după roade se cunoaște, spune Domnul în Evanghelie”.

Aceste măsuri polițienești cu scopul de a limita exprimarea personală liberă, sub pretextul ordinii și ascultării, au doar două motive:

1). Teamă că lumea din afară și-ar da seama că unii călugări nu sunt cum te-ai aștepta să fie unii oameni care și-au închinat viața lui Dumnezeu.

2). Conștientizarea acestei probleme și necesitatea de a lua măsuri și precauții, bineînțeles, nu pentru a le rezolva, ci pur și simplu pentru a masca adevărul în fața opiniei publice.

Cei ce au îndrăznit să-și exprime opinia în ziare sau în cărți despre chestiunile vitale ale Muntelui Athos au fost prigoniți și au fost adesea obligați să apeleze la Curtea Supremă din Grecia pentru a obține anularea expulzării ilegale. Cei ce au protestat împotriva absenței libertății de expresie riscă să plătească scump.

Spre deosebire de ceea ce a avut loc în țările din est³⁹, dictatura din Athos nu este temperată de acțiunea nici unei asociații a Europei sau a Americii. Dimpotrivă, societatea *Prietenii Sfântului Munte* se deschide la Atena, cu subsidiile la Ministerul Afacerilor Externe, pentru a susține pe neo-athoniți și deciziile lor nedrepte. Cei mai oropsiți rămân, bineînțeles, monahii care nu sunt greci.

Dreptul la libertatea de conștiință religioasă (încălcarea articolului 9 din C.E.D.H.)

„Un alt fenomen neașteptat din Sfântul Munte este astăzi suprimarea drepturilor elementare căreia îi sunt victime ziloții sau vechi-calendariștii. Ei s-au separat bisericește de ceilalți monahi și nu se împărtășesc împreună cu ei pentru a-și exprima dezacordul în probleme ca schimbarea calendarului, ecumenismul și erezia athoniților neo-ortodocși. Drept urmare au fost pedepsiți.”

Părintele Maxim enumără câteva dintre abuzurile cărora ziloții le sunt victime:

„Represiunea punitivă aplicată ziloților a atins un asemenea grad încât nu mai au nici măcar dreptul de a se atinge de banii pe care statul îi datorează mănăstirii lor, nici de a întreprinde pe socoteala statului lucrări sau restaurări ale lăcașului sau reparații de interes general, nici de a cumpăra chilia și schituri, așa cum fac ceilalți călugări.

Cel mai rău este că au fost excluși din Sfânta Chinotită, ceea ce înseamnă că nu mai au dreptul să fie reprezentați acolo sau să-și exprime punctul de vedere. Aceasta este o încălcare a mai multor articole din Carta Constituțională a Athosului, nu numai a Constituției grecești.

În ciuda protestelor și a plângerilor scrise nu a mai avut loc, din 1971 până în acea zi, nici cea mai mică intervenție a autorității competente, și anume cea a guvernatorului civil. Acest caz arată caracterul opresiunii exercitate asupra oricărei minorități sau persoane care nu este pe aceeași linie. Actualul regim athonit nu poate în cazul de față să invoce Carta Constituțională care interzice instalarea schismaticilor în Muntele Athos, pentru că ziloții nu au venit din altă parte pentru a se instala în Sfântul Munte, cum au făcut dimpotrivă, neo-ortodocșii, ci sunt vechii athoniți deveniți ziloți ca urmare a nefericitei politici bisericești a patriarhului ecumenic.

În afară de asta, Carta Constituțională interzice, mai presus de toate, instalarea călugărilor non-ortodocși în Sfântul Munte. Totuși, duzini de grupuri de neo-ortodocși organizați au prins rădăcini în multe mănăstiri din Sfântul Munte, fără nici o opreliște, deși cultura lor naționalistă este străină de tradiția monahală aghiorită. Or, chiar șefii acestor neo-ortodocși conduc astăzi destinele Sfântului Munte?!”

---

³⁹ Cartea Părintelui Maxim a fost publicată în 1990. Începând cu această dată, situația a evoluat către o mai mare liberalizare în țările din Est. Cu toate acestea, în Rusia actuală există încă prigoane mai mult sau mai puțin importante. Astfel, în Sankt Petersburg am văzut paraclisul Bisericii Ortodoxe Ruse Libere din jurisdicția mitropolitului Vitalie al New York-ului, amenajat într-o peșteră, pentru că patriarhul Alexei al II-lea al Moscovei a cerut autorităților ex-comuniste ale Petersburgului să pricinuiască o mulțime de neajunsuri administrative acestei Biserici, care nu vrea să depindă de Patriarhia Moscovei, ea însăși compromisă prea grav cu comunismul și KGB-ul.

Dreptul la curier și la telefonul privat (Încălcarea articolului 8 din C.E.D.O.)

În multe mănăstiri, mai ales în cele ce au fost umplute de noii și vechii universitari, aceste drepturi nu există. Egumenii mănăstirilor neo-ortodoxe deschid toate scrisorile destinate monahilor și nu le transmit decât ce li se pare lor bine de știut; la fel și cu scrisorile monahilor, care nici măcar nu au dreptul să știe dacă curierul lor a fost trimis. Nu se admite nici un protest. Această cenzură nu este ascultare monahală, ci, dimpotrivă, cauzează o suspiciune reciprocă și antrenează reaua credință în relațiile dintre monahi și egumeni. De ce se tem cei din urma? Dacă fiecare călugăr s-a încredințat pe sine de bună voie starețului său, acesta n-ar avea de ce să-și ia atâtea măsuri de precauție. Un călugăr care ar scrie o scrisoare i-ar spune probabil cuprinsul ei celui în care are toată încrederea. Și dacă nu ar face-o, asta nu ar reprezenta în nici un caz o amenințare pentru egumen!

La fel, toate telefoanele sunt sub ascultare și nu se întâmplă rar ca un monah să fie somat să dea socoteală despre un lucru pe care l-a zis la telefon, fără ca el să aibă dreptul să știe cu ce drept a fost ascultat și cine l-a ascultat. Același lucru se întâmplă și cu apelurile primite de către călugări: monahul nu era informat cine îl suna până când autoritățile nu s-au asigurat că interesele lor nu vor avea de suferit. Când el încheie convorbirea, mereu iau la cunoștință despre subiectul conversației. De cele mai multe ori „autoritățile” răspund că monahul căutat este ocupat; cu excepția cazului când cel care sună declară că visează să devină monah. Atunci conversația poate dura mai mult de o oră.

Chiar mai rău: e foarte posibil ca ei să fie înțeleși cu poștașii locali și să șterpească corespondența unui monah sau a unei mănăstiri înainte ca aceasta să ajungă la destinație.

Dreptul minorităților (încălcarea articolului 14 din C.E.D.O.)

Sfântul Munte a fost dintotdeauna o vatră monahicească pan-ortodoxă. Această prezență non-greacă este nu numai o binecuvântare și un rod al istoriei, ci este încă esențială pentru înfăptuirea țelurilor duhovnicești ale Athosului.

Tratatele internaționale (Berlin 1878, Sèvres 1913, Lausanne 1923) mențin și protejează minoritățile non-grecești, iar articolul 105 din actuala Constituție acordă, în consecință, cetățenia greacă fiecărui monah al Athosului de origine străină. Dar, după juntă (1967-1974), ministrul grec al afacerilor externe face tot posibilul pentru a alunga pe monahii străini, împotriva Constituției, și exercită presiuni asupra patriarhului Constantinopolului pentru a-i obține consimțământul.

Scopul inițial al guvernului grec era lupta împotriva comunismului: orice monah originar dintr-o țară a Pactului de la Varșovia⁴⁰ era alungat și astfel Grecia se elibera de obligațiile sale internaționale. Ceea ce vrea statul grec pe termen lung este suprimarea autonomiei Athosului în folosul suveranității grecești; acest transfer de suveranitate va avea consecințe dezastruoase pentru toți monahii, inclusiv pentru monahii greci, căci va permite statului să ia toate deciziile după bunul plac fără ca patriarhul sau călugării să poată protesta. Vor fi posibile:

- 1). Naționalizarea bunurilor athonite, de vreme ce bunurile athonite aparțin de drept patriarhatului;
- 2). Dezvoltarea turismului în Sfântul Munte prin abolirea reclusiunii monahale, crearea de hoteluri, plaje și alte antreprize comerciale;
- 3). Subordonarea Muntelui Athos Serviciului Arheologic și transformarea mănăstirilor în muzee.

---

⁴⁰ Cartea monahului Maxim a fost scrisă în vremea când comunismul furniza încă o justificare confortabilă prigoanelor asupra călugărilor veniți din țările Europei de Est.

Călugării străini și tratatele internaționale mai reprezintă obstacolul principal al acestor proiecte. Iată de ce sunt prigoniți aceștia și compatrioții lor care vin în pelerinaj! Este vorba îndeosebi de greci și de ciprioți, români, ruși, sârbi, bulgari și de monahi din alte țări, cu excepția celor din Uniunea Europeană, care au drept rezidențial într-un stat membru.

Să vedem cum procedează statul ca să-i înlăture pe cei „nedoriți”.

Guvernatorul civil și poliția folosesc subterfugii pentru a împiedica sosirea acestor monahi străini:

a). Îi privează de cetățenia greacă, la care au dreptul întru totul în virtutea articolului 105 din Constituție. Guvernatorul civil, în loc să se conformeze acestui articol și să le dea o carte de identitate, o înlocuiesc, din ordinul ministrului afacerilor externe, cu un permis provizoriu de ședere, care trebuie înnoit o dată la două luni.

b). Confiscă pașapoartele călugărilor străini pentru a-i obliga să părăsească Sfântul Munte. Iată manevra! Un călugăr străin sosește și dă dovadă că a fost înscris într-o mănăstire din Muntele Athos și, în acord cu Constituția, cere o carte de identitate. Polițiștii cer să vadă pașaportul, îl confiscă și declară că nu i se va da proprietarului decât în Ouranopolis, primul oraș situat în afara Athosului. Dacă monahul cade în cursă și face călătoria până în Ouranopolis, i se dă pașaportul, dar nu-l mai lasă să intre în Athos, sub pretextul că este străin, și că are nevoie de un alt permis de intrare. „Dacă ați avea o carte de identitate, i se spune, ați putea intra.” Atunci călugărului, întors la Salonic pentru a obține de la ministru un alt permis de intrare, i se spune că a depășit data marcată pe primul permis, prevăzut pentru patru zile, și că a rămas în Athos deja mai multe zile decât le sunt permise vizitatorilor străini. Nu-i rămâne decât să se întoarcă în țara sa. Atunci este oprit ca imigrant ilegal, declarat un pericol pentru securitatea națiunii și totul e notat pe pașaportul său în așa fel încât nu va mai putea de atunci înainte să se întoarcă în Grecia; este, în sfârșit, însoțit la graniță, unde autoritățile se asigură de expulzarea sa.

Dacă monahul străin evită să ceară poliției o carte de identitate, este totuși oprit în Muntele Athos și expulzat sub pretextul că actele sale nu sunt în regulă!

În acest fel au fost alungați mulți monahi. Chiar și simpli pelerini au fost îndepărtați prin manevre de amânare. Îi face să aștepte atât de mult la Salonic încât sunt obligați să plece înainte să obțină permisul.

Să trecem peste toate măsurile de intimidare, jignirile, amenințările și agresivitatea autorităților față de acești pelerini, cel mai adesea incapabili să se exprime în greacă sau să protesteze, și care sunt adesea membrii ai clerului, universitari, profesori, studenți... Xenofobia într-atât precumpănește încât o măreață mănăstire rusă din secolul al XIX-lea, distrusă de un incendiu în 1968, să nu mai poată fi reconstruită, chiar dacă guvernul rus s-a oferit să o restaureze integral.

O propagandă intensă, prezintă în ochii monahilor greci din Athos pe străinii din Est ca pe niște spioni ai Pactului de la Varșovia și pe monahii sârbi ca lucrând la crearea unui stat macedonean. Dezinformarea și ignoranța domnesc atât de bine în mănăstiri, încât monahii greci nu cunosc dușmănia dintre macedoneni și sârbi și cred că cei din urmă lucrează pentru cei dintâi! Dacă s-ar ști cât de mult au fost urâți și prigoniți în propriile lor țări acești monahi din Est, ne-am da seama de caracterul scârbos al calomniilor guvernului grec în ce-i privește. Ministrul afacerilor externe dă în fiecare an o sumă mare de bani Administrației Civile a Athosului destinată propagandelor anti-slave! Acești bani servesc la plata informatorilor, la cumpărarea de icoane prețioase etc. Nici un guvern grec nu a îndrăznit să suprimă această alocație, declarată indispensabilă securității naționale și care servește la umplerea buzunarelor admiratorilor Guvernatorului Civil.

Ceea ce caută, prin toate mijloacele, ministrul afacerilor externe este plecarea tuturor monahilor străini care astfel ar elibera automat Grecia de obligațiile față de ei. Dar, din fericire, aceste planuri pe care monahii greci le consideră inumane, contravin Convenției Europene pentru Protecția Drepturilor

Omului și a libertăților fundamentale (articolul 14), ca și legii minorităților, adoptate de parlamentul european în 1988.

Totuși teroarea continuă și se întinde și asupra pelerinilor. Din xenofobie se refuză anumitor vizitatori permisul de a intra. Unui pelerin sârb i se atribuie un permis valabil pentru doar optsprezece ore, răgaz care nu-i permite să ajungă la destinație: mănăstirea sârbă din Hilandar. În ciuda protestelor călugărilor greci guvernul nu schimbă această politică.

Aceeași vigență în ce-i privește pe grecii din Cipru. Guvernatorul se teme ca ei să nu dobândească o mănăstire în Athos pentru ei înșiși. Un grup de călugări ciprioți sosiți în 1987 și din care majoritatea membrilor veneau din partea insulei care este acum ocupată de turci, nu a putut să stea la mănăstirea Vatoped, care îi invitase. Guvernatorul civil a declarat că ciprioții nu pot să stea într-o mănăstire grecească!

Într-o scrisoare în *Times*, din 23 martie 1989, preotul din parohia sârbească din Londra, Părintele Milun Kostici, s-a plâns de primirea de care au avut parte compatrioții săi și a subliniat că a trebuit el însuși să aștepte două zile la Salonic pentru un permis care să facă posibil pelerinajul la Hilandar.

La 9 martie 1989, același jurnal a publicat o scrisoare a lui Derek Hill, povestind comportamentul autorităților grecești față de începătorii și călugării străini, arătând încălcările Constituției elene. El conchide: „Regiunea din Grecia unde au avut loc acestea are un rol de importanță mondială de mai bine de o mie de ani și nu este proprietatea Greciei.”

O altă minoritate care a suferit nedreptăți flagrante este aceea a călugărilor români. Românii nu au nici măcar dreptul de a avea o mănăstire a lor în Athos și, în consecință, sunt privați de orice reprezentare în Sfânta Chinotită. Din pan-ortodox cum era altădată, Athosul este pe cale să devină doar grecesc, schimbare ce sperie mulți observatori ortodocși. Ei văd aici o sărăcire duhovnicească de netăgăduit.

Călugării greci înșiși sunt revoltați de aceste abuzuri și protestele lor au fost depuse Națiunilor Unite și Curții Drepturilor Omului din Strasbourg, dar, socialist sau nu, guvernul grec nu a ținut cont de asta nici până acum.

Dreptul de a ieși din țara sa și de a circula liber în străinătate (încălcarea articolului 5 din C.E.D.O.)

La fel, contrar Constituției grecești, monahii athoniți primesc pașapoarte care nu sunt valabile decât pentru două luni și pentru călătoria de întoarcere. În ciuda tuturor apelurilor care i s-au lansat, ministrul afacerilor externe se face că nu aude. În anumite cazuri, Administrația Civilă refuză pașaportul de-a dreptul; în alte cazuri pune, pentru obținerea lui, condiții inacceptabile. Astfel, în 1978, Administrația Civilă interzicea ieșirea unui monah care trebuia să țină o conferință în străinătate, și au vrut să examineze textul conferinței înaintea oricărei autorizări, în timp ce controlul pașapoartelor de la Salonic primea ordin să nu-l lase să treacă. Asemenea cazuri sunt, se pare, frecvente, dar nu sunt toate cunoscute.

Dreptul la informație exactă și la accesul la informație (încălcarea articolului 10 din C.E.D.O.)

Dezinformarea domnește peste Athos! Monahilor le este interzis să asculte radio sau să citească ziarele. În schimb, titularii autorității o fac unul după altul, pe ascuns de subordonați. Cum conversațiile cu vizitatorii sunt adesea interzise, monahul nu are acces la informație decât prin egumenul care deformează după bunul plac ceea ce află, dacă asta servește proiectelor sale.

În domeniul religios și teologic informația falsă este destinată să evite orice opoziție în chestiunile controversate⁴¹, care îi interesează în primul rând pe monahi.

Necesitatea acțiunii poliției în Muntele Athos din cauza lipsei de vigilență și de organizare (încălcarea articolului 5 din C.E.D.O.)

Dispariția unui călugăr nu declanșează nici o anchetă, mai ales dacă trăia în pustnicie. Adesea trec multe zile după moartea sa până ce i se găsește trupul. Când cineva dispăre și nu i se găsește trupul, trebuie să aștepte luni de zile ca să aibă loc o anchetă. Straniu este că cei care dispar așa sunt în general monahi bătrâni despre care se crede, prin vecini, că au la chilie monede vechi de aur. Straniu mai este că atunci când dispăre un asemenea pustnic, toată averea din chilie sa dispăre și ea – bani, obiecte prețioase, icoane, manuscrise, vase liturgice aurite. Se descoperă în mod periodic cadavre neidentificate.

Se întâmplă relativ frecvent sinucideri inexplicabile și în rândul monahilor bătrâni, dar și al celor tineri. De pildă, sinuciderea (?) unui arhimandrit, Părintele Pantelimon din Simonos Petras, care era în conflict cu alți lideri din mănăstirea sa, și care a cerut Sfintei Chinotite să intervină pentru a i se face dreptate. Sustrăgându-se obligațiilor legale, Sfânta Chinotită nici nu s-a clintit de teamă să nu intre în conflict violent cu ceilalți membri conducători ai mănăstirii. „Ca rezultat – scrie Părintele Maxim – acest monah, ce era victima unei nedreptăți, a căzut într-o prăpastie de aproape cincizeci de metri”; dar nu s-a făcut nici o anchetă despre circumstanțele morții sale.

Totul este aranjat astfel ca acest gen de cazuri să treacă neobservate pentru public.

Foto Stânga: Părintele Nifon din Karulia, unul dintre cei mai mari sculptori în lemn din Athos, alături de capodopera sa *Buna-Vestire*, a cărei realizare i-a luat douăzeci de ani. A adormit în 1984, iar opera sa a dispărut în timpul slujbei de înmormântare, a doua zi după adormirea sa. Nu s-a mai găsit niciodată. Este o exemplificare șocantă a pângăririlor ce se înmulțesc în Sfântul Munte și pe care autoritățile grecești par să nu le vadă.

Foto Dreapta: Arhimandritul Pantelimon din mănăstirea Simonos Petras, victima unei misterioase „sinucideri”, în iulie 1988, prin căderea dincolo de balustradă. Ilustrațiile sunt extrase din cartea Părintelui Maxim, *Drepturile Omului în Muntele Athos*.

⁴¹ De exemplu cele legate de calendar sau de ecumenism. Binele, zic Sfinții Părinți, nu este bine decât dacă este făcut bine. În mâinile egumenilor neo-athoniți, ascultarea și fuga de lume devin înrobitoare și frauduloase.

Concluzii

În concluzie Părintele Maxim se întreabă de ce monahii ale căror drepturi sunt batjocorite se plâng așa de puțin. Tot el aduce trei răspunsuri: primul este că majoritatea monahilor nu-și cunosc drepturile sau nu știu cui să i se adreseze – consecință a ascultării prost înțelese, exploatate fraudulos de liderii fără scrupule. Al doilea este că li s-a zis să se supună pentru a menține ordinea și pacea, tradiția și iubirea frățească. De fapt, iubirea este înlocuită de represiune, iar asociațiile sunt interzise. Minoritățile etnice nu îndrăznesc să protesteze ca să nu-și compromită cetățenia athonită. Ultimul este că guvernul grec a promis demult, prin politică, o ameliorare care n-a venit niciodată. Nu rămâne decât să se pună pe picioare o comisie internațională pentru a se propune soluții.

Părintele Maxim adaugă la textul său un anumit număr de documente: scrisori venite de la mănăstiri sau de la Sfânta Chinotită, care deplâng politica ultranaționalistă a guvernului grec și măsurile sale ilegale în ce privește străinii, chiar excluderea. Egumenul mănăstirii ruse Sfântul Pantelimon se plânge de asemenea că nu este îngăduită nici intrarea a șase monahi ruși cărora să le permită supraviețuirea în comunitatea sa, iar românii din Schitul Sfântului Ioan Botezătorul descriu comportamentul incalificabil al autorităților și al poliției față de frații lor; articole de ziar; fotocopii ale permiselor de ședere care dovedesc că anumiți athoniți străini și-au văzut refuzată cetățenia greacă. Listele schiturilor și ale mănăstirilor, ca și o Cartă a Athosului, aduc un plus de valoare lucrării, în timp ce documentele o fac de necombătut.

Dacă îl credem pe Părintele Maxim, atât este de tragică situația în Muntele Athos. Avem toate motivele să îl credem, căci altfel de ce și-ar asuma riscul de a-și critica locul de pocăință și de nevoiță, de ce ar căuta să-i îndreptățească pe ziloți, de vreme ce el însuși nu e zilot și pomenește pe patriarhul de Constantinopol? Ce interes personal ar avea el să facă publice dezbinările din Sfântul Munte? Nu, mica sa carte este un studiu istoric dar și un strigăt de ajutor pentru vechii aghioriți care văd Grădina Maicii Domnului căzută între mâinile neo-athoniților. Sfântul Nil Izvorătorul de Mir, în proorociile sale, anunță că într-o zi, în timpul apostaziei de temut, chiar Muntele Athos va cădea. Nădăjduim că acel timp nu a venit încă, și că rugăciunile Maicii Domnului și ale sfinților care s-au sfințit aici veghează și păzesc pe monahii ce îndrăznesc să spună și să mărturisească adevărul.

Capitolul III

IMPOSIBILA MOTIVARE A PRIGONIRII

Monahii din Schitul Sfântului Prooroc Ilie și cei din mănăstirea istorică Esfigmenu nu încetează să aducă temeieri dogmatice și bisericești care îi împiedică să pomenească numele patriarhului de Constantinopol.

Citează canoanele apostolice, pe cele de la Sinoadele Ecumenice, sinaxarele sau viețile sfinților, texte ale Părinților Bisericii. În opoziție, patriarhatul și neo-athoniții furnizează puține argumente ecleziologice. Și aceleași revin mereu: „Părinții ziloți nu au ce căuta pe teritoriul canonic al Patriarhiei, pentru că ei nu sunt *canonici*”. În Europa, unde acest tip de argumente prind la opinia publică, străină de Biserica Ortodoxă și de duhul Ortodoxiei, se mai spune cu ușurință că acești Părinți ziloți ar fi „integriști”. Toate aceste afirmații sunt mincinoase și noi vom da răspuns tuturor acestor alegații.

Cu toate acestea, se justifică oare trimiterea poliției în mănăstiri și exilul forțat al monahilor? Nu, căci recurgerea la violența fizică este dintr-un alt registru.

Turcii sunt, din punct de vedere juridic, acasă la ei în Constantinopol. Pentru că dețin puterea, legea pe care ei înșiși au redactat-o, și recunoașterea internațională, au oare și dreptul să prigonească pe creștini, să-i maltrateze și să-i alunge, cum au făcut-o de multe ori în acest veac? Nu, bineînțeles! Legea lor ar trebui, dimpotrivă, să garanteze prezența și binele creștinilor, dacă vor să fie considerați astăzi ca un stat democratic.

Dar patriarhul reacționează în Muntele Athos ca turcii, pretinzând că el este singurul care are autoritate în Sfântul Munte, loc pan-ortodox dintotdeauna în toată istoria sa. Poate ia și el ca model papalitatea, care are statul său, Vaticanul, cu propria poliție și propria armată, în rest toate celelalte fiind simbolice. Dar Muntele Athos nu a fost niciodată statul patriarhului, nici teritoriul său propriu. Condiția pentru a locui acolo era să fii ortodox, nu să recunoști patriarhul.

Nimeni nu contestă însă, nici la Constantinopol, nici în altă parte, că Părinții ziloți sunt ortodocși, că ei cred și mărturisesc ceea ce Biserica Ortodoxă a crezut și a mărturisit dintotdeauna. În loc să strige cu glas tare, chiar și cei mai răi dușmani ai lor sunt obligați să tacă, neputând să-i acuze de erezie. Acești Părinți sunt deci călugări ortodocși care nu recunosc actualul patriarhat de Constantinopol. Asta îi face schismatici?

Întrebarea de fond este deci: poate cineva să fie ortodox fără să recunoască patriarhatul de Constantinopol? Poate cineva să fie ortodox fără să pomenească episcopii Fanarului?

Înainte de a răspunde la această întrebare, tratăm rapid pe aceea a dreptului de a prigoni disidenții. Puțină lumină în această problemă va permite risipirea acuzațiilor de „integrișm” și le va arăta ridicolul.

A) Există dreptul de a prigoni pe cineva?

1. Adevărul care vă va face liberi (*Ioan 8, 32*) poate să se dovedească prin constrângere?

Primii creștini au fost prigoniți.⁴² Iar în imperiul bizantin au fost mai rău prigoniți atunci când adesea împăratul prefera învățaturii apostolice o erezie sau alta, din interes politic de cele mai multe ori.

⁴² De către păgânii romani care acceptau toți zeii, dar care de fapt nu credeau în niciunul. Ei nu erau toleranți, ci indiferenți în materie de religie, cu condiția să le fie recunoscută împărăția pământească. Creștinii refuzau cultul împăratului.

Așa a fost în aproape toată istoria Bisericii, în timpul arianismului, al pnevmatomahilor [eretici care tăgăduiau Dumnezeuirea Sfântului Duh, pe Care-L puneau în rândul făpturilor – *n. n.*], al nestorianismului, al monofizitismului, al monotelismului, al iconoclasmului, perioade în timpul cărora ortodocșii au suferit multe necazuri din partea împăraților eretici sau susținători ai ereticilor⁴³. Sinoadele de unire, fie cel de la Lyon din 1274, fie cel de la Florența din 1439, precum și, mai târziu, cel de la Brest-Litovsk din 1596, au fost prilejuri de prigonire a drept-slăvitorilor creștini. La fel, isihăștii au fost prigonii de către patriarhul Calecas. Pe vremea monarhiei bavareze, colivașii prigonii de alți monahi din Muntele Athos și o parte a credincioșilor reuniți în jurul călugărului Hristofor (Papoulaos) și al lui Cosma Flamiatos au cunoscut aceeași soartă. În cele din urmă am văzut, în secolul nostru, că acești „vechi calendariști” greci și români au fost ținta prigoanelor. La această listă incompletă trebuie să adăugăm mulțimea de noi mucenici: greci, victime ale conducerii turcești; sârbi, masacrați de către insurgenții răsculați croați; ruși, masacrați de bolșevici – cel puțin aceștia nu se foloseau de numele lui Hristos pentru a prigoni.

Părinții Bisericii, prin învățătura și prin viața lor, au predanisit că trebuie să apărăm dreapta credință prin toate mijloacele evanghelice, chiar cu prețul propriei vieți, dacă e necesar; dar ei nu au învățat niciodată că violența față de cei pe care nu-i putem convinge este un argument și o practică ortodoxă. Singurul scriitor bisericesc care a motivat mult timp prigoana în lupta sa împotriva donatiștilor este Augustin de Hipona.

În acest scop, Augustin de Hipona a recurs la explicarea unui pasaj din Sfânta Scriptură ce nu a fost niciodată interpretat astfel de înaintașii lui. Este vorba de faimosul pasaj asupra „silește-i să intre” din parabola Cinei celei mari: „Un om oarecare a făcut cină mare și a chemat pe mulți; și a trimis la ceasul cinei pe sluga sa ca să spună celor chemați: Veniți, că iată, toate sunt gata. Și au început toți, câte unul să-și ceară iertare. Cel dintâi i-a zis: Țarină am cumpărat și am nevoie să ies ca să o văd; te rog, iartă-mă. Și altul a zis: Cinci perechi de boi am cumpărat și mă duc să-i încerc; te rog, iartă-mă. Al treilea a zis: Femeie mi-am luat, și de aceea nu pot veni. Și întorcându-se, sluga a zis stăpânului său acestea. Atunci, mâniindu-se, stăpânul casei a zis: Ieși îndată în piețele și ulițele cetății, și pe săraci, și pe neputincioși, și pe orbi, și pe șchiopi adu-i aici. Și a zis sluga: Doamne, s-a făcut precum ai poruncit și tot mai este loc. Și a zis stăpânul către slugă: ieși la drumuri și la garduri și silește să intre, ca să mi se umple casa, căci zic vouă: nici unul din bărbații aceia care au fost chemați nu va gusta din cina mea.” (Luca 14, 16-23).

Augustin amintește acest text în scrisoarea sa către Vincentiu, vechi partizan al schismei din Rogatus, devenit episcop de Cartagina și care se îngrijora din cauza legilor crude dictate împotriva donatiștilor din Africa. Augustin îi răspunde acestea: „Cruțările nu sunt mereu semn de prietenie, iar loviturile nu sunt întotdeauna semn de dușmănie... Tu crezi că nimeni nu trebuie să fie constrâns să fie drept; dar după cum bine citești, tatăl familiei spune slugilor: *Pe toți pe care îi veți găsi, siliți-i să intre*” (Luca 14, 23); pe cel ce fusese Saul și a devenit Pavel, printr-o brutală constrângere Hristos l-a împins și l-a forțat să cunoască și să apere adevărul. (Fapte 9, 3-7). De ai aprecia numai banii sau orice altă avuție, sunt acestea mai prețioase pentru oameni decât lumina ochilor? Dar Pavel, aruncat la pământ de glasul coborât din cer, a pierdut îndată această lumină și nu o va recăpăta decât odată cu intrarea sa în Biserică⁴⁴.

⁴³ În ce privește aceste erezii, sensul lor dogmatic și respingerea lor de către ortodocși, a se vedea editorialul Părintelui Ambrozie Fontrier în *La Lumière du Thabor* № 5, Paris, 1985, pg. 3-44, precum și *Philosophie Orthodoxe de la Vérité* a Părintelui Iustin Popovici, vol. I, L'Age d'Homme, Lausanne, 1992.

⁴⁴ Cititorul va fi surprins să vadă convertirea Sfântului Pavel interpretată de Augustin în termeni de violență, și utilizată de el pentru a justifica prigonirile. Însă, în timp ce în mintea obișnuită *harul* și *violența* se exclud, ele se îmbină în augustinism. Iată cum un augustinist din secolul al XVII-lea, pr. Merlin, susține acest pasaj împotriva criticilor din Bayle: „În fața violenței pe care Iisus Hristos o face Sfântului Pavel, luându-i vederea și aruncându-l la pământ, Sfântul Augustin face o mențiune pentru a-și convinge adversarul că violența este un fel de har exterior care, în felul sau și prin extremul harului interior de care este însoțită, contribuie la

Și tu crezi că nu trebuie constrâns un om pentru a-l elibera de o greșeală vătămătoare, când vezi, prin exemple incontestabile, pe Dumnezeu Însuși lucrând astfel, El care ne iubește mai mult ca oricine, și când auzi pe Hristos că zice: *Nimeni nu poate să vină la Mine dacă nu-l va trage Tatăl Meu* (Ioan 6, 44)? Acest lucru se produce în inimile tuturor celor care se convertesc de frica mâniei lui Dumnezeu. În sfârșit, tu știi că furul împrăștie grăunțe pentru a rățăci turma, și păstorul scoate biciul pentru a aduna oile rățăcite⁴⁵!”

Această interpretare nu se găsește la Părinții dinaintea de Augustin, nici în toată Tradiția care a urmat.

Pentru Părinți, de fapt, temelia vieții în Hristos este sinergia, împreună lucrarea voinței omenești libere și a harului lui Dumnezeu. Termenul folosit în limba greacă (*anagkason*) ce se tâlmăcește prin „silire” se regăsește de multe ori, el însuși sau echivalenții lui, în Sfânta Scriptură. Aceste expresii nu înseamnă mereu forțarea psihică, departe de asta: putem „constrânge” prin cuvânt, prin autoritate, prin prietenie, prin insistență... „Silește-i să intre” înseamnă: Grăbește-i să intre, fă totul ca să-i faci să intre, nu lăsa deoparte nici o politețe pentru a-i invita. Acesta este sensul real în limba greacă.⁴⁶ Iisus „silește (*inagkasen*) ucenicii să urce în barcă și să-L aștepte în partea cealaltă” (Matei 14, 22 și Marcu 6, 45), fără să-i repeadă, dar folosind autoritatea sa părintească; călătorii de la Emaus, Luca și Cleopa, L-au silit (*pareviasanto*) pe Cel ce le apăruse în cale să rămână cu ei, atunci când El se făcea că merge mai departe (Luca 24, 29). Au făcut-o prin rugămintea lor stăruitoare.

Iată cum explică această pericopă monahul Eftimie Zigabenu care în secolul al XII-lea a tâlcuit toate Evangheliile și a adunat laolaltă toate tâlcurile Sfinților Părinți. El explică la început parabola spunând că Dumnezeu Tatăl și Ziditorul, numit aici Om datorită iubirii Sale față de oameni, a pregătit un ospăț al iconomiei evanghelice numit „cină” pentru că s-a înfăptuit în vremurile din urmă, crepusculul acestui veac. Chemarea celor ce n-au fost poftiți este aceea a păgânilor care trăiau „pe drumuri”, fără ocrotirea Legii Dumnezeiești și călcați în picioare de duhurile necurate, și „pe la gardurile” spinoase ale păcatului. „El a poruncit să-i oblige (*anagkasai*) pe cei ce veneau dintre neamuri, nu în sensul de a-i forța (*viazesthai*), ci pentru a da de înțeles că trebuia să stăruiască îndelung asupra propovăduirii către ei, pentru că ei sunt strâns încătușați și stăpâniți de duhurile rele, și că dorm în bezna adâncă a înșelării.”⁴⁷

Sfântul Theofilact al Bulgariei⁴⁸, în *Omilia la Evanghelia lui Luca*, tâlcuiește astfel această pericopă: „Modul de gândire barbar al păgânilor și dezbinarea în credințe nenumărate sunt simbolizate prin drumuri, în timp ce gardurile reprezintă viața lor trăită în păcate. Dar El nu poruncește pur și simplu să-i invite, ci să-i oblige, chiar dacă faptul de a crede este pentru toți un act de liberă alegere (*kaitoi proairetikon apasi to pisteuein*). Ci pentru ca noi să înțelegem cum se arată marea putere a lui Dumnezeu în convertirea păgânilor la credință, de vreme ce ei trăiau într-o necunoaștere atât de adâncă, El a folosit cuvântul: „Siliți-i!” Da, dacă puterea propovăduitorului n-ar fi fost atât de covârșitoare, iar adevărul cuvântului atât de mare, atunci cum ar fi fost aduși acești oameni înnebuniți de idolatrie și dedați la mârșăvii, să îmbrățișeze dintr-o dată cunoașterea adevăratului Dumnezeu și a desăvârșirii vieții duhovnicești? Vrând deci să arate depășirea firii prin această preschimbare, El o numește pe aceasta

---

schimbarea inimilor și le predispune la o convertire sinceră. De unde sfântul doctor pretinde să conchidă că el este adesea în legătură cu constrângerea celor răi ca să facă bine” (Migne, PL 47, Paris, 1849, 1005)

⁴⁵ *Scrisoarea Sfântului Augustin*, a douăsprezecea serie, nr. 93 (formatul vechi nr. 48), Migne PL, t. 33, Paris, 1845, 323.

⁴⁶ Vezi W. F. Arndt și F. W. Gingrich, *A Greek – English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*, The University of Chicago Press, 1957, p. 51-52, s.v. *anagkazo* și *anagke*.

⁴⁷ *Commentaire sur l’Evangile de Luc (Comentariu la Evanghelia lui Luca)*, cap. 54, Luca 14, 23, ed. Ch. F. Matthaeus, *Euthymii Zigabeni Commentarius in Quantour Evangelia*, t. 2, Lipsiae 1792, p. 517.

⁴⁸ Despre acest părinte, numit de asemenea Theofilact al Ohridei, vezi D. Obolensky, *Six Byzantine Portraits*, Oxford, 1988, pg. 34-82.

„silire”, ca și când ar zice: atunci când nu voiau să-și părăsească idolii și viața lor desfrânată, grecii au fost totuși obligați de adevărul mesajului evanghelic să le părăsească. Fără să mai socotim că puterea minunilor te silește cu putere să treci la credința în Hristos”⁴⁹

Sfântul Ioan Gură de Aur revine neîncetat asupra ideii că Dumnezeu nu impune oamenilor nici o obligație, și că nu ar ști să forțeze pe nimeni nici la bine, nici la rău. O faptă virtuoză trebuie să fie îndeplinită în mod liber. A vrea să forțezi pe cineva să fie drept este o contradicție în termeni. Binele nu este bine dacă nu este făcut bine, spune Sfântul Vasile cel Mare. Orice prigoană este interzisă, chiar dacă duce spre bine, pentru că atunci acest bine aparent nu este decât un rău deghizat. Marele argument al lui Augustin, că Dumnezeu împinge oamenii să creadă prin pedepse și prin teamă, este deci refuzat de Sfântul Ioan Gură de Aur, nu doar pentru că oamenii nu au dreptul de a se juca de-a Dumnezeu (argument dezvoltat de Bayle), ci pentru că Dumnezeu Însuși, pentru a ne lăsa liberi, nu folosește „varga” decât cu zgârcenie. Comentând psalmul 9, Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Îl cunoaștem pe Dumnezeu atunci când își îndeplinește judecățile (versetul 17)... Adică atunci când pedepsește, răzbună, lovește. Iată o altă binefacere care vine ca urmare a pedepsei. Ea nu aduce pur și simplu bine celor ce suferă; ea face să strălucească lumina cunoașterii lui Dumnezeu. Mai ales prin ea se vede preocuparea Lui pentru oameni. Oricum, când El îngăduie ca turma de porci să meargă să se arunce în mare și să se înece, prețuirea este mai mare ca niciodată. La fel și cu evreii din Vechiul Testament. „Când îi ucidea pe ei, Îl căutau și se întorceau și reveneau la Dumnezeu” (Ps.77, 38), spune Proorocul. Și de ce atunci Dumnezeu nu a recurs mai des la acest mijloc? Pentru că El vrea ca virtutea să fie rodul liberei alegeri mai degrabă decât al constrângerii, al binefacerilor mai mult decât al pedepselor. Dar nu ar fi mai bine, să zicem, să fii bun cu forța decât să fii rău prin liberă alegere? E IMPOSIBIL SĂ FII BUN CU FORȚA (*ouk estin agathon einai anagkei*). Acela care este bun pentru că cineva l-a înlănțuit, nu va fi așa mereu; eliberat de constrângerea care apasă asupra lui, se va întoarce la răutatea sa. Acela care a fost condus de o pedagogie ca să aleagă binele, odată devenit bun, va rămâne de nezdruncinat”⁵⁰.

2. În afara Adevărului nu există nici Biserică, nici succesiune apostolică

Cu dreptul de a prigoni, Augustin de Hipona introducea de asemenea o altă noutate în creștinism: o ecleziologie care separă conținutul credinței de succesiunea apostolică⁵¹.

Pentru teologia ortodoxă, la fel de bine exprimată în secolul al III-lea de Sfântul Chiprian al Cartaginei, Tainele și mai ales Taina tuturor Tainelor care este Biserica, nu pot fi separate de credința apostolească. Un ierarh este ierarh dacă hirotonirea lui este făcută legitim de ierarhii Bisericii și dacă credința sa este dreaptă. Dacă credința nu mai este cea pe care a mărturisit-o în ziua hirotonirii sale ierarhicești, el încetează de a mai fi ierarh pentru că devine un impostor, cineva care uzează de o autoritate din care el s-a exclus. Cu alte cuvinte, cum spune Sfântul Ignatie, acolo unde este episcopul,

---

⁴⁹ Theofilact al Bulgariei, *Commentaire de l’Evangile selon saint Luc (Comentariu la Evanghelia după Sfântul Luca)*, Migne, PG 123, 940.

⁵⁰ *Commentaire sur les Psaumes (Comentariu la Psalmi)*, Psalmul 9,7 (verset 17), Migne, PG 55, Paris, 1859, 132-133. A se vedea pasajele indicate în volumul 64 din această colecție, Paris, 1860, *Index generalis*, s.v. *Necessitas*.

⁵¹ Apostolii au instituit episcopi pentru „a veghea asupra” (*episcopoin*) turmei lui Hristos. Episcopii au apoi, la rândul lor, hirotonisiri ale episcopilor, până în zilele noastre. Un episcop are succesiune apostolică atunci când este hirotonit de episcopii ortodocși din cadrul episcopatului, printr-un lanț continuu de episcopi hirotoniți legitim, lanț ridicat de Apostoli. Nestorienii, romano-catolicii etc. nu au succesiune apostolică, pentru că ei descind din episcopi care, la un moment dat, au părăsit credința cea dreaptă.

acolo este Biserica; dar la fel, cum a mărturisit Tradiția neîntreruptă a Ortodoxiei, acolo unde este Biserica, acolo este și episcopul. Nu există episcop sau preot în afara Bisericii. Episcopul, ca și preotul, transmit ceea ce au primit, tezaurul credinței. Harul nu este o putere magică dată ierarhilor ca o proprietate personală. Această idee se găsește, bineînțeles, în scrierile Sfântului Chiprian, dar și în Sinodul din Cartagina și, mai aproape de veacul nostru, în *Pidalion*-ul Sfântului Nicodim Aghioritul (secolul XVIII), tâlcuirea normativă a canoanelor în Biserica Ortodoxă. Canonul 15-16 de la Sinodul I-II și tâlcuirea lui făcută de Sfântul Nicodim întemeiază o astfel de ecleziologie. Aceste canoane pun întrebarea: putem să ne separăm de episcopul nostru? Ei răspund în două feluri:

a) Cazul de separare din cauza păcatelor personale care pot fi extrem de grave

„Regulile stabilite de preoți, episcopi și de mitropoliți, valorează *a fortiori* (= dacă legea permite mai mult, implicit permite și mai puțin) pentru patriarhi.” Deci, dacă un preot, episcop sau mitropolit îndrăznește să rupă comuniunea cu patriarhul sau încetează să-i pomenească numele în timpul Sfintei Liturghii, cum se cuvine după obiceiul statornicit, și dacă face o schismă înainte de sinodiceasca judecată a patriarhului în cauză, Sfântul Sinod hotărăște să nu i se recunoască hirotonia, din moment ce s-a dovedit că el a nesocotit legea. Aceste reguli au fost fixate pentru cei care, sub pretextul acuzațiilor aduse împotriva ierarhului lor, stau deoparte și creează o schismă, rupând unitatea Bisericii” (Canonul 15, prima parte).

Potrivit tâlcuirii Sfântului Nicodim⁵², acest canon se referă la patriarhi cum ceea ce cele două canoane precedente (13 și 14) s-au referit deja la episcopi și mitropoliți, nu este îngăduită separarea de ei dacă sunt ucigași, adică dacă au comis adulter, pângărire sau o altă faptă gravă. Preotul trebuie să continue să pomenească episcopul la Liturghie, episcopul să pomenească mitropolitul său și mitropolitul patriarhul, chiar dacă sunt păcătoși, așteptând ca ei să fie judecați. Doar sinodul mitropoliților este în măsură să accepte o acuzație împotriva patriarhului și să-l judece.

Credincios tradiției scripturistice, canonistul distinge cu grijă păcatul personal, care este o încălcare a legii și pe care Dumnezeu îl poate șterge, de erezie, care este o schimbare a legii și care face imposibilă orice comuniune cu Dumnezeu. Un episcop care păcătuiește în mod individual nu-și face rău decât lui însuși, în timp ce ereticul pune în pericol de moarte sufletele care i-au fost încredințate.

b) Cazul ruperii canonice din motive de credință

„În schimb, cei ce din cauza unei erezii osândite de Sinoade sau de Părinți, se rup de comuniunea cu întâi-stătătorul lor, care predică erezia în public și o învață cu capul descoperit în Biserică, aceștia nu numai că nu sunt supuși la nici o pedeapsă canonică pentru că au rupt orice comuniune cu așa zisul lor episcop, *înaintea oricărei hotărâri sinodale*, ci dimpotrivă, trebuie socotiți demni de laudă și ortodocși de frunte. Căci cei tratați cu dispreț nu sunt episcopi, ci falși-episcopi și falși-doctori. Și departe de a submina unitatea Bisericii printr-o schismă, dimpotrivă, ei s-au străduit din răzputeri să păzească Biserica de schisme și de împărțire” (continuarea și sfârșitul aceluiași canon).

Dacă ierarhii, adică pentru un preot episcopul său, pentru un episcop, mitropolitul său, pentru un mitropolit patriarhul său, sunteretici și predică în public erezia lor, cei care rup comuniunea cu ei, departe

---

⁵² Vezi Agapie și Nicodim, *Pidalion*, Canonul al șaptesprezecelea din Primul și Al Doilea Sinod, ținut în biserica Sfinților Apostoli. Ediția engleză: D. Cummings, *The Rudder*, Chicago, 1957, p. 471.

de a fi schismatici, păzesc Biserica de schismă și de erezia pseudo-episcopilor lor. Și sunt demni de cinstirea ce li se cuvine drept-slăvitorilor creștini.⁵³

Este limpede că succesiunea apostolică, precum și preoția, nu se pot despărți de conținutul credinței. Puterea pe care o are un episcop de a veghea la cinstirea canoanelor nu are sens decât dacă credința sa este ortodoxă, deoarece canoanele însele sunt întemeiate pe dogme. Cu alte cuvinte, canoanele nu sunt un niște concepte abstracte, un drept canonic general; ele orânduiesc viața concretă a Bisericii, și pentru păzirea lor veghează și garantează episcopii care au o succesiune apostolică și o credință identică în conținut cu cea a Apostolilor și a Părinților cărora le sunt urmași.

Augustin de Hipona, dimpotrivă, și-a imaginat că donatiștii aveau taine valide în afara Trupului Bisericii creștine, dar care duceau în același timp către moartea duhovnicească. Astfel donatistul este botezat corect sau valid în numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh, dar pentru că este separat de Biserica universală, dacă moare după botez, este osândit. Este deci botezat, dacă îndrăznim să spunem, întru pieirea sa.

Scolasticii, sistematizând analizele lui Augustin, au ajuns la faimoasa teorie a tainei *ex opere operato*. Taina are o formă și o materie. Forma are validitatea sa și această validitate poate chiar să fie eficientă.⁵⁴ Prin prisma unei asemenea concepții succesiunea apostolică a devenit puțin câte puțin de domeniul magiei. Un episcop are hirotonie validă dacă ea a fost făcută de alți doi episcopi cu hirotonie validă – oricare ar fi crezul unuia sau al altuia. Putem să ne închipuim chiar că cel ce hirotonisește poate să nu creadă deloc că împlinește o Taină. Acesta a fost mai ales cazul „hirotoniilor” anglicane care au pus atâtea probleme teologilor atât anglicani, cât și papiști. Întărită de teoria scolastică și de harul creat, o asemenea concepție sfârșește prin a face dintr-o persoană deținătorul unei puteri create date o dată pentru totdeauna de Dumnezeu. Harul Sfântului Duh nu este aici energia Sfintei Treimi celei mai presus de fire, ci un dar creat transmis de la unii la alții de-a lungul secolelor. Validitatea este egală pentru toți. De acum se pune problema *autorizației*, acordate în cele din urmă de papalitate.

În această ordine de idei, dacă episcopul locului învață o erezie, este de fapt inutilă ruperea comuniunii cu el, pentru că împlinește tainele în mod valid. Erezia sa îi este proprie și nu pătează nici credința episcopilor cosinodali, nici pe cea a turmei lui. Este deci absurd să-l părăsească. Cei ce acționează astfel își pierd autorizația, dar nu și validitatea: ei sunt în continuare episcopi, chiar dacă sunt separați de Biserică.

O asemenea ecleziologie, complexă în formularea sa, pe care noi nu facem decât să o rezumăm aici, i-a condus la contradicții și la încurcături grozave pe cei ce și-au pus problema continuității învățaturii apostolice și patristice în Apus. În primul rând această ecleziologie permitea încă îndreptățirea prigoanei: ce motiv ar avea să se întoarcă în Biserică cel cu botezul sau hirotonia valide, dacă nu-l obligă nimeni? Protestantii, în secolul al XVII-lea, au fost victimele acestei ecleziologii care fusese adoptată total de Biserica din Franța.

Apoi, ce e de făcut dacă autoritatea ecleziastică – papalitatea, de exemplu, în Apus – decide să impună câteva sentințe pe care le credem false din punct de vedere dogmatic? Aceasta a fost drama

---

⁵³ Anumiți partizani ai patriarhului din Constantinopol au încercat în mod naiv să susțină că acest canon permite să se separe, dar nu-i obligă să o facă! Teologul A. Kalomiros a arătat falsitatea acestei interpretări: vezi *La Lumière du Thabor*, nr. 30, trimestrul 2, 1991, p.39-41.

⁵⁴ De exemplu, la Euharistie, materia este pâinea și vinul, forma, cuvintele Instituirii. Toma d' Aquino, a cărui doctrină a fost însușită de papistași, spune că un preot care pronunță, în afara oricărui context liturgic, asupra pâinii și a vinului, cuvintele „acesta este Trupul Meu, acesta este Sângele Meu”, cu intenția de a sfinți, realizează în mod valid schimbarea vinului și a pâinii în Trupul și Sângele Mântuitorului. Un astfel de preot „păcătuiește grav” împotriva Bisericii, dar taina, chiar dacă „nepermisă” de Biserică, este totuși validă (*Somme Theologique*, IIIa, q. 78, art. 1, ad. 4). Este aici o despărțire între Biserică și Taină.

grupului jansenist de la Port Royal și a lui Arnauld, care au fost condamnați din cauza lor cinci propoziții eretice și care au fost obligați să semneze formularul. A trebuit, de voie-de nevoie, să facă tot felul de distincții cazuistice, ca cea dintre „de fapt” și „de drept” într-un domeniu care pentru ei atinge esența dogmelor credinței creștine. Pascal, suflet mai sincer, îi reproșa lui Arnauld această atitudine și scria în *Gândurile (Pensée)* sale: „Dacă scrierile mele sunt condamnate la Roma, ceea ce eu condamn este condamnat în cer.” Din păcate, nici o ruptură din motive de credință nu mai era posibilă în cadrul teologiei augustiniene; și cei ce s-au hazardat la așa ceva au fost întotdeauna într-o poziție șchiopătândă, nedorind nici să se întoarcă, dar neputând nici să se întoarcă în Biserica Ortodoxă. Vechii catolici ilustrează un asemenea eșec, căci ei nu-și întemeiau eventuala unire cu Ortodoxia pe unitatea de credință, ci pe respectul reciproc față de doctrine și „ecleziologiile” proprii fiecărei biserici.

Paradoxul unei astfel de ecleziologii, transpuse din timpul lui Augustin și al Scolasticilor în vremea noastră, este deci simplu: separând dogma de taină, crezul de Biserică, succesiunea apostolică de Ortodoxie, dreapta slujire de dreapta credință, este posibil să se recunoască, validitatea mai ales în cadrul mișcării ecumenice, a unei multitudini de biserici și de secte ca fiind creștine.

În același timp nu este deloc jenant să relativizezi dogmele pentru că doctrina falsă și eretică nu privează pe nimeni de Taine, nici de succesiunea apostolică, nici de Biserică. În schimb, recunoașterea reciprocă devine foarte importantă. Criteriul nu mai este credința, ci numărul de biserici valide care se recunosc între ele. Cei ce nu-i recunosc pe alții sunt de altfel fanaticii care se cred singurii valabili – cei pe care trebuie, pe termen lung, să-i faci să dispară dându-i afară, zicând că ei nu sunt recunoscuți de nimeni. Recunoașterea – nu credința – devine criteriul; recunoașterea precede credința și nu invers. Această recunoaștere, diplomatică și interesată, constituie o protecție împotriva oricărei problematizări de esență; destinată să liniștească și să înșele pe cei ce nu cunosc istoria Bisericii, ea este solemn împodobită cu numele de „iubire”. Cei ce nu-i recunosc pe ceilalți sunt lipsiți de dragoste. Și asta ar fi efectiv adevărat, dacă Dumnezeu nu ar da nici o importanță conținutului credinței.

Mișcarea ecumenistă adoptă această ecleziologie, atunci când acceptă să aibă una. Ea este foarte bine explicată de Yves Congar în prefața sa la scrierile Fer. Augustin împotriva donatiștilor, în *Biblioteca augustiniană*. Este foarte coerentă – chiar dacă Y. Congar uită să spună că aceleași texte au servit la prigonirea rușinoasă de-a lungul secolelor. Arată, de asemenea, într-un sens, ipocrizia unui dialog teologic care, în esență, nu servește la nimic, decât de a permite câtorva profesori de seminar să treacă drept teologi. De fapt, dacă toată lumea se recunoaște, dacă Roma recunoaște Constantinopolul și reciproc, dacă toți sunt biserică, chiar dacă separați, cu aceleași taine și aceeași succesiune apostolică, de ce se plictisesc în subtilitățile inutile ale unui dialog teologic care nu are nici un sens? Dacă dogmele nu constituie o cauză serioasă de separare, trebuie să se grăbească să se unească efectiv, căci, în cele din urmă, pentru oamenii deja convinși și de acord cu ei, asta ar însemna o lipsă de dragoste.

Poate, de aceea, dacă ne gândim bine, vedem că singurul motiv pentru care nu s-a făcut încă unirea este unul diplomatic. Grăbind prea mult lucrurile, episcopii din Constantinopol și din Roma ar risca să bruscheze mentalitățile anumitor popoare. Ortodocșii mai ales, în Grecia, în Rusia, în Serbia, care au naivitatea să mai creadă încă în ceea ce episcopii lor de altădată, Părinții bătrâni, le ziceau despre importanța diferențelor dogmatice. Și apoi mai sunt acești ziloți, pe care trebuie să-i faci să treacă drept sectă, adică „nerecunoscuți”, de frică să nu sfârșească prin a crea o prea mare dezordine.

Să lăsăm aceste supoziții confirmate de realitate, pentru a sublinia un fapt: ecleziologia care susține mișcarea ecumenistă nu este de sorginte ortodoxă și patristică. Ea vine de la augustinismul politic și de la scolastici; a servit cruciadelor armate ale trecutului, servește astăzi cruciadelor mai soft, disimulate, dar care judecând după ce se întâmplă în Muntele Athos, nu au metode mai creștine, nici mai caritative.

B) Este Patriarhatul de Constantinopol centrul Ortodoxiei?

Pentru a răspunde la această întrebare, unul dintre prietenii noștri ne-a sfătuit să începem prin a deschide Viețile Sfinților. Dacă Patriarhia de Constantinopol este criteriul Ortodoxiei, ar trebui să existe numeroase mărturii în acest sens în enciclopedia vie a Tradiției și a Credinței Ortodoxe, adică Sinaxarele.

Am găsit, dimpotrivă, în aceste Sinaxare, mărturia potrivit căreia criteriul adevărului revelat este credința ortodoxă, corectitudinea ei, și nu apartenența la o biserică sau alta, fie ea rusă, greacă, sârbă sau franceză, fie ea din Constantinopol sau din Moscova.

Să luăm exemple din teritoriul canonic al Patriarhiei de Constantinopol, din Noua Romă, sau chiar din Muntele Athos, care este considerat de către șefii actuali ai Fanarului ca aparținând teritoriului acestei Patriarhii.

Nestorie a fost și el patriarh al Constantinopolului și – când începea să-și predice erezia – credincioșii și preoții se despărțeau de el și refuzau să-i pomenească numele la Liturghie. Avem mărturia în viața Sfântului Ipatie din Rufinianus, care este pomenit pe 17 iunie: „Când Nestorie venea din Antiohia pentru a primi titlul de patriarh al vestitului Oraș Imperial al Constantinopolului, aflându-se în suita lui Dionisie, care devenise Guvernatorul provinciei Orientum⁵⁵”, Sfântul Ipatie are o vedenie în clipa în care Nestorie se apropie de cetate. El vede, în sfânta biserică din capitală, pe mireni punându-l pe Nestorie pe tron⁵⁶; un glas se auzi îndată: „În trei ani și jumătate, această neghină va fi smulsă”. Atunci Sfântul Ipatie începu să spună câtorva oameni, mai ales fraților din mănăstirea sa: „Acest om care tocmai sosește îmi aduce multă neliniște, fiii mei, căci am văzut că se va abate de la credință; dar nu va păstori decât trei ani și jumătate”. Din întâmplare, Nestorie a aflat ce spunea Ipatie despre el și de aceea, când a trecut prin apropierea mănăstirii sfântului, el a refuzat să intre ca să-l întâlnească, chiar dacă a fost până acolo peste tot și chiar dacă a trecut, în vizita sa prin capitală, pe la toate mănăstirile și la toți egumenii și ierarhii Bisericii. Cum a intrat în oraș și a luat în stăpânire tronul patriarhal, a trimis la Sfântul Ipatie pe niște clerici cu mesajul: „Mergeți și ziceți acestui visător găunos: Voi domni douăzeci de ani în cetate și ce vor fi atunci visele tale?” Sfântul Ipatie le răspunse: „Spuneți patriarhului că dacă vedenia pe care am avut-o se împlinește, aceasta este o descoperire dumnezeiască; dacă nu, este un vis, o închipuire pe care am avut-o ca orice om.” Încurcat de acest răspuns adus de trimișii lui, după câțva timp Nestorie trimite alți emisari să-l prindă în cursa propriilor cuvinte. Dar după ce l-au încercat punându-i întrebări plicticoase și nefolositoare, nu numai că nu-l puteau surprinde în cuvintele sale, dar plecau și plini de admirație pentru el, pentru că înțelegeau cu câtă înțelepciune era sfântul dăruit. Pentru aceasta Nestorie l-a lăsat în pace și nu a mai trimis la el pe nimeni. Cei trei ani s-au scurs și comoara cea rea din inima lui Nestorie începu puțin câte puțin să se arate. În predicile lui se porni să spună lucruri groaznice despre Dumnezeu, care au și căzut asupra capului lui și pe care nu se cuvine ca noi să le repetăm. Acest om fățarnic nu cunoștea Sfânta Scriptură, care zice: „Cine va povesti despre nașterea Sa?” și „Nu iscodi cele mai presus de mintea ta!”. Când Sfântul Ipatie înțelese că Nestorie avea învățături eretice, îi șterse numaidecât numele din diptice în biserica Sfinților Apostoli, așa încât să nu se mai pomenească numele lui la Sfânta Jertfă.

„Când află episcopul Eulalie, se neliniști gândind la urmările celor întâmplate. Și văzând că mulți au început să facă la fel, Nestorie îi porunci să-l pedepsească pe Ipatie, căci Nestorie era încă la putere în

---

⁵⁵ *Magister militum per orientem.*

⁵⁶ Faptul că, în vis, *laicii* înscăunau pe Nestorie arată că cel ce devine eretic pierde succesiunea apostolică, chiar dacă, în aparență, a fost hirotonisit de doi sau trei episcopi.

cetate. Atunci episcopul Eulalie îi vorbi lui Ipatie cu aceste cuvinte: „De ce i-ai șters numele din diptice fără să gândești la ce va urma?” Sfântul îi răspunse: „Cum am aflat că spune erezii despre Dumnezeu, am încetat orice comuniune cu el și nu-i mai pomenesc numele; pentru că nu este episcop”. Atunci mâniindu-se, episcopul spuse: „Ajunge! Îndreaptă ce ai făcut căci altfel voi lua măsuri asupra ta”. Sfântul Ipatie răspunse: „Fă ce vrei. Cât despre mine, sunt gata pentru orice suferință, de când am hotărât să rup comuniunea cu el.” Iar în ziua când Nestorie a plecat la Efes și s-a adunat sinodul care l-a și depus, Sfântul Ipatie are o vedenie cu un înger al Domnului care-l ia pe Sfântul Apostol Ioan și îl aduce la credinciosul împărat, spunându-i: „Vei zice împăratului: Osândește-l pe Nestorie”. Iar împăratul l-a osândit, după cum i-a spus Evanghelistul Ioan. Sfântul Ipatie a însemnat ziua aceea și s-a adeverit că Nestorie fusese depus după ce s-au scurs cei trei ani și jumătate, așa cum Dumnezeu prevestise sfântului. Și după câteva zile decretul de depunere a fost adus la Constantinopol. I s-a dat citire înaintea clerului și a poporului, episcopul Eulalie și Sfântul Ipatie fiind de față, și unul și celălalt, în biserică.”

Prin această pildă se arată că preoții ortodocși nu primeau să pomenească numele patriarhului la Liturghie, chiar dinainte de sinodiceasca judecată. Ei socoteau că Nestorie *nu este episcop* – și asta înainte ca erezia să fie osândită la al Treilea Sinod Ecumenic de la Efes (431). De fapt, o erezie este o erezie, chiar dacă este sau nu osândită de vreun sinod.

Viața Sfântului Maxim Mărturisorul este o pildă și mai însemnată pentru aceluiași fel de atitudine. Atunci când toți patriarhii, din convingere sau de frica împăratului, au devenit monoteliți, Sfântul Maxim, care era simplu monah, nu a primit să se împărtășească cu ei. Pentru el problema nu era aceea a canonicității acestor biserici, ci înainte de toate aceea a Ortodoxiei lor.

Fără credința cea dreaptă, la ce ar folosi presupusa lor „canonicitate”? Când trimișii patriarhului au venit la el în temniță au încercat să-l facă să creadă că este în afara Bisericii, căci toate bisericile locale erau oficial monotelite: „De ce Biserică ții? De cea de Constantinopol, de Roma, de Antiohia, de Alexandria sau de Ierusalim? Fiindcă toate aceste Biserici, cu părțile cele ce se află sub ele, sunt unite. Deci, de ești fiu al Bisericii sobornicești, intră neîntârziat în comuniune cu noi, ca să nu te trezești pe cine știe ce drum străin sau nou, care te va face să cazi acolo unde nu te aștepti!”

Iar sfântul a grăit: „Domnul Hristos a numit Sobornicească Biserica pe cea care păzește adevărata și mântuitoarea mărturisire de credință. Pentru această mărturisire El l-a numit pe Petru fericit și a spus că va zidi Biserica Sa pe această mărturisire. Totuși eu vreau să cunosc mărturisirea voastră, pe care se întemeiază, ziceți voi, unitatea întregii Biserici. Dacă ea nu se împotrivesc Adevărului, nu voi mai rupe comuniunea cu voi.” Apoi, văzând că această mărturisire se îndepărta de Adevăr, Sfântul Maxim nu a primit să semneze.

Mai apoi, când patriarhul Romei care era încă ortodox, în ciuda spuselor trimișilor Patriarhatului, a condamnat monotelismul patriarhilor răsăriteni, Sfântul Maxim a mărturisit că, fiind lipsiți de credința ortodoxă, patriarhii acestor așezări și-au pierdut continuitatea apostolică, deci și „puterea de a lega și a dezlega”. A mai spus: „Au fost depuși și lipsiți de treapta preoției în sinodul local ce s-a întrunit de curând la Roma. Ce Taine mai pot ei săvârși? Sau ce duh va coborî asupra celor ce sunt hirotoniți de ei?”

Vrășmașii lui au încercat să-l facă să spună vorbe de prisos, întrebându-l astfel: „Atunci, doar tu te vei mântui, în timp ce toți ceilalți se vor pierde?”

Iară Sfântul, cu mare înțelepciune de la Duhul Sfânt care se odihnea întru el, răspunse: „În Babilon, când tot poporul se închina statuii de aur, cei Trei Sfinți Tineri nu osândeau pe nimeni la pieire. Ei nu se îngrijeau de ce făceau ceilalți, ci erau cu băgare de seamă la ce făceau ei înșiși, din teamă să nu se înstrăineze de adevărata milă. Ca și ei, aruncat în groapa cu lei, Daniel nu osândeau pe nimeni dintre cei ce nu se rugau lui Dumnezeu, pentru a împlini legea lui Darius, ci el păzea în inimă lucrarea sa și a voit mai degrabă să moară decât să păcătuiască împotriva conștiinței sale, călcând Legea lui Dumnezeu.

Dumnezeu mă oprește să osândesc pe cineva sau să pretind că doar eu mă mântuiesc! Acestea fiind zise, voi alege mai degrabă să mor decât să apostaziez în vreun fel de la credința cea adevărată și să sufăr apoi chinurile conștiinței.”

Zis-au lui:

– Dar ce vei face, de vreme ce cei din Roma sunt uniți cu cei din Constantinopol? Căci aseară au sosit de la Roma două delegații și mâine dimineată, în ziua duminicii, se vor împărtași cu Patriarhul din preacuratele Taine.

Cuviosul răspunse:

– Chiar dacă tot universul va fi în comuniune cu patriarhul, eu nu voi fi în comuniune cu el. Precum știu că Sfântul Duh prin Apostolul Pavel spune că îngerii înșiși vor fi anatema dacă ar propovădui într-alt chip, aducând ceva nou la credință”.

Cum se vede, poziția Sfântului Maxim este clară, de unde și numele de Mărturisitorul: criteriul Ortodoxiei este credința apostolică, scripturistică și patristică, și nu patriarhii, Bisericele locale prin ele însele. Dacă ele încetează să mai mărturisească credința transmisă până atunci, trebuie să ne rupem de ele pentru că au încetat să mai aibă autoritatea dată de Hristos Apostolilor și urmașilor lor, episcopii.⁵⁷

După pilda Sfântului Maxim, o putem înfățișa și pe cea a Sfântului Theodor Studitul care, în timpul prigoanelor iconoclaste, nu a primit comuniunea cu patriarhii potrivnici icoanelor, nici chiar cu patriarhul ortodox – când acesta din urmă, de teamă, a încălcat canoanele slujind a patra căsătorie a împăratului.

Vedem că această atitudine ortodoxă a fost întărită de canoanele Sinodului I-II, pe care l-am citat mai sus.

Să ne oprim mai degrabă la exemplul monahilor athoniți din vremea Sinodului de la Lyon. Istoria lor ne este cunoscută.

Mihai VIII Paleologul (1258-1282) intrase în Constantinopol în aclamațiile mulțimii: plecând din Niceea, eliberase treptat imperiul căzut în mâinile barbarilor latini care jefuiseră Constantinopolul în 1204. În 1261, imperiul latinilor nu mai exista, iar cel al împăraților creștini înflorea din nou.

Din păcate, în fața amenințării turcești, Mihail a căutat alianța cu Apusul, ceea ce presupunea unirea bisericilor. Astfel a fost determinat să semneze unirea de la Lyon din 1274, prin care ortodocșii trebuia să primească ereziile papismului. Această unire nu a fost de nici un ajutor pentru împărat, în schimb a adus atât de multe și mari rele pentru poporul ortodox, încât Mihail VIII a murit urât și lepădat de cei care-l aclamaseră cu câțiva ani în urmă. De fapt, unirea era însoțită de o prigoană neîndurătoare asupra celor care nu se supuneau; în primul rând monahii din Muntele Athos. Ei au fost înecați, spânzurați, arși de vii în mănăstirile lor de către soldații trimiși de către Ioan Vekkos, patriarhul latinizant al lui Mihail VIII.

Avem de asemenea, remarcabil editate, și parțial traduse, texte ale acestei dispute dintre patriarhul Constantinopolului și monahii athoniți.⁵⁸ Din aceste texte putem afla care a fost atitudinea ortodocșilor într-o situație foarte asemănătoare cu cea pe care o avem astăzi.

---

⁵⁷ Deci o Biserică locală, oricare ar fi ea, nu este criteriul credinței, ci dimpotrivă, credința universală este criteriul eclezialității unei Biserici locale. A se vedea, pe această temă, comentariul lui Wladimir Guettée despre vestita frază a Sfântului Irineu de Lyon (*Împotriva ereziilor*, III, 3), pe care au vrut să-l facă să spună că Roma era prin firea ei centrul adevăratei învățături, centru cu care toți trebuia în mod obligatoriu să se potrivească. Sfântul Irineu demonstrează, din contră, Ortodoxia Bisericii din Roma din acea vreme, prin potrivirea sa cu credința mărturisită pretutindeni: W. Guettée, *De la Papauté, L'Age d'Homme*, Lausanne, 1990, p. 64-68.

⁵⁸ V. Laurent și J. Darrouzes, *Dossier grec de l'union de Lyon (1273-1277) (Dosar grec despre unirea de la Lyon (1273-1277))*, Archives de l'Orient chrétien 16, Institut français d'études byzantines, Paris, 1976.

Textele din acest volum provin din diferite surse. Găsim aici *Răspunsul patriarhului Iosif la proiectul imperial* (iunie 1273), ca și „jurământul” său, „mărturisirea de credință” și „testamentul” său; lucrările patriarhului latinizant Ioan Vekkos; acte sinodale, canoane, un act sinodal împotriva lui Ioan Vekkos; broșuri scrise pentru a vădi ereziile latine și unirea de la Lyon, printre care deosebitul poem al lui Meletie Mărturisitorul; scrisori ale ortodocșilor potrivnici falsei uniri (Atanasie II al Alexandriei, monahul Lazăr); povestiri ce înfățișează disputele ortodocșilor cu autoritățile prigonitoare, cum este *Procesul lui Nichifor* (sfârșit în 1276); ca și cele două scrisori ale monahilor aghioriți, adresate una împăratului, alta sinodului.

Aceste documente încep în general prin a arăta importanța punctelor de divergență cu latinii – și mai ales, cel mai important, despre purcederea Duhului Sfânt: purcedere doar de la Tatăl după ortodocși, dublă purcedere la latini. Plecând de aici, monahii din Athos mărturisesc nu numai că e cu neputință să-l pomenești pe patriarh, dar că nu este îngăduit să-i socotești ortodocși nici pe cei ce-l pomenească, nici să te rogi cu ei, chiar dacă ești în casa lor, în loc privat:

„În canonul 15 al sfântului și marelui sinod supranumit și Al II-lea Întâi, că departe de a fi vinovați, sunt vrednici de cinste cei care se separă, chiar înainte de o condamnare sinodală, de persoanele care învață public idei eretice și care sunt eretici pe față; ei nu se rup de niște episcopi, ci de niște falși-episcopi și falși-doctori și de aceea sunt vrednici de laudă și de cinstire din partea creștinilor ortodocși, pentru că nu fac schismă împotriva Bisericii, ci mai degrabă resping schisma și se statornesc în Adevăr. Cum ar fi deci îngăduit și plăcut lui Dumnezeu ca noi să ne unim cu cei de care suntem despărțiți după dreptate și după canoane, atâta timp cât ei rămân neclintiți în erezie? Dacă am îngădui aceasta, atunci am răsturna toată Ortodoxia prin această singură nelegiuire, care ne-ar face vinovați de toate încălcările săvârșite de cei acceptați pe nedrept. Sfintele canoane spun așa: „Dacă cineva cu cel scos de la împărțire, măcar în casă de s-ar împreună ruga, acesta să se afurisească”. Și într-altă parte: „Cel ce se împărțesește cu cei afuriți să fie afurisit, din pricină că tulbură rânduiala Bisericii”. Și încă: „Cine primește un eretic cade sub aceleași osândiri ca și el”. Așadar, toate acuzațiile la care trebuie să răspundă ei apasă și asupra noastră dacă primim acești oameni, potrivit sfintelor canoane care grăiesc în Duh.”⁵⁹

Procesul monahului Nichifor, care a fost izgonit și chinuit pentru că nu pomenea nici pe împărat, nici pe patriarh, este demn de toată atenția.

Nichifor nu a vrut să se unească cu reprezentanții lui Vekkos și, în același timp, a spus că prigoana este un principiu anticreștin: „Rogu-vă, ascultați și cuvântul nostru. Astfel au hotărât Sfinții Apostoli și Părinții noștri: în adunările sinodicești fiecăruia îi este îngăduit să spună fără silire ce gândește și nu trebuie să-i amenințăm sau să-i pedepsim pe cei ce nu voiesc a avea părtășie cu noi. Ce Evanghelie sau care Apostol v-a învățat să pedepsiți și să asupriți pe cei ce nu vor să urmeze vouă?”⁶⁰

Un alt text, anonim, scris împotriva lui Ioan Vekkos, ia drept pildă pe Sfântul Theodor Studitul pentru a nu pomeni pe patriarhul de Constantinopol: „Dacă deci acest sfânt și mare mărturisitor Theodor, când acești împărați erau ortodocși și nu le puteai aduce nici o învinuire privitor la dreapta credință, ci numai pentru că înfăptuiseră o nelegiuire, o faptă necanonică, din această pricină nu numai că s-a rupt de împărțirea cu ei, dar a și încetat să-i mai pomenească în sfintele soboare, atunci noi acum de ce facem ceva nedrept și nemaipomenit, dacă din frică de Dumnezeu disprețuim slava omenească? Să ne învinuim dacă nu călcăm pe urmele Sfinților Părinți! Iar dacă-i urmăm pe Sfinți, atunci de ce ne prigonesc?”⁶¹

⁵⁹ *Lettre des hagiorites à l'Empereur (1275) (Scrisoarea aghioriților către împărat (1275))*, op. cit., pg. 394.

⁶⁰ *Ibid.*, pg. 500-501.

⁶¹ *Ibid.*, pg. 332-333.

În aceeași culegere se găsește încă o scrisoare a patriarhului Atanasie II al Alexandriei, contemporan cu evenimentele, în care arată de ce nu-i pomenește pe cei care se roagă cu Vekkos.

Aceste documente ale Sinodului de la Lyon arată că monahii refuzau pomenirea patriarhului de Constantinopol, Vekkos, doar pentru că el recunoștea și se ruga cu cei care aveau o altă credință, mai ales despre purcederea Duhului Sfânt. Astfel făcând, monahii aplicau canoanele apostolice care osândesc rugăciunea în comun cu cei ce au o altă mărturisire de credință.

Cităm pe scurt aceste canoane apostolice și extrasele din comentariile lui Valsamon, Aristene, Zonara și ale Sfântului Nicodim Aghioritul, al cărui glas a fost recunoscut de Biserica Ortodoxă ca înfățișând întocmai gândul ei, „gândul lui Hristos”⁶².

Canonul 10 Apostolic

„Dacă cineva cu cel scos de la împărtășire (*achinonitos*), măcar în casă de s-ar împreună ruga, acesta să se afurisească”.

Termenul *achinonitos* (*scos de la împărtășire*), explică Sfântul Nicodim Aghioritul, poate să însemne trei lucruri:

- 1). Cineva care se roagă în biserică cu alți creștini, dar nu se împărtășește cu Sfintele Taine;
- 2). Cineva care a fost exclus din biserică și de la rugăciunea comună, adică a fost afurisit;
- 3). Un membru al clerului exclus din colegiul de care aparținea: un episcop exclus din corpul episcopilor etc. Aici, cuvântul este luat în al doilea sens. Nu contează cine, laic sau membru al clerului, dacă se roagă cu cineva care, pentru un păcat, a fost exclus din adunarea credincioșilor, chiar dacă nu se roagă cu el în biserică, ci într-o casă, trebuie să fie afurisit. De fapt, comentează Zonara, legătura pe care o face cu un afurisit, în cunoștință de cauză, ajunge să-l batjocorească pe cel ce a aruncat afurisirea ca și cum acesta ar fi procedat în mod nedrept. Rugăciunea cu un afurisit (*aphorismenou*), spune Valsamon, în biserică sau în afara ei, este deopotrivă de neîngăduit; în schimb, nu interzicem să se vorbească cu el.⁶³

Canonul 11 Apostolic

„Dacă cineva cleric fiind, cu caterisit cleric împreună s-ar ruga, să se caterisească și el”.

Aici Valsamon precizează că anumite persoane au înțeles cuvintele „a se ruga cu” în sensul de „a împreună sluji”. „Dar acest sens îmi pare fals, continuă Valsamon, deoarece canonul privește orice cleric caterisit⁶⁴, nu numai un preot. Scopul acestui canon este de a pedepsi orice cleric care se roagă, în orice fel, cu un alt cleric care a fost caterisit și care, după caterisirea sa a făcut un act liturgic oarecare⁶⁵”.

Sfântul Nicodim adaugă: „Dacă un cleric se roagă cu alt cleric care a fost caterisit și care, cu toate acestea, îndrăznește să slujească în continuare ca un cleric, sau care a fost caterisit pentru un păcat și care a căzut în același păcat din nou, primul trebuie să fie și el caterisit”.

Canonul 45 Apostolic

---

⁶² 1 Corinteni 2, 16.

⁶³ A se vedea Migne, PG 137, 56-57, ca și canoanele 9 de la Sinodul din Cartagina (Migne PG 138, Paris, 1865, 51-52), 6 de la Sinodul din Antiohia, 13 de la Sinodul din Sardinia. Ultima mențiune se lămurește prin comparație cu regula cu privire la eretici, adică la cei ce sunt afurisiți pentru că au o învățătură greșită.

⁶⁴ Clericul care a fost caterisit are dreptul de a veni la biserică și de a se împărtăși, dar nu are dreptul de a sluji. Dacă-și acceptă caterisirea, credincioșii pot continua să se roage cu el ca și cu un simplu credincios.

⁶⁵ A se vedea Valsamon, *loc. cit.*, ca și Zonara și Aristene, *Ibid.*, col 57-60.

„Episcopul, sau preotul sau diaconul, împreună cu ereticii rugându-se, numai să se afurisească; iar de au dat lor voie, ca unor clerici a lucra ceva, să se caterisească”.

Prin urmare, dacă un cleric s-a rugat cu ereticii, dar fără să slujească cu ei vreo slujbă, trebuie să fie lipsit pentru o vreme de dreptul de a sluji Sfintele Taine ale Bisericii; dar dacă le-a îngăduit să lucreze vreo slujire, trebuie să fie caterisit, potrivit canonului 11 de mai sus.

Aici, Valsamon se întreabă: de ce sunt doar suspendați (depuși temporar), și nu afuriți ca cel care se roagă cu un afurisit (canonul 10)? Răspuns: nu este vorba aici de rugăciune în comun în biserică. Căci aceasta conduce la caterisire (canonul 46), ca și faptul de a autoriza pe eretici să împlinească o slujire. Nu, aici *syneuxasthai* (a se ruga împreună) vrea să spună pur și simplu faptul de a intra în comuniune (*koinonesai*) și de a se arăta prea politicos față de rugăciunile (dorințele) lor⁶⁶ (*hemeroteron diaethenai epi tei euche tou airetikoou*). Pentru că trebuie să avem oroare față de ei ca față de niște desfrânați (*muse*) și nu să trăim în înțelegeri familiare cu ei. De aceea suspendarea este o pedeapsă suficientă.⁶⁷

Este deci o diferență între afuritul care a fost exclus din biserică pentru păcate personale și ereticul care s-a despărțit de ea predicând o învățătură greșită și cu care nu mai avem nici măcar dreptul să vorbim. Iată cum făceau Părinții: Sfântul Ioan a refuzat să intre în baia unde intrase gnosticul Cerint. Sfântul Irineu de Lyon în lucrarea sa *Împotriva ereziilor* spune: „Într-o zi Apostolul Ioan intrase într-o baie ca să se spele. Auzind însă că Cerint se afla înăuntru, fugi de îndată de acolo, grăbindu-se spre ușă, fiindcă nu răbda să se afle sub același acoperiș cu el, sfătuind și pe ceilalți care mai erau cu el și zicând: Să ieșim de aici, nu cumva să se dărâme baia peste noi, fiindcă Cerint, vrăjmașul adevărului, se află și el aici înăuntru.”⁶⁸; Sfântul Chiprian sfătuia astfel pe credincioși: „Feriți-vă de legăturile cu astfel de oameni, fugiți de vorba lor ca de ciumă și ca de cancer”⁶⁹. Ereticul este mai grav bolnav decât afuritul rămas ortodox și de aceea legea care stabilește relațiile dintre ei este mai riguroasă în ce-l privește pe eretic, pentru că răspândește o învățătură ucigașă pentru suflet.

Să mai adăugăm o observație la acest comentariu.

Ca dinadins, în timp ce canonul interzice tocmai urările de bine (*euxasthai*) față de eretici, potrivit învățaturii Apostolului despre iubire⁷⁰, *Enciclica din 1920* a Patriarhiei de Constantinopol prevede: „Schimbul de scrisori frățești (cu heterodocșii) în timpul marilor sărbători bisericești anuale...”⁷¹

Canonul 46 Apostolic

„Episcopul sau presbiterul, ereticesc botez primind sau jertfă, a se caterisi poruncim. Că ce conglăsuire este lui Hristos cu veliar? ”

De fapt, rolul episcopului sau al preotului este de a-i avertiza pe eretici, de a le aduce la cunoștință greșeala lor și de a-i aduce la Adevăr. Cel ce socotește validă vreuna din slujirile lor liturgice împărtășește eresul lor sau unuia ca acesta îi lipsește râvna de a-i slobozi din falsa lor credință. Valsamon povestește⁷²

⁶⁶ Cuvântul *euche* poate însemna rugăciune (dar de obicei se folosește *proseuche*) sau dorință. „Dacă cineva vine la voi fără să aibă această învățătură (cea a lui Hristos, adevăratul Dumnezeu întrupat), să nu-l primiți, să nu-i ziceți „Bună ziua!”. Pentru că cel care îl salută participă la lucrurile lui rele”(2 Ioan, 10-11). După Valsamon nu este îngăduit să accepți „Bună ziua!” de la eretici.

⁶⁷ Valsamon, *loc. cit.*, col.129.

⁶⁸ Irineu de Lyon, *Împotriva ereziilor*, 3, 3. Citat și de Eusebiu de Cezareea *Istoria bisericească*, III, XXVIII, 6, *op. cit.*, p. 131.

⁶⁹ Sfântul Chiprian, *Scrisori*, 1, 8. A se vedea de asemenea Tertulian *Prescrierea ereticilor*, 12.

⁷⁰ A se vedea nota 58.

⁷¹ A se vedea *La Lumière du Thabor*, № 34, Paris, 1992, pg. 77.

⁷² *Ibid.*, col. 129.

cum Sinodul din Constantinopol, văzând niște episcopi că și-au aruncat pur și simplu ochii pe scrierile eretice, fără a le osândi sau disprețui, i-a afurisit, după dreptatea legii (*ennomotata*).

Canonul 65 Apostolic

„Dacă vreun cleric sau mirean va intra în sinagoga iudeilor sau a ereticilor, spre a se ruga, să se și caterisească și să se afurisească.”

O biserică sau adunare a ereticilor nu trebuie să fie cinstită, ci disprețuită, pentru că ei cred lucruri potrivnice credinței creștinilor ortodocși. Canonul 45 se referă la întâlnirile cu ereticii; aici este vorba de rugăciuni făcute în bisericile lor. Unii comentatori împart astfel pedepsele indicate: clericul care intră într-o biserică eretică pentru a se ruga trebuie să fie caterisit; laicul care va face la fel va fi afurisit. Alții, ca Harmenopoulos, încuviințat de Valsamon, explică astfel canonul: mireanul va fi afurisit, iar clericul caterisit și afurisit.⁷³

Ceea ce reiese din citirea acestor canoane întărite de Sinoadele Ecumenice și prin *Synodiconul Ortodoxiei* este: conținutul credinței este criteriul Ortodoxiei, iar toate lucrările bisericești trebuie să fie potrivite credinței mărturisite. Ceea ce înseamnă că refuzul de a intra în comuniune cu cei ce au o altă mărturisire, încetarea comuniunii cu un episcop care se îndepărtează de credința apostolică, fie și numai într-un singur punct, este o *datorie*, indiferent dacă există vreo hotărâre sinodală sau nu. Canonul 15 al Sinodului I-II este explicit: un episcop păcătos, dar neosândit de un sinod, rămâne episcop și nu avem dreptul să-l părăsim; un episcop eretic, deși neosândit de un sinod, încetează să mai fie episcop și trebuie să-l părăsim imediat. Iată practica neîntreruptă a Bisericii, iar istoria ne aduce dovezi în acest sens de fiecare dată când dogmele și Tradiția au fost încălcate.

Să dăm un ultim exemplu, mai puțin cunoscut, cel al Sfântului Grigorie Palama, care a încetat și el pomenirea patriarhului anti-isihast al Constantinopolului, Ioan Calecas. Acesta din urmă, în 1344, afurisea de fapt pe Sfântul Grigorie Palama, căruia îi reproșa că dădea o interpretare greșită Sinodului din 1341 și că a înlăturat numele patriarhului din dipticele citite în timpul Sfintei Liturghii. Sfântul Grigorie Palama a respins *Tomos*-ul lui Calecas și a socotit fără valoare osândirile patriarhului anti-isihast:

„Mădularile Bisericii lui Hristos sălășluiesc în adevăr; dacă cineva nu sălășluiește în adevăr, acela nu mai este mădular al Bisericii lui Hristos. Este *a fortiori* cazul celor ce se mint pe ei înșiși, care își zic și se numesc păstori și arhipăstori; căci știm că esența creștinismului nu stă într-o aparență exterioară, ci în Adevărul și în corectitudinea credinței.” Dacă episcopii rămân credincioși Tradiției și lucrează ca tot Trupul Bisericii, ei sălășluiesc în adevăr. În schimb, dacă părăsesc Ortodoxia, pierd nu numai treapta preoțească, ci însăși esența lor de creștini, iar anatemele lor sunt fără valoare.⁷⁴

Ușa de intrare în Biserică este Adevărul. Aceasta este prima treaptă în înțelegerea tainei sale. De aceea păcatul împotriva adevărului este cel mai grav dintre toate. Și iarăși, de aceea, nu este virtute mai mare ca aceea de a lupta pentru Adevăr.⁷⁵

⁷³ A se vedea Migne, *op. cit.* col. 164-168. Comentatorii trimit la canoanele următoare: canonul 70 Apostolic, canoanele 29, 31, 32, 37 și 38 ale Sinodului de la Laodiceea, 60 al Sinodului de la Cartagina.

⁷⁴ *The Lives of the Pillars of Orthodoxy*, publicate de către Holy Apostle Convent, Buena Vista, Colorado, 1990, pg. 288. [În traducere românească *Stâlpii ortodoxiei. Sfântul Fotie cel Mare, Sfântul Marcu Evghenicul, Sfântul Grigorie Palama*, Editura Egumenița, București, 2008 – *n. tr.*].

⁷⁵ Cum amintește Părintele Iustin Popovici, la începutul vieții Sfântului Fotie: „Părinții noștri theofori care în Biserica lui Dumnezeu au rânduit tot lucrul după placul lui Dumnezeu, ne-au lăsat ca sfântă moștenire această învățătură pe care au primit-o de la Cel Preaînalt și pe care au transmis-o Sfinții Apostoli: că nu există virtute mai înaltă ca mărturisirea și apărarea Adevăratei Credințe Ortodoxe... De fapt, Adevărul este Dumnezeu Însuși, iar pentru noi, oamenii, dragostea și mărturisirea acestui Adevăr Dumnezeiesc – în care stă Adevărata

O astfel de identificare a autorității episcopale cu mărturisirea de credință – la fel de veche ca și creștinismul – se regăsește și mai limpede exprimată la un alt isihast vestit, în secolul XVIII, Sfântul Paisie Velicovski: „Mă întrebați și dacă un sinod din Biserica de Răsărit a ridicat vreodată o anatemă. Și vă răspund: poate exista un asemenea sinod care să se fi opus lui Dumnezeu și Sfintei Biserici, care să se fi întrunit pentru a ascunde adevărul și pentru a întări erezia? Un asemenea sinod nu poate exista. Mă întrebați dacă episcopii pot să ridice o asemenea anatemă fără ca sinodul episcopilor și patriarhilor să ia la cunoștință și să consimtă la așa ceva. Și vă răspund că aceasta este cu neputință. Luați aminte că toți episcopii primesc același har al Sfântului Duh când sunt hirotoniți și când își iau răspunderea de a păzi cu mare grijă credința ortodoxă curată și neprihănită. Mai trebuie să păzească și tradițiile apostolești și rânduielile Sfinților Apostoli, ale Sinoadelor Ecumenice și locale și ale Sfinților Părinți, care împreună alcătuiesc Sfânta Biserică apostolească și catolicească (Sobornicească). Au primit de la Duhul Sfânt putere ca să stăpânească, potrivit poruncii Sfinților Apostoli ai Sfintei Biserici. Episcopii n-au primit de la Duhul Sfânt putere ca să nimicească tradițiile apostolești și canoanele Bisericii. Nici episcopii, nici patriarhii nu pot ridica vreo anatemă dată asupra vrăjmașilor Bisericii, potrivit Sfințelor Sinoade. Oricine s-ar folosi de această putere se face pe sine vrăjmaș al lui Dumnezeu și al Sfintei Biserici ...”⁷⁶

Aici, Sfântul Paisie exprimă o idee esențială din Tradiția Ortodoxă: și anume că nici chiar un Sinod Ecumenic, adică un sinod al tuturor Bisericilor locale, nu are putere să schimbe rânduielile și credința Bisericii. Un sinod nu este sinod decât dacă le adeverește pe cele de dinainte și dacă este el însuși primit de conștiința Bisericii; altfel, nu este decât un fals-sinod, indiferent de numărul ierarhilor prezenți.

Despre un asemenea fals-sinod proorocea în secolul al XIX-lea Cosmas Flamiatos, când zicea că va veni un mare sinod care va pune la cale dărâmarea Ortodoxiei.

Astăzi ziloții se tem de pregătirea unui astfel de sinod la Constantinopol și la Chambessy, în centrul elvețian al Patriarhiei Ecumenice. Patriarhul Bartolomeu, format la Roma după model gregorian, a fost prezentat ca un reformator al Bisericii Ortodoxe, din punct de vedere canonic. Revista papistă *Irenikon* scrie acestea: „Printre numeroasele calități ale noului patriarh... se remarcă autoritatea pe care și-a dobândit-o în materie de drept canonic. Este cu siguranță una dintre personalitățile cele mai convinse de necesitatea Ortodoxiei de a-și revizui dreptul canonic și de a-l sistematiza.” În plus este și unul dintre cei care iau în considerare lucrările de drept canonic efectuate la Roma. În teza sa din 1970, dar mai ales într-un referat prezentat la Primul Congres al Societății pentru Dreptul Bisericilor Orientale din 1971, Bartolomeu indica în ultimul rând, printre elementele demne de luat în considerare pentru o nouă legislație ortodoxă, „dispozițiile Codului pentru catolicii orientali și, poate chiar, ale *Codex Juris Canonici* latin”. Apoi adăuga: „Cel din urmă are de asemenea importanță ecumenistă deoarece biserica catolică romană și biserica ortodoxă, având în comun numeroase aspecte ale vieții lor bisericești, se aproprie mereu mai mult una de alta, iar această reconciliere și această unitate atât de dorită pentru cele două părți pot fi astfel înlesnite.”⁷⁷

Când vedem felul în care el se folosește de intervențiile Poliției în Sfântul Munte pentru a face să înainteze proiectele lui reformiste, suntem îndreptățiți să ne temem de ce este mai rău.

Credință a Bisericii – este eliberare, mântuire și luminare” (Sfântul Fotie, *Oeuvres Trinitaires (Opere Trinitare)*, I, Paris, 1989, pg. 19).

⁷⁶ Michel Aubry, *Saint Païsius Vélitchkovsky (Sfântul Paisie Velicovski)*, L'Age d'Homme, Lausanne, 1992, pg. 96.

⁷⁷ *Irenikon*, t. 64, 1991, nr. 4, pg. 449-450.

C) Problema ecumenismului

Mințile care se vor „evolute” și în care știința constă în general în ignorarea istoriei și a Tradiției bisericești, a complexității și subtilității lor, a bogăției lor duhovnicești, spun cu mulțumire: patriarhul Constantinopolului are dreptate să alunge acești monahi care se opun ecumenismului, această formă de progres în Biserică. Răspunsul nostru este că folosirea ilegală a forței nu este un progres, ci mai degrabă un regres. Dar mai ales, acești „neo-ortodocși” ar trebui să studieze puțin religiile comparate. Catolicismul și protestantismul nu sunt Ortodoxie. Dacă ecumenism înseamnă să cauți Tradițiile Bisericii apostolice și patristice, să te conformezi mai mult învățaturii lui Hristos – și nu să relativizezi în general toate dogmele – un papist, un protestant au toate motivele să fie pe drept „ecumeniști”, cel puțin în primă fază.

De fapt un papist care studiază tradiția propriei sale biserici nu poate să nu simtă o anumită neliniște în fața rupturilor, contradicțiilor, adăugirilor, evoluțiilor care au presărat această istorie. Este greu să găsești aici o unitate, cu excepția unității foarte târzii impuse de infailibilitatea papală.⁷⁸ Or această dogmă, care pare esențială, atât de proprie papismului, datează de mai puțin de un secol, de la Conciliul Vatican I din 1870.

În Biserica veche, o asemenea învățătură era cu totul necunoscută. Ne-o spun actele și canoanele sinoadelor, scrierile Părinților, viețile sfinților și alte monumente ale istoriei Bisericii⁷⁹; și mai ales scrisorile Sfântului papă Grigorie cel Mare, care era într-o dispută cu Sfântul Ioan cel Tânăr, patriarhul Constantinopolului, în legătura cu termenul „patriarh ecumenic” care i-a fost atribuit lui Ioan⁸⁰ și care, după Sfântul Grigorie, implică o superioritate față de ceilalți patriarhi, superioritate iluzorie, orgolioasă și plină de pericole pentru Biserică. Toată critica pe care o face Grigorie expresiei „patriarh ecumenic” se potrivește cu atât mai mult, doctrinei infailibilității. „Biserica din Constantinopol, spune el, a dat episcopi care au căzut în prăpastia ereziei și care chiar au devenit eretici. De aici a ieșit Nestorie... De aici a ieșit Macedoniu, care nega că Sfântul Duh este Dumnezeu, consubstanțial cu Tatăl și cu Fiul. Dacă cineva își atribuie în Biserică un titlu care se referă de fapt la toți credincioșii, Biserica sobornicească – ce hulă! – va cădea tocmai prin aceasta, căci s-a numit pe sine sobornicesc! Nici un creștin să nu primească deci acest titlu hulitor, acest titlu strică onoarea preoțească a tuturor preoților atunci când este nebunește însușit de unul singur”.⁸¹ Pentru Sfântul Grigorie autoritatea bisericească stă în episcopat, și nu într-un anume episcop, indiferent de rangul său în ierarhie.

Nici chiar în secolele al XVI-lea, al XVII-lea și al XVIII-lea, în afara unei minorități de teologi, în general iezuiți, superioritatea papei față de conciliu în materie de credință și de reguli bisericești nu era absolut recunoscută de biserica franceză. În privința multor altor puncte lucrurile stăteau la fel ca în privința harului și a predestinației, situații în care susținătorii augustinismului celui mai strict erau când victorioși, când condamnați; sau ca cazul Imaculatei Concepții, care devine „dogmă” abia în secolul al

⁷⁸ Care este opusul unei unități întemeiate pe credință.

⁷⁹ Când Părinții discutau cu schismaticii sau cu ereticii, atunci când analizau doctrinele lor comparându-le cu dreapta credință, niciodată nu menționau unitatea cu Roma ca un criteriu al Ortodoxiei.

⁸⁰ „Știu bine, scria Sfântul Grigorie, că acest titlu a fost dat Prea Sfinției Voastre de apropiați, care vă flatează și vă înșeală” v. *op. cit.* în notă, pg. 118.

⁸¹ *Lettres de Saint Grégoire (Scrisoarea Sfântului Grigorie)*, 5, 20, tradusă și comentată de Wladimir Guettée, *De la Papauté (Despre papalitate)*, L'Age d'Homme, Lausanne, 1990, pg.125. Vezi tot capitolul, pg. 114-145.

XIX-lea, după ce a fost contestată de o bună parte din teologii apuseni. Astfel, Bernard de Clairvaux și Toma de Aquino i-au fost ostili, în timp ce iezuiții și-au impus succesul „dogmei” lor.

Pe scurt, pe tema multor „dogme”, a domnit timp de secole un adevărat „război civil” în teologie, datorat imposibilității de a împăca sau de a armoniza tradițiile Bisericii Vechi și ale teologiei patristice cu principiile unei metode speculative care se sprijină pe operele lui Augustin.

Teologia episcopului de Hipona, fondată pe platonism, evoluând de-a lungul controverselor, era totodată sceptică, contradictorie în multe privințe și ignorantă față de scrierile Părinților elinofoni, mai ales ale vestiților capadocieni.

Toate aceste motive fac ca întâlnirea cu Tradiția Ortodoxă să fie pentru un papistaș deosebit de interesantă: iată într-adevăr, își poate spune el, o Biserică ce nu a cunoscut scolastica, nici speculațiile ei îndrăznețe și nefolositoare, care n-a cunoscut tiranica concepție augustino-anselmiană a vinovăției moștenite și a mâniei lui Dumnezeu, satisfăcută prin Cruce. Or această concepție a fost un mijloc de a transforma mesajul de bucurie al Evangheliei într-un sistem de idei înfricoșător și neliniștitor.

Papistașul sincer poate să-și spună, pe bună dreptate, că nu va găsi în Biserica Ortodoxă ceea ce a îndepărtat Apusul de propria biserică, și anume concepția feudală a unui Dumnezeu care transformă omenirea într-o *massa damnata* din care doar unii sunt scoși arbitrar din predestinare.

La fel, protestantul sincer are toate motivele să fie ecumenist, pentru că a ieșit din aceeași tradiție teologică precum papistașul; chiar Luther și Calvin au vrut să reformeze anumite aspecte mai șocante ale practicii papiste, cum ar fi indulgențele. În același timp, protestantismul istoric i s-a pus mult timp problema credinței și a tradițiilor din Biserica Veche și a unității sale.

Mulțimea sectelor care se pretind născute din protestantism creează de altfel un duh de toleranță mai mare decât cel care domnește în general la papistași.

Unii ortodocși au participat la început la dialogul ecumenist în ideea de a mărturisi credința ortodoxă. De exemplu, Părintele Gheorghe Florovski.

Totuși, dacă interesul pentru mișcarea ecumenistă nu este, prin natura sa, contrar duhului protestantismului, dacă participarea la această mișcare poate reprezenta o evoluție în plus în cadrul catolicismului, în orice caz el este cu totul opus naturii teandrice, dumnezeiesc-omenești, a Bisericii Ortodoxe.

Biserica este un Trup teandric al lui Hristos, Taina prin excelență. Cum spune și Părintele Iustin Popovici: „În creștinism, Adevărul nu este o idee filosofică, nici o teorie, nici o învățătură, nici un sistem de învățături, ci este Persoana dumnezeiesc-omenească de viață dătătoare – Iisus Hristos istoric (Ioan 14, 6)... Hristos recapitulează toată învățătura și toată lucrarea Sa în Persoana Sa dumnezeiesc-omenească și le explică prin El Însuși. De aceea Biserica apostolească Ortodoxă cuprinde totalitatea creștinismului în Persoana de viață dătătoare a lui Dumnezeu-Omul, Hristos... Biserica nu e nimic altceva decât Dumnezeu-Omul, prelungit în toate veacurile: „Iată, Eu sunt cu voi până la sfârșitul veacurilor” (Matei 28, 20; Efeseni 1,21-23). Dumnezeu – Omul este Capul Bisericii (Coloseni 1,18; Efeseni 1,22; 5,23), singurul Cap! Prin El, singurul, unicul, indivizibilul Dumnezeu-Om, Biserica este mereu una, unică, indivizibilă”⁸² Și încă: „Întreaga fire a Bisericii, în toate manifestările sale, are un caracter dumnezeiesc-omenească... Cum păstrează Biserica Ortodoxă cea mai mare comoară a sa, Preasfânta Persoană a Dumnezeu-Omului, Hristos? O păstrează prin credința sa una, singulară, sfântă, catolicească (sobornicească) și apostolească. Prin unitatea credinței, Biserica Ortodoxă păstrează de-a lungul veacurilor unitatea și unicitatea vieții și adevărului dumnezeiesc-omenească...”⁸³

⁸² Pr. Iustin Popovici, (*L'homme et le Dieu-Homme*) *Omul și Dumnezeu-Omul*, L'Age d'Homme, Lausanne, 1989, pg. 120-123.

⁸³ *Ibid.*, pg. 124-125.

Iată de ce noțiunea însăși de ecumenism, în sensul modern de căutare istorico-spirituală, nu are loc în Biserica Ortodoxă. Nu poate să se întoarcă la Biserica primară, deoarece ESTE ea însăși această Biserică; nu poate să caute Adevărul care se află în EA ÎNSĂȘI; în sfârșit, mărturisirea sa de credință nu îngăduie nici adăugarea, nici scăderea, nici schimbarea, pentru că ea este simplă și este una. Cum spune Sfântul Dionisie Areopagitul, vorbind despre mucenici: „Stăpânii noștri și învățătorii noștri în Înțelepciunea lui Dumnezeu mor în fiecare zi pentru adevăr, mărturisind cum se cuvine prin toate cuvintele lor și prin toate faptele lor că singurul adevăr creștin căruia se alipesc este dintre toate cel mai simplu și cel mai dumnezeiesc sau, mai bine zis, este singurul și unicul, este adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu.”⁸⁴

În primele veacuri ale Bisericii, episcopul avea un dublu rol, cel de a conduce slujirea Sfintei Liturghii și cel de a-și ocroti turma de erezii.⁸⁵

Fără o mărturisire dreaptă, un episcop nu poate să conducă cu adevărat slujirea Sfintei Liturghii. Păcatul și erezia sunt lucruri diferite. Păcatul este o încălcare a poruncilor. Dar erezia este o stricare a credinței. Este o falsificare a criteriilor adevărului.

Or iată la ce se dedă patriarhia Constantinopolului din 1920 încoace. A declarat că diferențele dogmatice și credința nu mai sunt un motiv de despărțire – în timp ce, dimpotrivă, până atunci divergențele dogmatice erau aproape singurul motiv legitim de separare admis.

Succesiv, diferiți episcopi ai patriarhului de Constantinopol au repus în discuție puțin câte puțin autoritatea sinoadelor ecumenice, astăzi departe de a fi considerate de ei ca absolute. Astfel, în urma dialogului cu monofiziții, Dioscor, care a fost osândit de Sinodul de la Calcedon, apoi de toate celelalte sinoade care l-au recunoscut pe cel de la Calcedon și mai ales de al VII-lea sinod ecumenic, a încetat să mai fie prezentat ca un monofizit. Părinții de la al IV-lea sinod nu ar fi înțeles bine ceea ce mărturisea el și s-ar fi înșelat atunci spunând că este eretic. Acesta a fost rezultatul acordurilor de la Chambessy, semnate în 1991.

Aceeași confuzie domnește în relațiile cu biserica catolică, care nu știe că patriarhul Atenagoras a ridicat anatemele din 1054 fără a avea autoritatea pentru a face aceasta, pentru că doctrina care a provocat aceste condamnări reciproce, și anume dubla purcedere a Duhului Sfânt, sau *Filioque*, nu a fost niciodată abandonată, nici chiar pusă în discuție de Vatican. Ultimele declarații ale Cardinalului Ratzinger, din luna iunie 1992, arată de altfel că Roma nu a abandonat nimic din pretențiile sale la guvernarea tuturor creștinilor.

În ce privește canoanele sinoadelor ecumenice, locale sau cele ale Apostolilor, acestea sunt criticate neîncetat ca depășite, inutile, învechite etc.... de către ierarhia patriarhiei ecumenice de Constantinopol, care a obligată să înlăture autoritatea canoanelor pentru a-și justifica numeroasele cazuri de rugăciune în comun cu catolicii și protestanții – fapte osândite tocmai de aceste canoane.

Patriarhului de Constantinopol i se spune „canonic” atunci când de fapt el încalcă majoritatea canoanelor, nu numai cele privind rugăciunea în comun cu toți heterodocșii, ci încă multe alte canoane, ca cel care obligă episcopii să fie efectiv „căsătoriți” cu eparhia lor. Or nici un titlu al episcopilor patriarhiei nu corespunde cu eparhia lor reală.⁸⁶

Punând în discuție importanța dogmelor și a canoanelor bisericești, zdruncinând caracterul lor absolut, patriarhul de Constantinopol și cei care l-au urmat pe același drum al reformei, au depășit

---

⁸⁴ *Despre numele dumnezeiești*, 7, 3, 873 A.

⁸⁵ Vezi Pr. John Romanides, *The Ecclesiology of St. Ignatius of Antioch (Ecleziologia Sfântului Ignatie al Antiohiei)*, Atlanta, 1956, traducere franceză în *La Lumière du Thabor*, № 23, Paris, trim. III 1989, 50-77.

⁸⁶ Episcopul Ștefan de Nazianz păstorește la Niceea, mitropolitul Ioan (Zizioulas) de Pergam locuiește de fapt în Anglia și tot așa.

granițele trasate de Părinți, adică au nimicuit criteriile după care se călăuzesc ortodocșii în viața Bisericii și în viața duhovnicească. Niciodată în istoria Bisericii Ortodoxe nu a fost cineva socotit ortodox și mădular al Bisericii dacă nu mărturisea și nu folosea în viață aceste criterii. Tot astfel și în secolul al XIX-lea, când patriarhul de Constantinopol, împreună cu alte scaune din Răsărit, își publică Enciclicele din 1848 și 1895. Ele afirmă îndeosebi: „Astfel, frați și iubiți fii în Iisus Hristos, curățindu-vă sufletele prin ascultarea de adevăr”, urmându-l pe Apostol (1 Petru 1, 22), „se cuvine ca noi să luăm aminte cu atât mai mult la cele auzite, ca nu cumva să ne pierdem” (Evrei 2,1). Credința și mărturisirea pe care le avem sunt fără cusur, căci sunt predanisite din Evanghelie, din însăși gura Mântuitorului nostru, întărite de Sfinții Apostoli și de cele Șapte Soboare a toată lumea, propovăduite pe toată fața pământului, dovedită prin înșiși vrăjmașii ei care, înainte de a se depărta de Ortodoxie pentru a se năpusti în erezii, aveau și ei sau părinții lor, sau strămoșii lor, aceeași credință... Lunga înșiruire a Sfinților Părinți și înaintași, începând cu Apostolii și continuând cu cei pe care Apostolii i-au așezat ca urmași ai lor până astăzi, alcătuiesc un lanț neîntrerupt și un lăcaș sfințit a cărui ușă este *Iisus Hristos* și în lăuntru al căruia întreaga turmă ortodoxă găsește hrana vieții pe pășunile îmbelșugate ale tainicului Rai.”⁸⁷

„Să păstrăm mărturisirea pe care am primit-o neatinsă de la acești oameni preacinstiți, fugind de orice înnoire ca de o ispită drăcească; cel ce îngăduie vreo schimbare acuză de o lipsă oarecare credința ce se cheamă ortodoxă. Dar această credință a fost însemnată cu pecetea desăvârșirii, și nu mai este suferi nici omisiune, nici adăugare, nici schimbare de nici un fel; și cine îndrăznește să săvârșească sau să sfătuiască sau să pună la cale un asemenea fapt a tăgăduit deja credința în Iisus Hristos, s-a supus deja de bună voie la veșnică anatema ca hulitor al Sfântului Duh a cărui învățătură o bănuiește a fi nedeplină în Sfânta Scriptură și prin mijlocirea Sinoadelor Ecumenice.”⁸⁸ „Neîndoielnic că Biserica sobornicească ce singură păstrează la sânul său, în întregime și neschimbat, credința cea una, moștenirea dumnezeiască propovăduită și transmisă de Părinții purtători de Dumnezeu călăuziți de Duhul Sfânt, este una și aceeași pentru veșnicie, iar nu multiplă și schimbătoare odată cu vremea. Căci adevărul evanghelic nu poate suferi vreo prefacere sau îmbunătățire după cum cer aceste veacuri, așa cum se întâmplă cu diferite sisteme filosofice: *Iisus Hristos ieri și astăzi și în veșnicie este Același* (Evrei 13, 8).”⁸⁹

Fără o mărturisire de credință ortodoxă, desigur nu există Ortodoxie, dar nu mai există nici Biserică și bineînțeles nici canonicitate. Sfintele Taine se prefac în magie.

Tocmai de aceea monahii ziloți din Muntele Athos au cu atât mai mult dreptul de a nu pomeni pe patriarhul de Constantinopol. Această biserică se numește pe sine criteriul Ortodoxiei astăzi, dar nu mai învață ceea ce învață Tradiția Ortodoxă. Or criteriul stă în credință, nu într-un scaun episcopal. În plus, monahii ziloți sunt la ei acasă în Muntele Athos pentru că ei sunt ortodocși, și nu cei care-i prigonesc și care nu mai mărturisesc deplinătatea Credinței Ortodoxe.

Nimic din Tradiția Bisericii Ortodoxe nu-i obligă pe monahii aghioriți să pomenească pe patriarhul de Constantinopol dacă acesta nu este credincios și ascultător el însuși dogmelor și canoanelor Bisericii. Toată această Tradiție îi obligă, dimpotrivă, să rupă comuniunea cu patriarhul Bartolomeu care continuă ceea ce au început înaintașii lui, de la Meletie Metaxakis.

Iarăși nimic din Tradiția Bisericii Ortodoxe nu-i dă dreptul patriarhului de Constantinopol să folosească forța pentru a-i constrânge pe monahi fie să-l pomenească, fie să părăsească Sfântul Munte. Căci acești episcopi șed în scaunul lui Moise, dar nu au nici faptele, nici credința lui Moise: „Cărturarii și fariseii au șezut în scaunul lui Moise... că ei zic, dar nu fac” (Matei 23, 2-3). „Luați aminte și feriți-vă de

⁸⁷ Enciclica de la 1848, § 21. Vezi *Encycliques des Patriarches orthodoxes de 1848 et 1895 (Enciclicele patriarhilor ortodocși din 1848 și 1895)*, Frația Ortodoxă Sfântul Grigorie Palama, Paris, 1988, pg. 45-46.

⁸⁸ *Ibid.*, § 20, *op. cit.* pg.43-44.

⁸⁹ Encyclique de 1895 (Enciclica din 1895), § 24, *op.cit.*, pg. 70.

aluatul fariseilor și al saducheilor”, adică de învățătura lor (Matei 16, 6 și 12). Acești episcopi șed în scaunul Părinților, dar ei strică lucrarea lor...

După un secol în care teoria ramurilor sau ecumenismul au pătruns la marginea Bisericilor Ortodoxe Tradiționale, apoi au fost adoptate oficial începând cu 1920, de către patriarhul de Constantinopol, numeroși scriitori bisericești ortodocși au vădit caracterul său străin de natura Bisericii Ortodoxe: în secolul al XIX-lea, Homiakov, într-o vestită scrisoare către *Unitatea Creștină*, apoi Guettée, în controversele sale cu Doellinger, ca și monahii ruși care au criticat dialogul cu vechii catolici în paginile *Revistei Internaționale de Teologie*. La începutul acestui secol, a scris mitropolitul Antonie Hrapovițki, în *Răspunsul la sinodul Bisericii Episcopaliene*⁹⁰ și arhiepiscopul Ilarion Troițki, în *Scrisoare despre Unitatea Bisericii*, scrisă ca răspuns protestantului H. Gardiner⁹¹. A mai fost în Biserica Rusă, dar cea din Afara Granițelor, sinodul din 1937 de la Karlovți care se neliniștea de confuzia dogmatică pe care avea să o atragă după sine ecumenismul. În Biserica Greacă, au atras atenția asupra pericolului ecumenismului o mulțime de scriitori, de teologi, de preoți, ca Părintele Filotheu Zervakos, iconograful Fotie Kontoglou, teologul laic Alexandru Kalomiros, Părintele Theodorit Aghioritul și mulți alții. În Biserica Sârbă, Părintele Iustin Popovici, care este considerat de mulți ca un Părinte contemporan al Bisericii, dedică și el o carte ecumenismului, pe care îl definește ca pe un rezultat al nihilismului apusean și ca o lepădare de Biserică.⁹² Amintim și *Epistoliile îndurerate* ale mitropolitului Filaret al New York-ului, condamnarea sa solemnă a ecumenismului în 1983. În Franța, amintim de asemenea opera Părintelui Ambrozie Fontrier, un isihast autentic, ce a refuzat orice compromis cu doctrina care spărgea granițele dintre Biserică și lume, dintre Evanghelie și filosofii subiective.⁹³

Părintele Ambrozie Fontrier, supranumit pe drept cuvânt Nou Apostol al Franței și Sfântul Mitropolit Filaret al ROCOR

⁹⁰ *Răspuns la a treia scrisoare a secretarului Conferinței mondiale a Bisericii Episcopaliene din America*, text datat din 16 iulie 1916. Publicat în rusă. Tradus în franceză și în engleză.

⁹¹ Traducere franceză, Frăția Sfântului Grigorie Palama, Paris, 1988.

⁹² *Biserica ortodoxă și ecumenismul*, Salonic, 1974.

⁹³ Vezi, printre altele, *La Lumière du Thabor*, № 5, Paris, 1985, Editorial.

CONCLUZII

Ecumenismul se întemeiază pe principiul desființării granițelor dintre Biserică și lume, contrar învățaturii Bisericii, cum apare în rugăciunea lui Hristos: „Eu nu Mă rog pentru lume, ci pentru aceștia pe care Mi i-ai dat” (Ioan 17, 9). Biserica Ortodoxă, credincioasă în această privință, ca și în celelalte, Tradiției scripturistice și patristice, nu cunoaște predestinația. Toți oamenii sunt chemați să intre în Biserică, și este de ajuns dorința lor, adică să conlucreze cu harul dumnezeiesc care îi cheamă pe toți. Dar ei trebuie să vrea, o repetăm; iar Dumnezeu ortodocșilor nu îi forțază pe oameni, nu le impune mântuirea și adevărul. Intrarea în Biserică prin botez, acest botez prin care suntem afundați spre moartea omului vechi și a lumii și prin care înviem ca făptură nouă împreună cu Hristos, în Duhul Sfânt, nu înseamnă apartenența la o organizație cum sunt atâtea în societățile noastre. Este apartenența la o realitate nouă, dumnezeisc-omenească, ce nu este reductibilă la nici o „structură” din această lume. Între Biserică și lume sunt tot atâtea diferențe câte sunt între Revelație și numeroase filosofii sau doctrine din diferite epoci ale istoriei omenirii. Ceea ce este descoperit de Dumnezeu nu poate să fie cunoscut cu propria noastră rațiune, ci doar dacă vrea Dumnezeu s-o descopere. Ne putem imagina foarte bine existența unui Dumnezeu, dar pe Dumnezeu ca Sfânta Treime, întruparea Cuvântului, toate acestea, fără Duhul Sfânt, fără voința dumnezeiască însăși, nu le putem cunoaște. Cu atât mai puțin ne-am putea imagina că Dumnezeu Se descoperă prin trăire și că zidirea se poate uni cu Ziditorul său atunci când Acesta îi împărtășește harul Său necreat, dumnezeiesc.

Biserica este locul acestei deplinătăți, în care Dumnezeu Se face cunoscut, și Se lasă descoperit prin trăire de către cei care îi urmează Lui, adică de cei care iubesc și împlinesc poruncile Sale. Ea există în istorie, dar scopul său nu este istoric. Biserica are ca scop să pregătească credincioșii pentru vederea slavei dumnezeiești pe care toți oamenii o vor vedea, pentru mântuirea sau pentru osândirea lor, în Ziua Judecării, când chipul acestei lumi va trece.

Ea urmărește neconținut acest scop eshatologic, ceea ce face ca Biserica să nu acorde o foarte mare valoare părerilor acestui veac. Fără îndoială, credinciosul trăiește în mijlocul acestor opinii, care poate nu sunt toate egale, dar de care nu trebuie să se împătumească, pentru că, dacă este cu adevărat creștin, va fi mereu o piatră de poticnire pentru părerile greșite. De aceea Hitler și Stalin deopotrivă i-au prigonit pe ortodocși.

Vrând să apropie Biserica de lume, cum o face de mult timp papalitatea și reforma protestantă, patriarhii de Constantinopol, de la Meletie Metaxakis la Atenagoras și de la Atenagoras la Bartolomeu, au redus Biserica la o organizație ca toate celelalte. O organizație care își dă cu părerea despre toate „problemele” lumii moderne, care recomandă o morală universală plecând de la niște principii generale și abstracte care ar fi un fel de creștinism simplificat.

Asta s-a întâmplat la sinodul din luna martie 1992. Textul final menționează problemele evocate. „Progresul rapid al tehnologiei și al științelor, care furnizează instrumente pentru a ameliora calitatea vieții și a ușura suferința, răutatea și boala, nu este mereu însoțită – vai! – de niște fundamente spirituale și etice analoge... Coexistența acestui progres cu *dreptatea, iubirea și pacea* este singurul drum sigur și fără pericol pentru ca de-a lungul mileniului ce vine acest progres să nu se transforme din binecuvântare în blestem.” Sunt apoi evocate în aceeași ordine de idei: progresul geneticii, pericolele supraviețuirii mediului natural, mersul Europei către unitate... Iată ce mai găsim în declarația recentă a patriarhului

Bartolomeu, în publicația oficială papistă *La Croix*⁹⁴. Lumea trebuie să meargă către unificare etc. ... Cu alte cuvinte, lumea trebuie să meargă către o singură religie, concepută ca o mare realizare a umanismului. Toate acestea sunt foarte frumoase și noi nu avem nimic împotriva principiilor generale care protejează oamenii de războaie și de violențe.

Dar foarte stânjenitor pentru episcopii care iau astfel atitudine față de acest gen de probleme extra-bisericești este că, pentru a ajunge la o asemenea lume, nici Hristos, Dumnezeu adevărat și Om adevărat, nici Biserica, ce este Trupul Său, nici Revelația, în cele din urmă nu sunt necesare. Ca dovadă, filosofile au ajuns aici singure, și majoritatea acestor doctrine de astăzi nu sunt creștine, deși ele sunt favorabile unei lumi unificate, fără război, și chiar „filantropice”. Orice cetățean integru ar putea să spună și să scrie, cu cele mai bune intenții din lume, ceea ce patriarhul de Constantinopol declară în mesajul său din luna martie, după un sinod de mai multe zile. Orice om sincer înțelege de asemenea că dacă această unificare se face prin folosirea frecventă sau constantă a forței și a violenței, dacă ea începe prin expulzarea *manu militari* a câtorva monahi inofensivi din Muntele Athos, ca să ne dăm cu părerea despre metodele sale, unificarea nu stă sub semnul înțelegerii, ci al tiraniei.

Dar glasul Bisericii, învățătura Bisericii, a Revelației, a Vechiului și Noului Testament, a Sfinților Părinți și a sinoadelor ecumenice, acest mesaj este unic. Nici o filosofie, nici un cetățean cu adevărat sincer și cinstit nu poate să-l inventeze, pentru că el este descoperit în inima curățită sau care se curăță de patimi. Din acest motiv Părinții au predanisit exclusivitatea Revelației și a Bisericii, a cărei Împărăție nu este din această lume.

Părinții din Sfântul Munte Athos care sunt expulzați acum, mărturisesc exclusivitatea, unicitatea Revelației și a Bisericii. Și de aceea patriarhul, care crede în sincretismul dintre religii, îi înlătură. Acești monahi nu sunt deloc triști pentru prigonirea și exilul lor, căci ei mărturisesc că, oricare ar fi greșelile personale sau virtutea lor, ceea ce îi distinge de lume și îi face vrednici de a primi harul întregitor al lui Hristos, este mărturisirea și deplinătatea credinței, credincioșia neștirbită față de învățătura Scripturii, Sinoadelor și Părinților. Fără această mărturisire, ce mai înseamnă nevoița, rugăciunea neîncetată, slujbele foarte lungi, posturile, lacrimile și pocăința care ne sunt cerute de Evanghelie? Acesta este sensul vieții lor, este conștiința lor pe care patriarhul de Constantinopol vrea să o constrângă, obligându-i să-l pomenească.

La fel, în Rusia, cei ce nu vor să-l pomenească pe patriarhul Moscovei, compromis prin declarația din 1927 a patriarhului Serghie, care făcea din bucuriile și tristețile puterii atee propriile sale bucurii și tristeți, apoi prin participarea activă a principalilor săi ierarhi la poliția politică în calitate de membri și agenți KGB, deci cei ce refuză acestea sunt perfect îndreptățiți, după canoane, să nu pomenească această ierarhie care a batjocorit în mare parte canoanele și rânduielele credinței ortodoxe. De altfel pe aceleași canoane ale Apostolilor și ale Părinților, Sfinții Noi-Mucenici și ierarhii Bisericii de Catacombă și-au întemeiat rezistența, începând din 1927, pentru a nu primi nici o comuniune cu serghianismul.⁹⁵

---

⁹⁴ „Lumea de astăzi merge cu totul spre colaborare, reunificare... să privim raporturile dintre M. Gorbaciov și G. Bush; ei ne-au arătat drumul de urmat” (*La Croix*, 28 martie 1992).

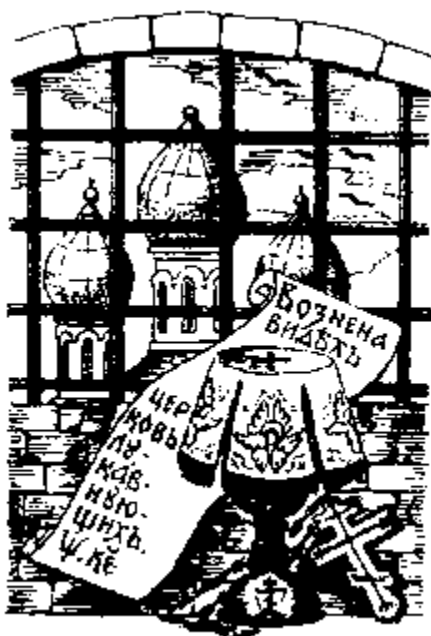
⁹⁵ A se vedea Ivan M. Andreyev, *Russia's Catacomb Saints, Lives of the New Martyrs (Sfinții Catacombelor Rusiei, Viețile Noilor Mucenici)*, Ed. Sfântul Gherman din Alaska, Platina, California, 1982. Această problemă merită să fie abordată separat. O vom face, dacă voiește Dumnezeu, în introducerea volumului II al *Noilor Mucenici*, serie publicată de Frăția Sfântului Grigorie Palama, Paris. Subliniem că monahii din schitul Sfântului Prooroc Ilie sunt mădulare ale Bisericii Ortodoxe Ruse din Afara Granițelor, care nu este în comuniune cu patriarhia Moscovei.

În concluzie, am vrea să cităm câteva rânduri ale Noului Mucenic Ilarion Troițki, care încă dinainte de revoluția din octombrie răspundea la aceste întrebări, și a subliniat că Biserica nu se poate separa de creștinism.⁹⁶

„Hristos n-a scris niciodată *Dogmatică*, ci de abia cu câteva secole mai târziu, după viața Mântuitorului pe pământ, s-a dat o formulare precisă dogmelor principale ale Bisericii. Cine atunci a hotărât dacă în primele veacuri de creștinism creștinii în viață erau sau nu mădulare ale Bisericii? Cartea Faptele Apostolilor dă mărturie în acest sens: „Iar Domnul adăuga zilnic Bisericii pe cei ce se mântuiau” (Fapte 2, 47). Apartenența la Biserică este determinată de unitatea cu Biserica. Nu poate fi altfel, căci Biserica nu este o idee filosofică. Ea este o omenire nouă, un trup nou de iubire și de har. Ea este Trupul lui Hristos... În Biserica primară se gândea astfel: „Cei care nu vor să primească învățătura sobornicească a Bisericii lui Dumnezeu nu pot să fie cu Dumnezeu”; și „cei ce se poartă astfel pretind în mod greșit că sunt creștini, așa cum diavolul pretinde în mod fals că este Hristos”, spune Sfântul Chiprian.”

În curând, e din ce în ce mai limpede că numeroși ortodocși va trebui să aleagă între a fi mădulare ale Bisericii lui Hristos și a fi legați de jurisdicția Patriarhatului de Constantinopol, care a încetat de a mai învăța ceea ce au proorocit Proorocii, ce au propovăduit Apostolii, ce au dogmatizat Părinții, adică dreapta credință în Hristos. Dumnezeu să le dea tăria Părinților care au mărturisit credința și care n-au ținut seama nici de locuri, nici de împrejurările istorice pentru a se uni cu Hristos.

Pentru rugăciunile Sfinților Părinților noștri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluiește-ne pe noi!

Urât-am biserica celor ce viclenesc...

⁹⁶ *Lettre sur l'Unité de l'Eglise (Scrisoare despre Unitatea Bisericii)*, Frăția Sfântului Grigorie Palama, Paris, 1988, pg.18-19

ANEXA I

ÎNCOTRO SE ÎNDREAPTĂ PATRIARHATUL DE CONSTANTINOPOL?⁹⁷

Dar am împotriva ta faptul că ai părăsit dragostea ta cea dintâi. Drept aceea, adu-ți aminte de unde ai căzut, și te pocăiește și fă faptele de mai înainte; iar de nu, vin la tine curând și voi mișca sfeșnicul tău din locul lui, dacă nu te vei pocăi. (Apoc. 2, 4-5)

Când Ioan cel Tânăr, patriarhul Constantinopolului din secolul al IV-lea și-a însușit titlul de *ecumenic*, a întâlnit opoziția cea mai hotărâtă din partea Sfântului Grigorie Dialogul, autorul Liturghiei Darurilor mai înainte sfințite. Iată ce scria Sfântul Grigorie împăratului bizantin: „Toată Europa este în mâinile barbarilor. Orașele au căzut. Fortărețele au fost reduse la ruină; provinciile se depopulează; nu mai sunt brațe pentru cultivarea pământului, iar idolatrii prigonesc și măcelăresc credincioșii. La mijlocul acestei dezolări, în loc să se pocăiască în sac și cenușă în fața bisericilor, în rugăciune, preoții (episcopii) nu fac decât să alerge după numiri deșarte” (*Monahii din Apus*, de Contele de Montalembert, p.370). Sfântul Grigorie Dialogul a ajuns chiar să se numească în Documentele sale oficiale „Sluga slugilor Domnului”. În viața Bisericii tot ceea ce ne îndepărtează de duhul Ortodoxiei, de perspectiva ortodoxă, face să apară într-o zi roadele amărăciunii, dacă nu ne îndreptăm la vremea potrivită.

În aceste vremuri din urmă, am citit mai multe articole de presă care prezentau pe patriarhul de Constantinopol ca pe liderul spiritual al tuturor ortodocșilor. Iată, de exemplu, ceea ce se poate citi în *The Catholic World Report*, din decembrie 1991: „Bartolomeu, în lume Dimitrios Archontonis, a devenit patriarhul ecumenic a 135 milioane de creștini ortodocși. Dacă conducătorii (autoritățile turcești) nu recunosc autoritatea spirituală a patriarhului asupra întregii lumi, poporul însă i-o recunoaște. Majoritatea acestor credincioși se găsesc în fosta URSS și în Europa de Sud-Est”.

Un asemenea comentariu reflectă numai o totală lipsă de cunoaștere a ecleziologiei ortodoxe de către heterodocși? Fără îndoială că prin necunoaștere se pot explica aprecierile unui non-ortodox despre ortodoxie; dar cum să explicăm aceste cuvinte zise de patriarhul Dimitrie, care asigură că el deține „un Scaun care are primatul” în calitate de lider spiritual al lumii ortodoxe?⁹⁸

Biserica învață că patriarhul de Constantinopol deține un primat de onoare, primit după ce Roma a fost scoasă din Biserica catolică (sobornicească). Al treilea canon din Al II-lea Sinod Ecumenic spune: „Episcopul de Constantinopol trebuie să aibă primatul de onoare după episcopul Romei, deoarece Constantinopolul este Noua Romă”. Și totuși acest „primat de onoare” nu are nici o temelie dogmatică. El se sprijină pur și simplu pe importanța politică a unui anumit oraș (care astăzi nu mai are însemnătate). În Biserica Ortodoxă toți episcopii, inclusiv patriarhul ecumenic, sunt egali. Pe lângă aceste ambiții neopapiste, multe alte tulburări au fost asociate persoanei patriarhului de Constantinopol de-a lungul acestui secol.

Iată perioada care începe din 1922, când patriarhul Meletie IV (Metaxakis), îngrozitor de modernist și francmason, a ajuns la Scaunul patriarhal. Chiar din 1923 el a convocat un pretins „congres pan-ortodox” prin care a introdus calendarul gregorian și la care s-a discutat posibilitatea recăsătoririi

⁹⁷ Acest text este traducerea unui articol al monahului Gorazd, din Biserica Rusă din Afara Granițelor, apărut în *Orthodox Life* № 2 din 1992 și intitulat *Quo Vadis Constantinople Patriarchate?*

⁹⁸ *Phone ton Pateron*, 4, № 1, aprilie-iunie 1991.

preoților. Despre aceste schimbări, mitropolitul Antonie Hrapovički scria: „Începând cu deschiderea acestui sumbru congres pan-ortodox al patriarhului Meletie, care a îndrăznit să numească o reuniune de patru până la șase episcopi și câțiva preoți, fără participarea celorlalți trei patriarhi – începând cu acest congres anti-ortodox, s-a săvârșit un act de vandalism împotriva Ortodoxiei. A fost propus un număr mare de reforme, pe care Biserica le respinsese până atunci în mod ferm și definitiv; aceste reforme priveau căsătoria episcopilor, a doua căsătorie a preoților și desființarea posturilor. Este adevărat că acest congres anti-ortodox nu a reușit să promulge oficial toate aceste hulitoare încălcări ale legilor Bisericii; s-a mulțumit să propună instituirea calendarului după noul stil, praznicele fiind ținute cu treisprezece zile înainte de data fixată, Paștile cu ciclul de sărbători pascale (Pascalia) rămânând neschimbate. Această concesie absurdă și inutilă făcută papismului și francmasoneriei, care de demult țineau să instituie această schimbare a calendarului pentru a asimila în totalitate pe greco-catolici cu latinii (calendarul pe stilul vechi al greco-catolicilor fiind principala lor diferență exterioară față de latini), încalcă hotărârea apostolică a Postului Sfinților Apostoli; de fapt, cu calendarul pe stilul nou, când Paștile cad pe 21 aprilie (stil vechi) sau după, praznicul Sfinților Apostoli Petru și Pavel cade înainte de Duminica Tuturor Sfinților, și postul care o precede se elimină complet!”

La 9 iunie 1922, împotriva canoanelor, Meletie Metaxakis primește în jurisdicția sa eparhia Finlandei; la 28 august, acceptă eparhia Estoniei care aparținea înainte Bisericii Ruse. Se amestecă de asemenea în treburile Patriarhatului Serbiei pe teritoriul ceho-slovac.

Vom înțelege motivele acestor ingerințe din lecturarea următorului paragraf, extras din lucrarea *The Orthodox Involvement in Carpatho-Russia (Implicarea ortodoxă în Transcarpatia)*, de Z. G. Ashkenazy. „Potrivit vechii legi ungurești din 10 august 1868, confirmată în al doilea paragraf din legea I a Republicii Cehoslovace din data de 28 octombrie 1918, toți creștinii ortodocși care trăiesc pe teritoriul vechiului Regat al Ungariei depind de patriarhia Serbiei. Lucrul a fost confirmat delegației Bisericii Ortodoxe din Cehoslovacia de către Consiliul de Miniștri din Republica Cehoslovacă în data de 11 august 1920, nr. 23608. Consiliul Miniștrilor recunoaște în scrisoarea sa că viitorul episcop al Transcarpatiei va fi ales dintre clericii sârbi, așa cum a sugerat Sinodul celor 63 de comunități ortodoxe din 19 august 1921. Acest sinod numește pe Dositei (Niški) episcop al Cehoslovaciei. Ortodocșii din Cehia, din Moravia și din Silezia recunosc de asemenea jurisdicția Bisericii Serbiei. În plus, episcopul cehoslovac Gorazd (Pavlik) a fost hirotonit în septembrie 1921 de Dimitrie, patriarhul Serbiei, și într-o scrisoare datată din martie 1921, comunitatea ortodoxă din Praga recunoaște jurisdicția sârbă. Când episcopul Dositheii sosește la Praga, delegat de patriarhul Serbiei, primește comunitatea locală sub omoforul său canonic. Într-o scrisoare din 3 septembrie 1921, reprezentanții comunității îl informează că l-au ales ca episcop.

În aceeași perioadă, comunitatea din Praga alegea ca preot pe arhimandritul Savatie și cerea Bisericii Sârbe să-l hirotonească episcop de Praga. În fața acestei tentative a parohiei din Praga de a dubla pe episcopul Gorazd, de a prelua controlul și de a supune comunitatea ortodoxă autorității sale, sinodul sârb răspunde că este imposibil să numească un episcop separat pentru o singură parohie de talie redusă. Fără să informeze comunitatea și deci fără acord, arhimandritul Savatie și doctorul Chervinka sunt trimiși la Constantinopol la sfârșitul anului 1922 pentru a-l întâlni pe patriarhul Meletie. Britanicii și francezii sunt cei care l-au urcat pe Meletie pe Scaunul patriarhal, alegerea sa fiind socotită ca anticanonică de către patriarhii din Apus.”

Ne putem face o idee despre simțămintele pe care le nutrea populația greacă locală față de patriarhul lor, de vreme ce mulțimea l-a asediat în timpul unui sinod bisericesc, cerându-i demisia. A fost constrâns să și-o dea atunci când trupele franceze și engleze au evacuat Constantinopolul.⁹⁹

---

⁹⁹ *Days*, № 184, 6 octombrie 1923.

Patriarhul Meletie a avut susținere din partea mișcării rusești „Biserica Vie” care se opunea patriarhului Tihon; el milita pentru adoptarea calendarului latin de către Bisericele din Constantinopol, din România și din Polonia; în final, a creat o Biserică poloneză autocefală, care dădea pe ortodocșii din Polonia pe mâinile naționaliștilor polonezi (a se vedea documentele despre asasinatul mitropolitului George al Poloniei, adunate de arhimandritul Smaragd).

Nu este nici o îndoială că patriarhul Meletie, în înțelegere cu guvernul cehoslovac, s-a amestecat în treburile Bisericii din Cehoslovacia, încălcând canoanele 15 și 16 de la Sinodul Întâi Ecumenic și canonul 20 de la Al II-lea Sinod Ecumenic care interziceau trecerea dintr-o jurisdicție în alta, ca și amestecul în treburile unei eparhii străine, cu atât mai mult cu cât nu avea nici consimțământul Bisericii Sârbe, nici al Bisericii Ruse. În ianuarie 1923, Meletie Metaxakis hirotonește pe Savatie arhiepiscop al ramurii cehoslovace din Patriarhia Constantinopolului, pe care astfel o întemeia și care includea Transcarpatia. Doctorul Chevinka a fost și el hirotonit preot. Biserica Sârbă protestează împotriva acestei intruziuni în teritoriul său prin sinodul episcopilor ținut la Karlovți în 1923, în care declară actele lui Meletie ca anti-canonice. Această decizie are ca rezultat faptul că sinodul din Constantinopol însuși declară acțiunile patriarhului Meletie ca anticanonice și cere episcopului Savatie să se adreseze sinodului sârb pentru toate problemele Bisericii.

Sunt deci trei episcopi în Biserica din Cehoslovacia. Episcopii Dositei al Transcarpatiei și Gorazd al Moraviei recunosc jurisdicția sârbă. Episcopul de Praga, Savatie declară că depinde de Constantinopol, căutând controlul tuturor Bisericilor din Cehoslovacia, și în special pretinzând ascultare de Biserica Transcarpatină.

Ne putem ușor închipui scandalul cauzat de o asemenea confuzie! Pretinzând drepturi în Transcarpatia, episcopul Savatie se grăbi să recruteze simpatizanți dintre membrii clerului transcarpatic, hirotonind fără discernere, fără nici o selecție candidații care se prezentau. Susținătorii săi au început să ceară autorităților să ia măsuri administrative împotriva preoților care nu primesc să se supună lui. Când episcopul Dositei depunea un monah care se răzvrătise, episcopul Savatie îl făcea egumen; când episcopul Dositei aduna clerul la Hustra și organiza acolo un consistoriu bisericesc, episcopul Savatie invita preoții la Bushtine, pentru a face acolo un sinod episcopal. Treburile Bisericii erau în plin haos. Duhul răutății și al urii creștea printre membrii clerului, care-și ziceau *savatieni* sau *dositeni*.

Înflorirea duhovnicească aparține din Transcarpatia care a dat atâția mucenici Ortodoxiei decădea astfel într-o mizerabilă luptă pentru putere, pentru controlul parohiilor celor mai bogate și al veniturilor pe care le produceau. Presa uniată se desfăta, în timp ce credincioșii ortodocși erau plini de amărăciune din cauza preoților lor care se arătau neputincioși în a păstra această Ortodoxie pe care cei mai smeriți au făcut-o să ia naștere.

În 1925, după moartea patriarhului Fotie, patriarhul Meletie a urcat pe tronul Alexandriei – fiind mai întâi îndepărtat de la Atena și a introdus imediat calendarul după stilul nou. Succesorul său la Constantinopol, patriarhul Grigorie VII (1923-24), a recunoscut decretele sinodului „Bisericii Vii” pentru destituirea patriarhului Tihon. El a cerut mitropolitului rus Antonie și arhiepiscopului Anastasie, care locuia atunci la Constantinopol, să pună capăt acțiunilor lor împotriva regimului sovietic și să înceteze pomenirea patriarhului Tihon, sfătuindu-i să-i recunoască pe bolșevici. Cum nu a primit nici o încuviințare, Grigorie a organizat o anchetă și a interzis celor doi episcopi să săvârșească Sfânta Liturghie. Cere de asemenea patriarhului Dimitrie să pună capăt sinodului episcopilor ruși din Sremski-Karlovți, dar Dimitrie a refuzat. În cele din urmă a acordat autocefalia Bisericii din Polonia.

Itată ce scria despre aceste lucruri mitropolitul Antonie Hrapovițki: „Știm că crearea unei noi mitropolii sau autonomii a unei eparhii nu poate să fie autorizată decât cu acordul mitropolitului din locul acela și al sinodului său. Patriarhii Meletie și Grigorie au declarat autonomia eparhiilor din Polonia și din

Finlanda fără acordul Înalt Preasfințitului Patriarh Tihon. Patriarhul de Constantinopol s-a retras cu eparhiile lui, încercând să-și justifice acțiunile declarând că patriarhul Tihon nu se mai bucura de libertate în fostele teritorii ale Rusiei, și că deci putea să acționeze după bunul plac. De fapt, autonomia a fost acordată ca o concesie făcută guvernelor heterodoxe din Polonia și din Finlanda; guvernul finlandez a încercat mereu, după secolul al XIV-lea, să îndepărteze teritoriile Miciei Rusii (*n. tr.* Ucrainei) și ale Rusiei Albe de sub autoritatea Bisericii Ortodoxe a Rusiei. Ar fi reușit de mult timp, dacă patriarhii de Constantinopol, în dorința lor unică de a ajuta Biserica, nu ar fi apărut mereu unitatea Bisericii din Rusia. Această apărare a fost și rămâne principala piatră de poticnire pentru papistăzirea progresivă a comunităților ruse din Polonia și pentru luteranizarea ortodocșilor din Finlanda. Tentativele subversive din partea acestor două guverne non-ortodoxe au provocat o mare nemulțumire printre populațiile ortodoxe ale acestor țări, care s-au trezit fără ajutor, ajunse la mila tiraniei republicane, mai constrângătoare decât orice altă formă de tiranie.”

Relațiile patriarhului Grigorie și ale sinodului său cu eparhia și arhiepiscopul de Finlanda au fost încă mai nedrepte și mai dureroase. Patriarhul ecumenic a hirotonit un episcop vicar pentru Finlanda, preotul Aava, care nu numai că nu era tuns, dar nu era nici rasofoar. Această decizie a fost luată fără acordul arhiepiscopului de Finlanda și împotriva protestelor sale. Reacționând astfel, patriarhul de Constantinopol încălca un canon de temelie al Bisericii, canonul 6 de la Primul Sinod Ecumenic care enunță: „Oricine este hirotonit episcop fără încuviințarea mitropolitului său, Marele Sinod declară că acela nu este episcop.” După canonul 28 de la Al IV-lea Sinod Ecumenic, nici chiar patriarhul nu poate să numească un episcop pentru eparhie fără acordul mitropolitului local.

Tocmai pe baza acestui canon predecesorii lui Grigorie au încercat zadarnic să-și realizeze ambițiile și să-și legalizeze controlul. Îndată ce a fost hirotonit, „episcopul” necanonic Aava își puse pe cap un *klobouk* (potcap) de călugăr și, astfel deghizat, s-a prezentat la eparhia străină a Finlandei. El întărită guvernul luteran să-l prigonească pe Serafim, arhiepiscopul canonic al Finlandei, pe care toți credincioșii îl respectau. Guvernul finlandez ceruse probabil patriarhului ecumenic să-i confirme această lege, cea mai ilegală dintre toate, știut fiind că guvernul secular al Finlandei avea dreptul să destituie un arhiepiscop. Într-adevăr, guvernul acționa la destituire, pretinzând cu rea credință că arhiepiscopul Serafim nu a învățat finlandeza în timpul care-i fusese fixat. Cerul și pământul s-au îngrozit de această faptă nelegiuită și tiranică, comisă de un guvern heterodox. Faptul că un patriarh ortodox a participat la o asemenea manevră a fost încă și mai îngrozitor! La indignarea tuturor ortodocșilor și la bucuria drăcească a heterodocșilor, îndoielnicul episcop Germain, înainte Aava, traversa Finlanda în haine civile, fără barbă, cu părul tăiat scurt, în timp ce Serafim, cel mai râvnitor dintre episcopi, trădat în mod crud de falsul său frate, trebuia să-și petreacă restul vieții în exil, într-o cabană construită pe o insulă izolată de pe Lacul Lagoda.

Patriarhul Grigorie VII a procedat cam la fel cu Biserica din Estonia, deturnând-o de la ascultarea față de Biserica Rusă și făcând-o să se supună ei înseși, împotriva tuturor canoanelor menționate mai sus. Patriarhul Tihon a condamnat o încălcare asemănătoare a canoanelor în Biserica într-o scrisoare către mitropolitul Dionisie, arătând ca nelegiuit faptul de a trece Biserica Ortodoxă din Polonia de sub ascultarea sa canonică față de Biserica Rusă sub un alt scaun. Patriarhul Tihon scria: „Sub presiunea guvernului din Finlanda, patriarhul Grigorie VII a acceptat să schimbe calendarul, chiar pentru Sfânta Sărbătoare a Paștilor, în ciuda anatemei Sfintelor Sinoade împotriva acestor schimbări (Primul Sinod Ecumenic, primul canon al celui din Antiohia, și al șaptelea canon apostolic). Sărbătorirea în același timp cu ereticii și chiar cu evreii, „este o simplă excepție de la regulă” afirmă ei, în condițiile în care Sfânta Biserica a făcut totul pentru a evita această coincidență pentru Paști, „în așa fel încât să nu sărbătorim cu

evreii”. Guvernul finlandez prigonește de acum înainte, fizic și moral, monahii și credincioșii care vor să asculte de Dumnezeu mai mult decât de oameni (Fapte 5, 29).¹⁰⁰

Patriarhul Atenagoras a lăsat și el în urma lui o moștenire groaznică. În 1966, el și sinodul său au „ridicat” anatema asupra papistașilor, care a fost declarată de către patriarhul Mihai Cerulaire în 1054, înainte de a fi confirmată și acceptată de întreaga Biserica Ortodoxă de Apus. Atenagoras adaugă de asemenea numele papei în dipticele Bisericii de Constantinopol. El s-a exprimat de multe ori în mod anti-ortodox. De exemplu, într-o epistolă despre Nașterea Domnului, el a încurajat împărtășirea dintr-un singur potir cu cei „care nu cunosc diferențe dogmatice și nu se preocupă de ele”. Patriarhul ecumenic nu avea bineînțeles nici un drept să „ridice” aceste anateme, cu atât mai mult cu cât motivele acestor anateme nu au făcut decât să crească cu timpul. Nu ar fi posibil să adăugăm numele papei în diptice decât dacă papa ar deveni ortodox.

După moartea patriarhului Atenagoras, a fost întronizat patriarhul Dimitrie; încă de la primul său discurs, el a declarat: „Noi urmăm pașilor sfințiți ai marelui nostru predecesor, patriarhul Atenagoras de veșnică pomenire.”¹⁰¹ O mare tulburare s-a iscat când Dimitrie a anunțat că, din iconomie maximă, dar în mod necondiționat, un muribund poate să primească împărtășania unui preot papistaș.¹⁰²

Sfânta Chinotită din Muntele Athos și-a exprimat neliniștea în ce privește această comunicare, într-o scrisoare ce datează din 15 decembrie 1987. Patriarhul răspunde printr-o scrisoare în care condamnă pe aghioriți pentru că s-au amestecat în treburile Scaunului Ecumenic și pentru că s-au lăsat seduși de „puterile întunericului”.

La 20 aprilie 1988, Sfânta Chinotită răspunde acestei scrisori a patriarhului printr-o nouă epistolă care i-a fost înmănată direct de către un grup de Părinți din Athos, de egumenii a trei mănăstiri. Acești părinți împărtășeau nedumerirea monahilor din Athos asupra acestor probleme. Patriarhul Dimitrie a asigurat grupul de monahi că atitudinile patriarhului erau ortodoxe. Puțin mai târziu, într-o convorbire publicată în *Orthodoxos Typos* pe data de 1 iulie 1988, patriarhul emitea din nou păreri anti-ortodoxe, precum aceea că un muribund poate primi împărtășania din mâinile unui cleric de altă confesiune. În 7-20 iulie 1988, sinodul Sfântului Munte răspundea acestor cuvinte: „Sfânta Chinotită nu mai poate să-i asigure pe monahii din Athos, nici pe alți credincioși că păstrați după dreptate credința ortodoxă, nici că sunteți neabătuți în credință, pentru că propovăduiți cu capul descoperit contrariul. Sfântul Munte nu mai poate să-și arate nici evlavie, nici respectul față de Scaunul Ecumenic. Athosul se alipește cu strășnicie de legile sfinte ale credinței și ale evlaviei.”

Evident, patriarhul și-a ales calea și s-a hotărât să nu se schimbe. Înțelegem semnalul de alarmă dat de monahii din Athos dacă ne gândim că, după canoanele Bisericii, este interzis și să ne rugăm cu ereticii, și cu atât mai mult să ne împărtășim cu ei. Pentru Biserica Ortodoxă, papistașii sunt eretici și tainele lor sunt lipsite de harul dumnezeiesc. Sfântul Marcu al Efesului spune: „Latinii nu sunt numai schismatici, ci și eretici”; iar Sfântul Grigorie Palama scrie: „Latinii au părăsit corabia Bisericii”.

Să analizăm ideea de a convoca un „Mare Sinod al Bisericilor Ortodoxe” și să vedem ce scria despre acest subiect cinstitul arhimandrit Iustin Popovici. Cităm scrisoarea sa din 7 mai 1977, adresată Sinodului Episcopilor Bisericii Ortodoxe Sârbe. Părintele Iustin arată că este prematur un asemenea sinod, ca și selecția specială de teme care dezvăluie pretențiile papiste ale patriarhului ecumenic. Iată ce scria:

„Problema pregătirii și convocarea unui sinod ecumenic al Bisericii Ortodoxe nu este nouă. Această problemă a fost deja ridicată de către patriarhul de tristă amintire Meletie (Metaxakis), autorul

¹⁰⁰ «Epître de douleur» („Epistola durerii”), *Nouvelles de l’Eglise*, № 11-12, 1925.

¹⁰¹ *Episkepsis*, 15 decembrie 1977, pg. 3-4 și № 139, 159, 161, 214.

¹⁰² *Macedonia*, № 7-8, 1987.

unei schisme în sânul Ortodoxiei, drept consecință a acelui așa-zis „Congres pan-ortodox” ținut la Constantinopol în 1923.

Nici un sinod din istoria Bisericii Ortodoxe, dintre aceste Sinoade care sunt atât de pline de har și călăuzite de Duhul Sfânt pe care le numim Ecumenice, nu au fost convocate în chip atât de viclean, cu teme de discuție pregătite dinainte. Nici un congres, nici o conferință, nici un sinod organizat artificial n-a reprezentat o convocare atât de primejdioasă. Acest tip de adunare este absolut străin de Tradiția catolică ortodoxă (*sobornost*). Nu face decât să copieze modelele organizațiilor occidentale, care sunt complet străine de Tradiția Bisericii lui Hristos. În această privință realitatea istorică este limpede. Sfintele Sinoade ale Sfinților Părinți erau întrunite de Dumnezeu pentru a discuta una, două sau cel mult trei probleme; aceste probleme erau toate ridicate de ereziile și de schismele care stricau credința ortodoxă, împărțind Biserica și care prezentau o primejdie serioasă pentru mântuirea poporului ortodox și a întregii zidiri a lui Dumnezeu. Sinoadele Ecumenice Ortodoxe au avut deci întotdeauna un caracter hristologic, soteriologic și bisericesc. Adică tema lor principală, mesajul central era mereu centrat pe Dumnezeu-Omul Iisus Hristos, pe mântuirea noastră întru El, și pe îndumnezeirea noastră întru El.”

Despre delegații din Moscova și din Constantinopol prezenți la prima reuniune pre-conciliară din 1977, făcută ca să discute despre „Sinodul Ecumenic” preconizat, Părintele Iustin Popovici scria:

„Pe cine reprezintă ei, ce Biserică și ce popor al lui Dumnezeu? Ierarhia Constantinopolului prezentă la această reuniune este compusă mai ales din mitropoliți și episcopi *in partibus* (episcopi papistași fără dioceze – *n. trad.*). Aceștia sunt păstori fără turmă care nu au nici o responsabilitate înaintea lui Dumnezeu și față de turma lor trăitoare. Pe cine reprezintă această ierarhie și pe cine va reprezenta ea la sinodul preconizat? Patriarhul Constantinopolului a creat recent un mare număr de scaune episcopale și mitropolitane; aceste scaune nu servesc decât la făurirea de titluri și, de fapt, sunt perfect fictive, pentru că acele comunități care se găseau în acele locuri nu mai există. Toate acestea, nu ne îndoim, nu fac decât să pregătească viitorul „sinodul ecumenic” și în care, mulțumită unei majorități constituite din acești delegați doar cu numele, numărul vocilor să fie suficient pentru a susține ambițiile neo-papiste ale patriarhului ecumenic.”

Toate acestea reflectă dorințele ascunse ale personalităților bine cunoscute din Patriarhia de Constantinopol, care caută să manipuleze toate Bisericile Ortodoxe autocefale și Biserica Ortodoxă în general, pentru a cuceri „primatul de onoare” în sensul în care aceste personalități îl înțeleg. Primele patru teme de discuție, printre cele zece care vor fi propuse la sinod, ilustrează clar această tentativă a Constantinopolului de a-și supune întreaga diasporă ortodoxă, adică lumea întreagă. Prin ei, ierarhiile din Constantinopol ținesc de asemenea să obțină dreptul să transforme în autocefale și independente toate bisericile din lume, de astăzi și din viitor, ca și dreptul de a stabili o ordine ierarhică după bunul plac – acesta este, de fapt, adevărata miză în problema „dipticelor”: nu este vorba pur și simplu de a ști „ordinea pomenirii (patriarhilor) în timpul Sfintei Liturghii”, ci de a determina rangul și ierarhia Bisericilor la sinod etc.

Prețuiesc valorile străvechi pe care le-a moștenit acest patriarh, adică Marea Biserică a lui Hristos din Constantinopol. Mă plec, de asemenea, în fața crucii sale care nu este ușor de purtat și care în chip firesc este Crucea întregii Biserici. După cuvintele Sfântului Apostol Pavel, când un singur mădular suferă, atunci întregul trup suferă. Respect de asemenea ordinea canonică și primatul de onoare al Constantinopolului față de restul Bisericilor Ortodoxe, egale în cinstire și în drepturi. Ar fi, dimpotrivă, nepotrivit duhului Evangheliei de a încuraja Constantinopolul, acum când este atât de contestat, să îmbrâncească întreaga lume ortodoxă într-o prăpastie, cum s-a și întâmplat la pseudo-sinodul din Florența. Dacă ar fi posibil să preschimbăm în legi definițiile dogmatice și canonice care nu au sens decât

în dimensiunea istorică a Bisericii, al căror scop este să dea Bisericii aripi cu care să-și ia zborul, atunci ele s-ar transforma în lanțuri, înțepenind prezența sa transfiguratoare în lume.

Să fim cinstiți; atitudinea reprezentanților Constantinopolului în ultimii doi ani reflectă aceeași răutate și aceeași boală duhovnicească ce, în secolul al XV-lea a condus Biserica spre trădare și rușine. Atitudinea adoptată sub jugul turcesc este un exemplu bun de urmat în toate timpurile? De fapt, jugul turcesc este pentru Ortodoxie la fel de primejdios ca și jugul impus de sinodul de la Florența. Situația este astăzi încă și mai gravă. În acea vreme, Constantinopolul era o comunitate râvnitoare de mai multe milioane de credincioși, în stare să biruie degrabă criza Bisericii lor, să fugă de controlul străin și de ispita de a trăda Credința și Împărăția Cerurilor pentru o împărăție pământească. Astăzi Constantinopolul are eparhii fără credincioși, episcopi care nu au pe nimeni în grijă – și care ar vrea să țină în mâinile lor soarta întregii Biserici! Nu trebuie și nu poate să mai aibă loc un alt sinod de la Florența, în zilele noastre.

Lupta de veacuri a Ortodoxiei împotriva absolutismului papist a fost o luptă pentru libertatea Bisericilor locale, a Bisericilor care erau catolicești [sobornicești], sinodale, depline și întregi. Ar trebui acum să urmăm Romei care a căzut, sau mai bine unei „a doua”, sau unei „a treia” Rome întru totul asemănătoare? Se poate ca Constantinopolul, după ce a rezistat timp de veacuri biruitor față de supremația papală și față de absolutismul papist, mulțumită curajului sfinților săi ierarhi, a clerului și a credincioșilor săi, să ajungă acum să nu ia în seamă Tradiția sinodală a Ortodoxiei și să o înlocuiască cu o „a doua” sau „a treia” sau cu nu știu ce altă formă a Romei?”¹⁰³

Mai recent, patriarhul a participat activ la dialogul cu monofiziții care, din păcate, nu au fost determinați de acest dialog să se căiască și să se unească cu Biserica Ortodoxă; dimpotrivă, acest dialog distruge Ortodoxia și aduce apostazia. Mai degrabă să citim: „cele două familii (ortodoxii și monofiziții) acceptă că ridicarea anatemei și a condamnărilor va fi întemeiată pe faptul că sinoadele și părinții anatemizați și condamnați anterior nu erau eretici”.¹⁰⁴ Putem să acceptăm o asemenea decizie, care anulează hotărârile din trecut ale Sinoadelor Ecumenice? În lumina tuturor celor relatate este dificil să nu ajungem la concluzia că patriarhul de Constantinopol ia de fapt o poziție ferm anti-ortodoxă.

La începutul anului trecut, patriarhul Dimitrie adresează o scrisoare lui Alexei II, patriarhul Moscovei, în care vorbește despre Biserica din Afara Granițelor ca despre o „așa-zisă Biserică” și declară că el nu recunoaște decât o singură Biserica Ortodoxă canonică pe teritoriul Rusiei, anume biserica condusă de patriarhul Alexei. La ce altceva ne-am mai putea aștepta? La un document ce declară că suntem schismatici sau la altă formă de condamnare oficială?

Cu ocazia festivităților de întronizare, noul patriarh al Constantinopolului, Bartolomeu I, și-a anunțat intenția de a continua linia ecumenistă inaugurată de predecesorii săi.

Adresându-se ieromonahului Policarp, Preasfințitul mitropolit Antonie Hrapovițki scria: „Primatul în Biserică nu a fost deținut până în secolul al IX-lea și chiar până în secolul al X-lea de către papii din Roma? Ce s-a întâmplat apoi? Papii și turma lor au fost tăiați de la Trupul Bisericii și de atunci înainte și-au trăit zilele lor nenorocite în erezie. Constantinopolul se poate să cunoască aceeași soartă dacă va continua pe calea lui Meletie și a lui Grigorie VII”. Acest lucru se întâmplă acum, după cele mai recente rapoarte. Iată de pildă următoarele declarații ale patriarhului Bartolomeu I: „(Biserica ortodoxă resimte) nevoia de o anumită înnoire... De exemplu, prescrierea celor patruzeci de zile de post înainte de Paști și de Crăciun este dificil de urmat în zilele noastre, în afara mănăstirilor”. Și mai departe: „Obiectivele noastre sunt aceleași ca cele ale lui Ioan [papa Ioan al XXII-lea]: să modernizăm biserica

¹⁰³ *Orthodox Russia*, № 22, 1977.

¹⁰⁴ Alineatul 10 din A II-a Declarație Comună, compusă la Centrul Patriarhiei Ecumenice, în apropiere de Geneva, Elveția, în septembrie 1990.

(*aggiornamento*), și să promovăm unitatea creștinilor... Prin harul lui Dumnezeu, astăzi, toate Bisericile ortodoxe sunt favorabile ecumenismului”¹⁰⁵

De o asemenea soartă să fie cruțată Patriarhia de Constantinopol, din sânul căreia au ieșit Sfinții Chiril și Methodie, luminătorii slavilor, și nenumărați alți sfinți! Constantinopolul a fost mama sfinților Bisericii Ruse. Ne amintim aceste cuvinte ale Părintelui tuturor păstorilor, Marele Preot, Domnul nostru Iisus Hristos: „Și cine este mai mare între voi să fie slujitorul vostru. Cine se va înălța pe sine se va smeri și cine se va smeri pe sine se va înălța”. (Matei 23, 11-12).

Lumea este pe cale să se unifice, căutând să construiască un nou turn Babel, să creeze o „nouă ordine mondială”, să instaureze de aici, jos „raiul” pământesc. Pentru toți cei ce iubesc numai Credința Ortodoxă mântuitoare, nu va fi cu puțință să urmeze această „unire” și mari încercări îi așteaptă.

„Încercarea sfinților lui Dumnezeu va deveni îngrozitoare... numărul lor mic va părea neînsemnat în ochii omenirii... Batjocura generalizată, ura, calomnia, prigonirea, moartea violentă – toate acestea vor fi partea lor.” (Episcopul Ignatie Briancianinov). *Dacă ați fi din lume, lumea ar iubi ceea ce este al său; dar pentru că nu sunteți din lume, ci Eu v-am ales pe voi din lume, de aceea lumea vă urăște.* (Ioan 15, 19).

Fiii credincioși ai Bisericii lui Hristos trebuie să se pregătească acum pentru greutățile discriminării și ale însingurării duhovnicești.

¹⁰⁵ *National Catholic Reporter*, 21 ianuarie 1977.

ANEXA 2

SCRISOARE A ZILOȚILOR DIN MUNTELE ATHOS

Scrisoare deschisă către Excelența Sa Primul Ministru al Greciei, Domnul Constantin Mitsotakis, către toate partidele Greciei, către clerul și poporul grec ortodox.

Excelență,

Pe 6/12 mai 1992 a fost săvârșit în Sfântul Munte un fapt ce se înrudește cu violențele religioase din Evul Mediu eretic. Doi episcopi ai patriarhului ecumenic, cu sprijinul Sfintei Chinotite și cu ajutorul poliției, au comis următoarele abuzuri:

Pentru început, printr-o încălcare îndrăzneată a Cartei Constituționale a Sfântului Munte, care garantează autonomia conducerii sfintelor mănăstiri, ei au forțat Administrația sfintei mănăstiri Pantocrator – sub amenințarea cu destituirea și cu expulzarea – ca să primească douăzeci de monahi veniți din sfânta mănăstire Xenofont din Sfântul Munte. Au plasat majoritatea acestor tineri monahi din Xenofont în rândul administratorilor sfintei mănăstiri Pantocrator, dându-le astfel majoritate în organul de decizie. Au înlăturat astfel cu totul administrația mănăstirii Pantocrator ce fusese legală și canonică până atunci.

Le-au cerut părinților din Pantocrator o declarație semnată care să demonstreze că intruziunea lor ar fi un lucru drept și admisibil! Apoi, au alungat din mănăstire doi ieromonahi și patru călugări... fără cel mai mic motiv!...

Apoi s-au dus la schitul rus al Sfântului Prooroc Ilie și, *manu militari*, la ordinul poliției din Athos... au aruncat într-o mașină patru monahi care erau prezenți din cei opt părinți, cât numără schitul, și i-a deportat în afara granițelor Sfântului Munte! Și cel mai revoltător este că *i-a alungat de la ei de acasă cu forța, fără nici o hotărâre de expulzare*, fără să le arate nici o decizie luată împotriva lor! *Și fără să le îngăduie să-și ia măcar... lucrurile personale!* În același timp, în locul lor, au adus imediat alți monahi în schit, ca stăpâni ai locului. Cât despre ceilalți patru părinți viețuitori din schit care erau plecați în altă parte în Sfântul Munte, în timpul acestui rușinos atac neașteptat, nu le-a mai fost îngăduit să intre în schitul lor!...

Alungarea monahilor din Schitul Sfântului Prooroc Ilie a fost trecută cu vederea de cel mai înalt for conducător al Sfântului Munte, Sfânta Chinotită, care a fost desemnată doar cu imixtiunea în sânul mănăstirii Pantocrator, nu și cu alungarea monahilor din Schitul Sfântului Prooroc Ilie. Desigur, mai târziu, Chinotita a recunoscut faptul și a aprobat alungarea monahilor și instalarea ilegală a altor monahi, veniți din schitul Xenofont!

Și de ce această prigoană? Pentru că monahii alungați din schit nu pomeneau în biserica lor numele patriarhului ecumenic. În acest caz, de ce nu s-a stabilit un tribunal de judecată, cum prevede Carta Constituțională a Sfântului Munte? Fără nici o îndoială, tocmai pentru că prigonitorii nu au nici un chef să audă, în adunarea plenară a Sfintei Chinotite, adevăratele acuzații pe care acești monahi le aduc Fanarului care, după 1965 *acceptă papismul ca fiind „conform și egal în onoare” cu Ortodoxia* și având aceeași succesiune apostolică și aceleași Taine! Cum scria și *Episkepsis* (organ al Patriarhiei) nu demult, toate acestea „nu pot fi considerate ca proprietate exclusivă a uneia dintre Bisericile noastre”¹⁰⁶.

---

¹⁰⁶ *Episkepsis*, 1 iulie 1991, pg. 9

Totuși e cu neputință pentru conștiința ortodoxă aghiorită să primească acestea, ea care nu i-a uitat pe Părinții Sfântului Munte uciși de papistașii lui Ioan Vekkos. Credința în Tradiția Ortodoxiei trezește amintirea acelor zile de demult în care oamenii înțelepciunii și ai virtuții erau demni de Scaunul Ecumenic, de pildă pururea pomenitul Patriarh Iosif Mărturisitorul, în secolul al XIII-lea, care, vorbind despre erezia papistă, dădea acest sfat ierarhilor Bisericii și poporului credincios: *Iată ce vă spun, cu Pavel: dacă îi recunoașteți pe latini Hristos nu vă va ajuta la nimic!* Cu două secole mai târziu, Roma continuând să nu se pocăiască, vestitul Ghenadie Scolarul spune locuitorilor cetății Constantinopol: *Cel ce îl va mărturisi (pe papa) ca propovăduind cuvântul adevărului va mărturisi prin aceasta că proprii săi strămoși erau eretici!* Iar păstorul iubit de popor, învățătorul neamului, Sfântul Cosma Etolul: „Blestemați-l pe papă, căci el e de vină”. În 1839, *Enciclica Patriarhilor Răsăriteni* proclamă:

„Am făcut această dare de seamă... pentru ca voi să cunoașteți cât de multe deosebiri ne separă pe noi, ortodocșii, de „catolici” și pentru ca să nu vă lăsați înșelați de aici înainte de sofisme și de cuvintele deșarte ale acestor *eretici* ucigași de suflete care, urmând subtilităților lor sofistice și învățăturilor lor exagerate... au naufragiat în privința credinței, ca să glăsuim împreună cu Pavel, și luptă cu toate puterile ca să-i atragă și pe alții în aceeași prăpastie și să facă din noi prozeliti proprii lor *erezii înfumurate și satanice...*”

Astăzi, mai mult, papalitatea luptă împotriva Greciei și împotriva Ortodoxiei: recunoașterea, după atâția ani, a așa-zisei biserici pseudo-macedonene și sprijinul adus pozițiilor anti-elene ale skopienilor o dovedesc din plin!

Ca și cum nu erau de ajuns cei opt mii de ortodocși sârbi, victime pașnice și nevinovate care au pierit, în condiții cumplite și înspăimântătoare, de mâinile papistașilor croați, din ordinul sângherosului papă, iată astăzi, din cauza uniaticismului și războaielor religioase, papalitatea luptă deschis Patriarhiile Ortodoxe din Răsărit.

Oamenii Patriarhiei și aliații lor din Athos amenință să alunge și pe cei o sută șazeci de părinți aghioriți ziloți, care refuză să pomenească numele patriarhului ecumenic în Biserică, datorită credinței ortodoxe pe care au primit-o de la părinții lor, și care este diametral opusă panereziei ecumenismului!

Prin ea însăși, această amenințare cu folosirea violenței arată că acești oameni sunt vinovați și străini de idealul monahal.

În zilele noastre auzim mii de elogii aduse *libertății de conștiință: de ce este Sfântul Munte privat de ea?* Chiar Dumneavoastră, Excelență, ați acordat-o în prezent până și în armată, scutind pe milenariștii nepatrioți să poarte arme. *Să fim noi singurii lipsiți de această binefacere?*

Ocrotitoarea Sfântului Munte, Stăpâna noastră, Maica Domnului, nu vrea să vadă aici decât monahi ortodocși. Dimpotrivă, vedem astăzi că monahii ortodocși sunt alungați de aici de aliații „vrăjmașilor Fiului său”, chiar din mărturia Maicii Domnului.

Exarhatul Patriarhiei¹⁰⁷, prin acțiunile pe care tocmai le-am relatat, a arătat limpede scopurile Fanarului și ale aliaților săi athoniți: „Lupta fără milă împotriva *părinților care se opun uniaticismului*, în vederea *unirii cu toate ereziile și cu toate religiile*”. În prezent, totuși, mulțumită declarațiilor făcute presei și nu numai, de cei ce au fost alungați, Grecia și străinătatea sunt informate de cele petrecute în Sfântul Munte. Așa cum a remarcat cineva în mod înțelept, „Prigoanele religioase au luat sfârșit în Rusia și iată că încep în Grecia!”

Excelență,

Trebuie să știți că după anii '70, în Muntele Athos, se petrece, pe ascuns și în tăcere, o prigoană religioasă împotriva monahilor care au rămas credincioși tradițiilor Ortodoxiei! Prigonitorii lor sunt

---

¹⁰⁷ Reprezentanța oficială a Patriarhiei de Constantinopol la Athos.

oamenii patriarhului și ai Sfintei Chinotite care urmează unul după altul la conducerea Athosului. Acești oameni acționează în mod premeditat: a) nu îngăduie niciunui monah anti-uniat, indiferent de vârstă, să-și ia un ucenic pentru a-l ajuta; b) nu mai îngăduie niciunui monah să-și cumpere o chilie pentru a trăi acolo ca și călugăr.

Intenția lor vizează eliminarea progresivă a aghioriților ziloți, ca să dea credincioșilor impresia că nimeni în Sfântul Munte nu se opune înfăptuirii unirii care va trăda credința.

Cum probabil acestea nu ajunseseră la cunoștința dumneavoastră, vă informăm, Domnule Prim-Ministru, că după 1990 circulă o carte redactată în engleză de monahul savant Maxim din Marea Lavră despre încălcarea Drepturilor Omului în Muntele Athos! Titlul ei: *Human Rights on Mount Athos. An Appel to the Civilized World*. Această lucrare a fost trimisă responsabililor din Grecia și din străinătate, și abordează, pe lângă alte subiecte, pe cel al prigoanelor suferite de monahii ziloți (p.13-14). Acum, când ultima dintre aceste prigoniri a ieșit la iveală, ce vor zice prietenii Comunității Europene, dar turcii care speculează orice, mereu la pânda unui pretext, *ca să acuze Grecia, precum știm, că este o țară anti-democratică?...*

Da, cum să nu ne însușim această critică, din moment ce „clerul” confesiunilor străine este primit în mănăstire cu onoruri cuvenite iereilor, iar clericii Vechiului Calendar nu sunt! Vai, se repetă evenimentele petrecute înainte de căderea Reginei Cetăților (Constantinopolul). Istoria ar fi trebuit să ne învețe pe toți, Domnule Prim Ministru, că Dumnezeu ne binecuvântează pe noi grecii doar dacă păstrăm neîntinată Credința Ortodoxă fără să stricăm niciodată vinul curat, fie sub pretextul unei iubiri mincinoase și al unei iconomii anti-canonice, sau, și mai rău, în speranța unui câștig material!

Așadar, vă dorim noi, toți părinții victime ale prigonirilor, să năzuiți la unirea cu Dumnezeu și nu la prietenia puternicilor pământului. Totuși, într-un glas cu patriarhul Constantinopolului Ghenadie Scolarul Mărturisitorul, noi vă spunem:

„Nu mă voi lepăda de tine, iubită Ortodoxie; nu te voi trăda, cucernicia strămoșilor mei... Și mă voi împotrivi întotdeauna comuniunii cu papa și cu cei în comuniune cu el, așa cum au făcut și Părinții noștri”.

Ca urmare, vă rugăm cu ardoare:

1. Să revocați expulzările ilegale ale monahilor ortodocși alungați pentru singurul motiv că au păstrat Credința Ortodoxă.

2. Să faceți să înceteze presiunile de orice fel împotriva mănăstirii ortodoxe Esfigmenu, presiuni ce durează de 20 de ani, care s-au intensificat în ultima vreme, sub guvernarea dumneavoastră. Se aud multe zvonuri despre prigoana generală care este pe punctul de a izbucni.

3. Să nu îngăduiți încălcarea Legii, considerând ca delict revenirea în Sfântul Munte și întoarcerea în mănăstirea lor de metanie a monahilor alungați din pricina credinței lor ortodoxe.

4. Să autorizați ca părinții ziloți din Sfântul Munte să poată tunde în monahism ucenici și să le lase moștenire bunurile lor, ceea ce nu le este îngăduit în prezent în mănăstirile Sfântului Munte!

5. În ceea ce ne privește pe noi, cei din Esfigmenu, nu vom accepta violența, oricare ar fi și de oriunde ar veni, și nu ne vom părăsi locul de metanie¹⁰⁸, după pilda Sfinților Mucenici din vremea lui Vekkos, alegând moartea în locul celei mai mici trădări a Credinței Ortodoxe.

Cu tot respectul cuvenit.

Semnează: Egumenul Sfintei Mănăstiri Esfigmenu, arhimandritul Eftimie, și Frăția Sfintei Mănăstiri Esfigmenu. Urmează semnăturile a patruzeci și nouă de monahi și a cinci începători din

---

¹⁰⁸ Adică mănăstirea noastră.

Esfignenu, apoi ale monahilor din Kerasia, din Schitul Sfântului Vasilie, din Schitul Sfintei Ana și din alte mănăstiri: Iviron, Sfântul Nil, Karulia, Sfântul Constantin, Noul Schit, Katunakia, Kareia, Kapsala, Sfinții Arhangheli, Simonos Petras, Kavsokalivia, Sfântul Gheorghe, Sfântul Petru Aghioritul, Sfinții Doctori fără de arginți, Cinstita Cruce, Toți Sfinții, Sfinții Apostoli, Sfântului Nicolae, Sfântul Gheorghe Păstorul, Sfântului Dimitrie, Prodromu, Sfântul Nicodim, Intrarea în Biserică a Maicii Domnului, Sfântul Haralambie, Cutlumuș etc. În total, o sută șazeci și patru de semnături au aprobat această scrisoare publicată într-un număr special al periodicului athonit *Agios Agathangelos* pe care-l editează mănăstirea zilotă Esfigmenu.

Agios Agathangelos, număr special, № 130 A, 23 mai 1992

Sfânta Mănăstire Esfigmenu

ANEXA 3

DESPRE PĂRINTELE EFREM

Introducere

Alungarea monahilor din Schitul Sfântului Prooroc Ilie face parte, cum am subliniat pe larg, dintr-un proiect de uniformizare mentală a Athosului și de reducere la tăcere prin toate mijloacele a tuturor părerilor potrivnice apostaziei Patriarhatului de Constantinopol. Este de asemenea o răzbunare după scandalul provocat de un egumen vestit din Muntele Athos, Părintele Efrem din Filotheu care, atunci când a descoperit starea duhovnicească a arhiepiscopului grec din America, s-a refugiat sub omoforul Bisericii Ruse din Afara Granițelor. Pentru a se răzbuna pe acest egumen și pentru a-l speria, neo-athoniții, făcând un sinod patriarhal, au declarat Biserica Rusă din Afara Granițelor „fără har” și „în afara Bisericii”. Această declarație a câtorva egumeni proveniți din frații străine Athosului și făcând uz de autoritatea milenară a Sfântului Munte, a stârnit reacții.

În *Lumina Thaborului*, Părintele Ambrozie Fontrier a publicat declarația neo-athoniților și o scrisoare de protest, cu o introducere a sa care este ultimul text bisericesc scris de el. Publicăm și noi toate acestea în cele ce urmează, mărturisind împreună cu părintele nostru duhovnicesc ceea ce mărturisește Sinodiconul Ortodoxiei: *Tuturor faptelor sau înnoirilor ce au fost sau vor fi săvârșite împotriva Tradiției Bisericii și învățăturii Părinților noștri sfinți și cinstiți sau pildei lor: anatema!*

Părintelui Ambrozie veșnică pomenire!

NEO-ATHONIȚII CONDAMNĂ

BISERICA ORTODOXĂ RUSĂ DIN AFARA GRANITELOR

Neo-Athoniții condamnă Biserica Rusă din afara Granițelor pentru că a primit în jurisdicția sa pe părintele Efrem din Sfântul Munte.

După ce a părăsit ascultarea de egumen al sfintei mănăstiri Filotheu și a primit de la mănăstirea sa o scrisoare de demisie canonică, Părintele Efrem a plecat în America pentru a spovedi pe credincioși. Dar iată că în loc să se prezinte la arhiepiscopul Iacovos și la cel de Canada, Sotirios, el a mers direct la Sinodaliu Ruși din Afara Granițelor.

Demersul Părintelui Efrem avea să dezlănțuie mânia neo-athoniților, care au reacționat imediat cu violență și, cu pana lor plină de „seninătate isihastă”, au scris patriarhului de Constantinopol Dimitrie scrisoarea pe care o vom reda îndată, în care condamnă fățiș Biserica Ortodoxă Rusă din Afara Granițelor, numind-o „schismatică”, „lipsită de har” și „în afara Bisericii”, o „organizație pe care nici o Biserică Ortodoxă nu o recunoaște”, etc. ...

De la primirea acestei epistole, Fanarul a trimis degrabă la Sfântul Munte o comisie care sosi pe 2 iunie 1991.

Pe 4, 5 și 6 iunie au avut loc reuniunile unei comisii mixte formate din fanarioți, egumeni și reprezentanți ai mănăstirilor. Foile de hârtie au fost înnegrise cu cerneală otrăvită împotriva Părintelui Efrem și apoi s-a organizat o întâlnire între el și egumenii ecumeniști: s-a hotărât ca Părintele Efrem să dea explicații Fanarului. Comisia și-a dat acceptul ca patriarhul să-l depună. La Fanar Părintele Efrem, supus intimidării, de-a dreptul îngrozit și cuprins de spaimă, își regretă gestul și revine în biserica ecumenistă în marș spre Noua Ordine Mondială.

Ecleziologia neo-athonită este tendențioasă, cum poate remarca și cititorul epistolei în discuție. Având mentalitate papistă, ea face ca Patriarhia de Constantinopol să treacă drept o vice-papalitate: „Biserica de Constantinopol – scrie redactorul declarației – formează, împreună cu Bisericile locale, Ortodoxia.” Dar nici Sfânta Scriptură, nici Sfintele Sinoade, nici Părinții, n-au trasat liniile unei astfel de ecleziologii. Acolo unde este ierarhul care drept învață Cuvântul Adevărului, care merge pe urmele Sfinților Părinți în mijlocul turmei sale, acolo este Biserica lui Hristos. Vai nouă dacă, în loc să vedem Biserica în ierarhul ce propovăduiește și mărturisește Adevărul, noi privim către un anume ierarh pentru că este patriarh într-un oraș mare, fie el și Constantinopolul, dar rămânem nepăsători față de propovăduirea lui! Astfel făcând, vom merge împreună cu el la pierzarea sufletelor noastre! De câte ori patriarhul de Constantinopol, „vârful ortodoxiei”, cum se spune astăzi, nu a căzut în erezie? Cât de des încalcă regulile dictate chiar de la înălțimea Tronului său! Slujba Sinodiconului care este ca o Cartă a Ortodoxiei, aruncă o anatema de temut:

Tuturor faptelor sau înnoirilor ce au fost sau vor fi săvârșite împotriva Tradiției Bisericii și a învățaturii și a pildei Părinților noștri sfinți și cinstiți: Anatema!

Ori, Biserica a primit calendarul prin Tradiție, cum tot prin Tradiție a primit și cultul sfințelor icoane. Schimbând abuziv calendarul la începutul secolului nostru, pentru a putea prăznuirile sărbătorilor cu toate „bisericele” și confesiunile creștine, Patriarhia de Constantinopol a injectat în Trupul Bisericii o boală incurabilă. A spart unitatea liturgică a Bisericii Ortodoxe și a deschis astfel calea ecumenismului sincretic pe care îl predică și practică astăzi. Patriarhul Atenagoras a spus-o clar cu mai mult timp în urmă: „Vremea dogmelor a trecut. Ne înșelăm și păcătuim dacă gândim că credința ortodoxă a coborât din cer și că celelalte religii sunt nevrednice. Trei sute de milioane de oameni au ales Islamul pentru a ajunge la Dumnezeu lor și alte sute de milioane sunt protestanți, catolici, budiști. Țelul fiecărei religii este să-l facă pe om mai bun.” Patriarhul Dimitrie și patriarhul Bartolomeu sunt discipoli fideli ai lui Atenagoras, și au meritul de a fi declarat clar în discursurile lor de întronizare că vor călca pe urmele celebrului lor predecesor.

Redăm aici două documente:

1. Scrisoarea-declarație a neo-athoniților către răposatul patriarh Dimitrie.
2. Răspunsul unui creștin din Salonic, ce este o muștrare, amintindu-le anumite fapte și gesturi ale Fanarului ce constituie o trădare a Ortodoxiei.

Părintele Ambrozie Fontrier

I

Sfânta Chinotită a Sfântului Munte Athos

Careia, 8 mai 1991

Prea Fericirii Sale, Patriarhului Ecumenic,

Prea Sfințitul Dimitrie, preacinstul nostru Părinte și

Stăpân al Fanarului.

Prea Sfinte Părinte și Stăpân,

Îndurerată și îngrozită, Sfânta noastră Chinotită a luat la cunoștință, de acum oficial, de intrarea fostului egumen al sfintei mănăstiri Filotheu, arhimandritul Efrem, în „grupul” schismatic și paraeclezial numit Rușii din Afara Granițelor, pe care nici o Biserică Ortodoxă locală nu o recunoaște. Și ne întrebăm pe bună dreptate, cum fostului egumen i-a permis conștiința – lui, care, de-a lungul anilor cu încuviințarea și îngăduința sfințitului arhiepiscop al Americii, a lucrat ca duhovnic în sânul turmei Bisericii locale a Î.P.S. Arhiepiscop Iacovos, dependent de sub jurisdicția Scaunului Ecumenic, aducând astfel o mulțime de fii duhovnicești în parohiile și în bisericile dependente canonic de Arhiepiscopul Iacovos, cu care era în comuniune duhovnicească de mai bine de zece ani – cum aceiași fii pe care îi sfătuia atunci să se supună Bisericii și care primeau Sfintele Taine de la aceasta, cum îi sfătuiește acum să se despartă, ca niște răzvrățiți, de Arhiepiscopie, pentru a se alătura acestei para-sinagogi para-bisericești?

Prea Fericirea Voastră știe, cu certitudine, că acești oameni din Diaspora Rusă, în siguranță pe pământ străin, se jucau până mai ieri de-a duhovnicii, iar astăzi ei continuă să acuze Biserica soră Rusă de a se fi compromis cu regimul ateu, în timp ce ea se străduia să întărească credincioșii din Rusia și să păstreze deschise sfintele biserici, chiar cu prețul vieții membrilor săi, din care zeci de mii au înfruntat mucenicia, în timp ce ei fugeau emigrând în străinătate. Astăzi când, în Rusia adie briza libertății, ei pătrund pe terenul jurisdicției Patriarhiei Moscovei, „hirotonind preoți” și amenințând cu o nouă schismă Biserica Rusă. Și lor li s-a alăturat, din păcate, fostul egumen Efrem.

Sfânta noastră Chinotită, urmând scrupulos deciziilor sfintei duble sinaxe extraordinare din aprilie trecut, *condamnă pe față și în unanimitate* adeziunea fostului egumen arhimandritul Efrem la zisa para-sinagogă para-bisericească.

De asemenea ea îi invită pe toți fiii duhovnicești ai Î.P.S. Arhiepiscop de America să rămână credincioși acestei Arhiepiscopii și Patriarhiei Ecumenice, dat fiind că Biserica de Constantinopol împreună cu toate Bisericile locale Ortodoxe în comuniune cu ea sau depinzând administrativ și duhovnicește de ea, se identifică cu Biserica una, sfântă, catolică și apostolică din Crez. În afara ei, nu sunt decât schisme și erezii. În afara ei, nu există Taine valide, nici harul lui Dumnezeu, după învățătura ortodoxă. „În afara Bisericii catolicești [sobornicești], adică a Ortodoxiei, nu există nici Botez, nici Euharistie, nici episcopi, nici scaune, nici adevărata învățătură...” după Sfântul Ciprian din Cartagina.

Vă rămâne deci, Prea Sfințite Stăpâne, Sfinției Voastre și Sfântului Sinod, să luați toate măsurile care se impun pentru a apăra unitatea turmei Arhiepiscopiei din America și să o puneți la adăpost de căderea mortală a zisului egumen, care s-a scos pe sine în afara Bisericii, pur și simplu, pentru a-și înfăptui în deplină libertate scopurile greșite, fără jugul ascultării de Biserica ce l-a tuns monah și l-a hirotonit preot și căreia i-a făgăduit ascultare până la moarte, la depunerea voturilor monahale făcute în Sfântul Munte pe care l-a părăsit.

Cine i-a încredințat mântuirea Neamurilor? Biserica din America este oare lipsită de păstori canonici, de episcopi și de preoți? De la cine a primit binecuvântare? Să dea numele athoniților de vază cărora le-a cerut sfatul. Noi i-am întrebat pe toți și toți au condamnat cu cuvinte grele comportamentul său și l-au considerat un „rătăcit”.

Pentru ce căderea sa și părăsirea fiilor duhovnicești din Sfântul Munte pe care i-a adus până la temutul altar al Marii Biserici a lui Hristos, unde Patriarhul Ecumenic este episcop? Cine va putea să ne afirme că „încredințarea sa launtrică” nu era o „rătăcire” a dracilor, căci satana se transformă în înger de lumină?

Cu toți sfințiții părinți nerătăciți care trăiesc într-un mod plăcut lui Dumnezeu în Sfântul Munte, repetăm condamnarea actelor sale și cerem rugăciunile voastre părintești și patriarhale, cu respect profund și închinăciune filială, vă sărutăm cinstita dreaptă, fântână plină de har.

II

Scrisoare de protest către Sfânta Chinotită a Sfântului Munte pentru tot ceea ce a scris împotriva Părintelui Efrem

Prea Cinstiți Părinți,

Motivul care mă determină să vă adresez prezenta este publicarea în jurnalul *Ekklesiastiki Aletheia* din 1/7/1991, a scrisorii Sfintei Chinotite despre trecerea fostului egumen din sfânta mănăstire Filotheu, Părintele Efrem, în Biserica Rusă din Afara Granițelor.

Am luat la cunoștință de publicarea sa cu puțină întârziere și rog pe sfințiile voastre să-mi iertați tot ceea ce urmează să vă scriu.

Sincer, am fost îngrozit de conținutul scrisorii Sfintei Chinotite. Expresiile folosite de redactor sunt grele, calificativele în ce-l privește pe Părintele Efrem sunt inadmisibile. Spuneți că „s-a scos pe sine în afara Bisericii, alăturându-se Bisericii Ruse din Afara Granițelor pur și simplu pentru a putea în deplină libertate, să-și împlinească scopurile personale rătăcite, în afara jugului ascultării de Biserică; că este un rătăcit; că această cădere a sa, manifestată prin acest demers, este mortală” etc. ...

De ce, părinții mei, de ce atâta ură pentru Părintele Efrem? Ce rău a făcut? Acest om a căutat deschidere bisericească și nimic altceva, pentru a crea în America mănăstiri după modelul athonit, lucru pe care nu i l-ar fi permis nici patriarhul ecumenic, nici Iacovos al Americii.

Pentru aceasta îl numiți eretic! Îmi puteți spune în ce constă rătăcirea și care sunt semnele ei?

Cum puteți judeca astfel un om care a fost reformatorul monahismului athonit contemporan, când Muntele Athos era în primejdie din lipsă de oameni, și care a repopulat prin strălucirea sa duhovnicească și prin sfințenia sa, mănăstirile de călugări din Sfântul Munte și un umăr mare de mănăstiri de maici de pe pământul grecesc?

De ce, părinții mei, de ce *mințiți* când spuneți că demersul Părintelui Efrem „a fost condamnat în unanimitate de toți sfințiții părinți nerătăciți care trăiesc în modul plăcut lui Dumnezeu”? Știm că egumenul mănăstirii Costamonitu a părăsit Sfânta Dublă Sinaxă pentru a protesta împotriva tuturor acuzațiilor aduse Părintelui Efrem.

Reprezentantul mănăstirii Filotheu, Părintele Efrem (să nu-l confundăm cu Părintele Efrem de mai sus) a protestat cu tărie împotriva acuzațiilor îngrozitoare și de temut aduse împotriva Bătrânului său.

Sfintele mănăstiri Xiropotamu și Caracalu n-au fost de acord din multe motive.

Sfânta mănăstire Esfigmenu nu a participat.

Cum puteți deci să afirmați că a fost unanimitate?

Schiturile au fost întrebate? Au fost ele reprezentate de cineva?

Simplii monahi din mănăstirile de obște au fost întrebați?

De ce atâta venin, Părinții mei?

Cum se face că în chiar ziua aceea, în timpul când se derula reuniunea Sfintei Duple Sinaxe, ziarele politice publicau, anticipat, decizia de condamnare a Părintelui Efrem și că Agenția de Informații din Atena era deja pusă la curent de corespondentul său din Constantinopol?

Presupunând chiar că Părintele Efrem s-a rătăcit, unde deci este iubirea pentru fratele vostru rătăcit? Unde vă sunt lacrimile? Unde vă sunt rugăciunile către Dumnezeu pentru întoarcerea lui?

Vai, se pare că toate acestea nu sunt pentru voi decât niște baloane de săpun sparte. Prin comportamentul vostru v-ați arătat o față foarte diferită de cea pe care ne-ați expus-o în vitrină. În ciuda calomniilor voastre, soarele va continua să strălucească, să împrăștie raze, să încălzească inimile curate și sincere și să ardă, complet, toate celelalte inimi pline de patimi.

De ce, părinții mei, nu ați arătat aceeași râvnă împotriva tuturor faptelor și atitudinilor luate în Biserică?

Voi cita câteva exemple pentru a vă reîmprospăta memoria, în cazul în care ați fi uitat.

Pe 10/12/1987, răposatul patriarh Dimitrie, mergând la Geneva, a declarat că vizita sa la Consiliul Mondial al Bisericilor a fost vârful pelerinajului său, că C.M.B. este casa noastră! Sunteți de acord cu toate acestea?

Sunteți de acord cu vizita pe care răposatul patriarh a făcut-o la Roma în decembrie 1987? Cu rugăciunile în comun cu papa Ioan Paul și cu slujba de pomenire pe care a făcut-o la mormintele papilor Ioan XXIII și Paul VI, și în special cu toate declarațiile papei, față de care nu a protestat, anume că biserica catolică și Biserica Ortodoxă ar fi primit harul de a se întâlni din nou, una cu alta, ca biserici surori și de a merge către comuniune deplină?

Sunteți de acord cu refuzul ortodocșilor de a mărturisi, în comunicatul comun al adunării plenare a Comisiei mixte teologice a Dialogurilor dintre Bisericile Ortodoxe și cele romano-catolice, de la Freising lângă München, în iunie 1990, de a mărturisi, zic, exclusivitatea Bisericii Ortodoxe – mărturisirea sa, soteriologia sa, ecleziologia sa? Acest comunicat declară că bisericile noastre se întâlnesc pe baza ecleziologică a comuniunii dintre bisericile surori.

Sunteți de acord cu comunicatul Comisiei de coordonare a Dialogului Teologic dintre bisericile catolice și ortodoxe, unde este vorba despre o viziune ecleziologică nouă, întrucât s-ar fi depășit etapa în care fiecare biserică își spunea că este singura deținătoare a mântuirii, spre convingerea că cele două biserici, catolică și ortodoxă, ar fi biserici surori?

Sunteți de acord cu toate blasfemiile proferate și practicate la Canberra, în Australia în februarie 1991?

Sunteți de acord cu Stilianos al Australiei, acest nou Kazantzakis și cu toate blasfemiile pe care le-a strigat împotriva Persoanei Teandrice a Domnului?

Sunteți de acord cu doxologia slujită de Iacovos al Americii cu trei reprezentanți ai Patriarhiei Ecumenice la vizita patriarhului Dimitrie în America, la care a participat Imamul, un delegat papistaș, un rabin, anglicani și mulți alți heterodocși?

Sunteți de acord cu rugăciunea comună pan-religioasă de la Assisi în Italia, din octombrie 1986?

Sunteți de acord cu pelerinajul la Frăția eretică de la Taizé, a trei episcopi ai Scaunului Ecumenic, cu scopul adresării unui mesaj special de felicitare din partea patriarhului?

Vestitul teolog M. Nicolas Soteropoulos, într-un articol publicat de *Orthodoxos Typos*, scrie că nici Stilianos al Australiei, nici opiniile sale eretice n-au mai șocat mănăstirile din Sfântul Munte care au luat atitudine împotriva Patriarhului de Ierusalim Diodor și l-au susținut pe Stilianos și pe patriarhul de Constantinopol, complicele său.

N.Y. din Salonic

Orthodoxos Typos, nr. 152, 15/11/1991